

Skupština SR Plav
DOKUMENTACIJA
33/138

СКУПШТИНА СФРЈ
SKUPŠTINA SFRJ
СОБРАНИЕ НА СФРЈ

SKUPŠČINA SFRJ
KUVENDI I RSFJ
A JSZSZK KÉPVISELŐHÁZA
СТЕНОГРАФСКЕ
БИЉЕШКЕ

САВЕЗНО ВИЈЕЋЕ
SAVEZNO VIJEĆE
СОЈУЗЕН СОБОР
ZVEZNI ZBOR
САВЕЗНО БЕЋЕ
DHOMA FEDERATIVE
SZÖVETSÉGI TANÁCS

STENOGRAFSKE
BILJEŠKE

29. ОКТОБРА 1986.
29. КТОВРА 1986.
29. LISTOPADA 1986.
29 ОКТОМВРИ 1986
29 TETOR 1986
1986. OKTÓBER 29.

СТЕНОГРАФСКИ
БЕЛЕШКИ

STENOGRAFSKI
ZAPISKI

6. СЈЕДНИЦА
6. SJEDNICA
6. СЕДНИЦА
6. SEJA
SEANCA E 6
6. ÜLÉS

СТЕНОГРАФСКЕ
БЕЛЕШКЕ

SHËNIMET
STENOGRAFIKE

GYORSÍRÓI
JEGYZETEK

UREĐIVAČKI ODBOR:

Ivan Grubišić, predsednik

Slavko Bulatović, član

Didare Dukađini—Đorđević, član

Gojmir Komar, član

Andrija Peić, član

Trajče Sarafimoski, član

Ljiljana Stanišić, član

Stanimirka Videnović, član

Ranko Đukić, član

Menka Ilić, član

Branislav K. Perović, član

Mirjana Šestanović, član

Marko Bogeski, član

Izdaje: Služba za informisanje i informativno-dokumentalističke poslove Skupštine SFRJ

Glavni i odgovorni urednik Ranko Đukić, odgovorni urednik dr Branislav Ilić

Beograd, Trg Marksa i Engelsa 13 – Tel. 339–651

Štampa: TANJUG – OOUR Grafička delatnost, Beograd, Obilićev venac 2

ŠESTA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA
(održana 29. oktobra 1986. godine, početak u 9 sati i 5 minuta)

PRESEDAVA
MILKA TAKEVA—GRIGORIJEVIĆ, PRESEDNICA SAVEZNOG VEĆA

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА TAKEVA—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Другарице и другови делегати, отварам Шесту седницу Савезног већа Скупштине СФРЈ.

Делегати: Иван Витежник, Фикрет Абдић, Кирил Илиевски, Станко Томић, Јоже Маролт, Јанез Лукач, Хисен Рамадани, Косовка Вукобратов—Свркота, Емина Заимовић, Анте Бенети, Лука Ђаконовић, Мирко Масловар, Момчило Букилић, Драгомир Магделинић и Душко Георгиевски обавесили су ме о разлозима због којих су спречени да присуствују данашњој седници Савезног већа. Служба Већа ће утврдити који још делегати нису присутни и о томе ће ме обавестити до краја седнице Већа.

Констатујем да постоји кворум потребан за рад Већа.

Достављен вам је записник Пете седнице Савезног већа, одржане 1. и 2. октобра 1986. године.

Да ли ко жели реч у вези са записником Пете седнице Већа? /Нико/

Констатујем да ће записник бити оверен у тексту који вам је достављен.

Прелазимо на поступак утврђивања дневног реда.

Предлог дневног реда достављен вам је уз акт о сазиву.

Савезно извршно веће је предложило да се Нацрт измена и допуна буџета Федерације за 1986. годину, размотри по скраћеном поступку. Предлог су подржали Одбор за буџет Федерације и Законодавно-правна комисија.

Да ли Веће прихвата овај предлог? /Да/

Сагласно одредби члана 238. Пословника Савезног већа, Нацрт измена и допуна размотрићемо као Предлог измена и допуна буџета Федерације за 1986. годину.

Одбор за друштвено-економске односе, као матични одбор, предложио је да се не разматра предлог за доношење закона о проглашењу 1987. године „Годином Вука Стефановића—Карачића”, пошто је на седници констатовао да нема ни потребе за доношење овог закона, с обзиром на то да се наведена питања могу регулисати друштвеним договором, или договором.

С овим предлогом сагласио се представник предлагача.

Да ли Веће прихвата овај предлог?

Има реч делегат Зарија Мартиновић.

ЗАРИЈА МАРТИНОВИЋ /СР Србија/:

Извињавам се због једне непрецизности. Ни мени није јасно! Ја сам иначе члан Одбора. Нисмо рекли да се година тако не проглашава, него да се то не уређује законом.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА TAKEVA—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Извињавам се, тако је и речено. О томе је реч. Није реч о томе да се година не проглашава „Годином Вука Стефановића—Карачића”, ја сам само прочитала наслов закона, пошто је наслов закона такав.

Да ли Веће прихвата овај закључак? /Да/

Одбор за друштвено-економске односе, као матични одбор, предложио је /и у свом извештају изнео разлоге за то/ да се Предлог закона о изменама и допунама Закона о статистичким истраживањима која су од интереса за целу земљу, не разматра данас, већ на наредној седници Савезног већа. С тим се представник предлагача сагласио.

Да ли Веће прихвата овај закључак? /Да/

Мандатно-имунитетна комисија предложила је да се у дневни ред данашње седнице уврсти Предлог за верификацију мандата једног делегата из СР Македоније који је изабран у Савезно веће Скупштине СФРЈ на основу допунског избора.

Да ли Веће прихвата овај предлог? /Да/

Сагласно одредби члана 371. Пословника о раду Савезног већа, предлажем да заједно с Већем република и покрајина саслушамо експозе представника Савезног извршног већа о Нацрту резолуције о политици остваривања Друштвеног плана Југославије за период 1986—1990. године у 1987. години, као и о променама у привредном систему.

Седница ће се одржати данас, у 10 сати.

Да ли Веће прихвата овај предлог? /Да/

Да ли ко жели реч у вези с предлогом дневног реда? /Нико/

Констатијем да је Веће усвојило следећи Дневни ред:

1. Верификација мандата једног делегата из СР Македоније, изабраног у Савезно веће Скупштине СФРЈ на допунском избору;

2. Предлог програма статистичких истраживања од интереса за целу земљу за 1987. годину, с Одлуком;

3. Извештај о запослености и запошљавању у 1985. години и на почетку 1986. године;

4. Предлог закона о изменама Закона о мерним јединицама и мерилима;

5. Предлог закона о изменама Закона о контроли предмета од драгоцених метала;

6. Предлог за доношење закона о изменама Закона о Савезној тржишној инспекцији;

7. Предлог за доношење закона о обрачузу трошкова грејања и коришћења топле воде у стамбеним зградама и пословним просторијама према стварној потрошњи;

8. Захтев Скупштине САП Војводине за доношење закона о изменама и допунама Закона о утврђивању и распоређивању укупног прихода и дохотка и о утврђивању и распоређивању прихода;

9. Извештај о извршењу Закона о условима размењивања и преношења делова људског тела, ради пресађивања у сврхе лечења;

10. Извештај о спровођењу Препоруке Скупштине СФРЈ о самоуправном удруживању земљорадника и њиховом укључивању у систем самоуправног удруженог рада;

11. Предлог измена и допуна буџета Федерације за 1986. годину;

12. Предлог полазних основа, циљева и задатака разговора Делегације Скупштине СФРЈ с делегацијама Конгреса Републике Венецуеле од 2. до 5. 11. 1986. године и састав Делегације Скупштине СФРЈ;

13. Предлог полазних основа, циљева и задатака разговора Делегације Скупштине СФРЈ с Делегацијом Републике Колумбије од 5. до 7. 11. 1986. године;

14. Предлог полазних основа, циљева и задатака разговора Делегације Скупштине СФРЈ с Делегацијом Конгреса републике Перу од 7. до 11. 11. 1986. године;

15. Предлог групе делегата за разрешење савезног јавног тужиоца;

16. Утврђивање мишљења Скупштине СФРЈ о предлогу за оцену уставности Закона о Служби друштвеног књиговодства и

17. Утврђивање мишљења Скупштине СФРЈ о предлогу за оцену уставности члана 484. став 3. Закона о удруженом раду.

Комисија Скупштине СФРЈ за утврђивање истовестности текста на језицима народа Југославије, обавестила ме је да је утврдила истовестност текста за све предлоге законских аката који су на дневном реду наше данашње седнице.

Прелазимо на поступак постављања делегатских питања, односно тражења обавештења.

Савезни секретаријат за унутрашње послове доставио је одговор у писаној форми на делегатско питање које је поставио делегат Градимир Ђурић, а које се односило на број избеглица из Албаније који су се настанили на Косову, на

начин стицања имовине и на обезбеђивање средстава за куповину њихове имовине. Одговор је достављен свим делегатима.

Да ли делегат Ђурић жели да постави допунско питање? /Не/

Савезно извршно веће доставило је одговор у писаној форми на допунско питање делегата др Миодрага Трифуновића. Осим тога, Савезно извршно веће доставило је одговоре у писаној форми на делегатска питања делегата: Владимира Саздова, Ивана Пездирца, Јанка Пучника, Климета Поповског, Јоже Шушмеља и Здравка Марића.

Савезно извршно веће је обавестило да ће одговор на питање делегата Илије Ићекића усмено дати Александар Донеv, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за тржиште и опште привредне послове.

Савезно јавно тужилаштво доставило је обавештење које је тражио делегат мр Зарија Мартиновић. Обавештење је достављено свим делегатима.

Да ли делегат Владимир Саздов жели да постави допунско питање?

Има реч делегат Владимир Саздов.

ВЛАДИМИР САЗДОВ /СР Македонија/:

Другарице председник, другарице и други ви делегати, одговор на делегатско питање које сам добио од стране Комитета само ме задовољава делимично. Ради тога казаћу следеће: У одговору на делегатско питање, у задњем ставу, на првој страници и у наставку на страници два, цитирано је шта све садржи Друштвени план Југославије за област железничког саобраћаја у периоду од 1986. до 1990. године. Тај цитат показује да је приоритетни задатак у развоју железнице не само оспособљавање магистрале за објекте утврђене Друштвеним планом, већ је створио и обавезу да се на исти начин третирају и објекти утврђени заједничким планом југословенских железница.

По мом мишљењу, равноправни третман морају имати и објекти на магистралним прав-

цима, усмерени ка великим лукама и северу земље.

Из одговора ми није довољно јасно која се укупна средства предвиђају за затварање финансијске конструкције ових инвестиција. Ако су то средства из Друштвеног плана онда су то средства предвиђена за инвестиције за магистрални правац Јесенице—Сежана—Ђевђелија—Димитровград, са краком Лапово—Краљево—Косово Поље—Скопље и граничном заједничком станицом Суботица.

У вези с тим, тражим додатно објашњење: из којих средстава се предвиђа Друштвеним планом Југославије да се финансирају други објекти утврђени заједничким планом југословенских железница? Напомињем да је Резолуцијом за 1986. г. предвиђено доношење договора о обезбеђењу средстава за изградњу и модернизацију инфраструктуре железничког саобраћаја. Резолуција је орочила доношење овог договора до краја првог квартала 1986. г, а носиоц овог задатка је Савезни комитет за саобраћај и везе.

Колико ми је познато, овај договор још увек није донет. Питам: како можемо тражити од железнице да се брже развија ако нисмо благовремени у стварању услова за њен нормалан развој?

Само бих додао и то да овим планом који још није донет, смо предвидели да од првог квартала почнемо с радом, а ево, година је при крају, што значи да је цела година прошла, вероватно ће проћи и део идуће године као такав, значи, остаје непуних три године за ово. Молим да одговор добијем у писаној форми.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли делегат Иван Пездирц жели да постави допунско питање?

IVAN PEZDIRC (SR Slovenija):

Postaviću pitanje na narednoj sednici.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли делегат Јанко Пучник жели да постави допунско питање?

Има реч делегат Јанко Пучник.

JANKO PUČNIK (SR Slovenija).

Tovarišica predsednica, tovariši delegati! Z danim odgovorom nisem zadovoljen, ker v odgovoru Zveznega izvršnega sveta ni pojasnila glede plačil za zaščito pravic industrijske lastnine v tujini, kadar to opravljajo specializirane organizacije za varstvo industrijske lastnine, kot so patentne pisarne oziroma druge specializirane organizacije za patente. Tem organizacijam niso bile določene družbeno priznane reprodukcijske potrebe, kar pristojni upravni organi verjetno vedo. Opravljanje storitev varstva industrijske lastnine v tujini je njihova osnova dejavnost, ki pomeni pomembno področje varstva družene lastnine v tujini—kot sem že na prejšnji seji omenil.

Problemi niso samo, kot odgovarja Zvezni izvršni svet, v zvezi z delovanjem enotnega trga v Jugoslaviji in z likvidnostjo plačil v te namene v tujini, ampak tudi glede določanja pravic do plačila. Sprašujem Zvezni izvršni svet oziroma postavljam naslednje dopolnilno vprašanje:

Ali Zvezni izvršni svet meni, da ni potrebno posebej urediti to vprašanje v izvedbenem odloku, ki ureja režim uvoza storitev?

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли делегат Климе Поповски, жели да постави допунско питање?

Реч има делегат Климе Поповски.

КЛИМЕ ПОПОВСКИ /CP Македонија/:

Другарице председнице, другарице и други—ви делегати, имам принципијелну примедбу на

одговор поводом свог делегатског питања. Одговор ми је достављен непосредно пре седнице и нисам имао времена да га проучим. По нашем Пословнику, у року од 8 дана од дана када је питање постављено треба да се достави одговор од стране СИБ-а.

Друго, на моје четврто питање није у потпуности одговорено. Ја сам питао — зашто се не тражи решење за покривање курсних разлика ОУР-а који врше наплату извршених радова у иностранству путем нафте. Имамо много случајева у пракси да су радови наплаћени у иностранству путем нафте и то пре много година а радне организације нису добиле одговарајућа средства у законском року и тако настају велике курсне разлике.

У одговору који је дало Савезно извршно веће, дата је само процедура како би требала да буде по прописима, по законима, тако да за два дана /односно за четири дана/, радне организације добију девизна средства, те, на тај начин, не би требало да настају курсне разлике. Међутим, у пракси настају велике курсне разлике због неблаговременог добијања средстава и организације су оптерећене великим непотребним издацима. Сматрам да одговор није комплетан и тражим да ми се поново одговори на моје четврто постављено питање.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Реч има делегат Јоже Шушмел.

JOŽE ŠUŠMELJ (SR Slovenija):

Ugotavljam, da nisem dobil popolnega odgovora na postavljeno delegatsko vprašanje o realizaciji zakona o carinskih conah, ki ga je ta zbor sprejel v prejšnjem letu, in zato ponovno postavljam vprašanje; Zvezni izvršni svet naj mi namreč odgovori na drugi del mojega vprašanja, ki se je glasilo: na osnovi katerih podatkov in kriterijev vo Zvezni izvršni svet ocenil u pravičnost take cone pri dajanju soglasja za ustanovitev, za odprtje take cone.

Drugič, v odgovoru na delegatsko vprašanje je navedeno, da bo lukam Koper Reka ter Beograd dano začasno soglasje, za določeno časovno obdobje, za obratovanje prostih carinskih con. Vprašujem, ali obstajajo v zakonu o carinskih conah možnosti za takšna začasna dovoljenja in predlagam, da informacijo o realizaciji zakona o carinskih conah v smislu 357. člena poslovnika naše skupščine obravnava Odbor za družbenoekonomске odnose pri našem zboru, s tem da se mi na ta, dodatno postavljena, delno neodgovorjena vprašanja, pisno odgovori do naslednje seje.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Делегат Јоже Шушмељ, поред тражења одговора на допунско питање, затражио је да се ово питање размотри у Одбору за друштвено-економске односе.

Да ли Веће прихвата овај предлог? */Да/*

Да ли делегат Здравко Марић жели да постави допунско питање? */Делегат није присутан/*

Да ли ко од делегата жели да постави делегатско питање, или да затражи обавештење?

Реч има делегат Јанко Пучник.

JANKO PUČNIK (SR Slovenija):

Товаришца председница, товариши делегати!

Дajem побуду, да Звезни извршни свет озиroma Комите за знаност обликује деловногo скупино, ки се бо укварјала з двема налогамa:

првиč, с такојшњо дополнитвијо закона о авторски правци, з дoлoчили о авторству и заштити рачуналнишких програмoв, и другиč, с проучитвијо системских решитев на подручју урејања размериј и заштите рачуналнишких програмoв в другиh државah — в Здружениh државah, Јапoнски, Немчiji ии ше в некaтерih другиh — с циљем, да се на oснoвах тeх решитев и изкушeнј в тeх националних законoдajаh, кoт туди на oснoви уgotовитев Мeднaрoднe оргaнизaциje за интeлeктуaлнo лaстнинo припрaви глoбaлнa sui generis заштитa зa подручје уствaрјања, прoизвoднје, зaлoжнoштвa, дисперзије и употребe рачуналнишких програмoв.

Прoсим, да ми Звезни извршни свет oзиroma Комите зa знаност писно oдгoвoри нa тo мoјo побудo.

Образложитев:

В настoпajоči ери информацијске дружбe игрa пoсeбнo влoгo рачуналник, предвсeм пa прoгрaмскa рачуналнишкa oпрeмe, ки в мaрсичeм пoгoјује квалитeтo рачуналнишкe тeхнoлoгије. В Југoслaвији смo прeд лeти доживели прaви рачуналнишкi boom ии сeдaj се употребљање рачуналнишкe тeхнoлoгије невздржaнo шири, тaкo в прoизвoдних процесних тeхнoлoгијah кoт в писарнишкeм послoвaњу ии при управљању.

При тeм прихajмo дo вeч склoпoв впрaшaњ, ки јиh мoрaмo зaeнкрат oцeнити кoт прaвнe прaзнинe: заштитa рачуналнишких програмoв кoт авторских дел, али aнaлoгнe заштитe в patentнeм прaву, авторства рачуналнишких програмoв, прaвицe дo зaлoжнoштвa рачуналнишких програмoв, кдaj је кoпирaње рачуналнишких програмoв пoсeг в прaвицe трeтјeгa, кaкшнa је eвидeнцa заштитe рачуналнишких програмoв ии ше ии ше.

Нaвeдeл сeм некaтeрe oд биствeних. В рачуналнишкo развитиh државah, нe сaмo зaхoдних, aмпaк туди наших сoсeдних, члaницaх SEV, нa примeр в Мaджaрски, сo тo oбсeжнo прoблeмaтикo жe рeшили, зaтo мeним, дa јo мoрaмo с стaлишчa заштитe интeлeктуaлнeгa уствaрјања авторјев, заштитe дружбeних срeдств, ки јиh оргaнизaциje здружeнeгa дeлa влaгajо в рaзвoј ии в прoизвoднjo рачуналнишких програмoв, тeр нe нaзaднје зaрaди заштитe наших дoсeжкoв рачуналнишких програмoв прeд пoсeги трeтјиh, сe прaви зунaнјиh фaктoрјев, урeдити дoмa.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Дeлeгaтскo пitaњe жeли дa пoстaви дeлeгaт Слaвицa Мaркoвић—Трaјкoвић.

СЛАВИЦА МАРКОВИЋ—ТРАЈКОВИЋ */САП Војбoгинa/:*

Другарицe прeдсeдницe, другарицe ии другoви дeлeгaти, прoизвoђaчи пaпирa oвe гoдинe сe

суочавају с веома озбиљним проблемом пласмана бездрвног папира. У појединим фабрикама папира дошло је и до гушења капацитета. Стање је критично, превелике су залихе које оптерећују производњу, поред осталог и каматама.

Тренутно, укупне залихе бездрвног папира у нашој земљи износе око 30000 тона. Да бисмо имали представу која је то количина, то је као годишња производња једне веће фабрике. Узроци су познати — смањење извоза, неконтролисани увоз, неорганизовано тржиште. Произвођачи папира нису против увоза папира који се не производи на домаћем тржишту. Међутим, начин на који се увози папир прелази сваку разумну меру. Сви се баве увозом, од трговине, до радних организација које прерађују папир. Склапају се разни компензациони послови, а ту најмање има чистог увоза. Страни партнери „дурају“ оно што не може на њиховом тржишту да се прода и уносе хаос стварајући несигурност у производњи.

Као привредна грана, преузимамо обавезу да појачамо извоз, али овакав увоз је недопустив. Сигурно, у овако хаотичној ситуацији увек неко има користи, али штете и последице су веће.

Питам Савезно извршно веће:

На основу чега је одобрен овако неорганизован увоз и шта ће СИБ предузети да спречи и онемогући овакве шпекулације? Још озбиљнији проблем је с производњом рото-папира. Произвођачи се годинама договарају с новинским кућама, Савезним извршним већем, Комором и Социјалистичким савезом, у циљу повећања производње рото-папира, боље снабдевености новинских кућа, побољшања материјалног положаја произвођача рото-папира и новинских кућа, међутим, договори нису дали позитивне резултате. Штавише, стање у производњи рото-папира је забрињавајуће. Цена новина је лимитирана и психолошки и материјално, а самим тим и цена рото-папира.

Цена новина је и сада висока за читаоца. Повећањем цене новина положај произвођача рото-папира и новинских кућа не може се битније поправити, а средства из дотација планирана су на основу предвиђења да ће инфлација износити 45%. У тој ситуацији, произвођачи рото-папира не могу поднети сам раст трошкова производње.

Свесно се прави губитак на рото-машини, који највише осећају произвођачи, а и штампа није у бољој позицији.

Цена новина је далеко од економске. Произвођачи рото-папира могу прећи на други асортиман, на производњу таквих папира који ће им донети остатак дохотка. Не би требало наглашавати која је важност те производње за земљу. Само би требало договоре остварити, као што су обећања од стране Савезног извршног већа да ће се политика производње рото-папира решити на трајнијој и организованијој основи.

Тренутно смо у ситуацији да су поједине новинске куће увезле рото-папир због ниже цене, вероватно због свог лошег материјалног положаја, док је прошле године ситуација била обрнута. Цена рото-папира ван земље је била већа, тако да је следила забрана извоза. Ситуација ће се мењати са ценама. Међутим, овакви, променљиви односи уносе само несигурност и доводе до непосредних расправа између произвођача рото-папира, новинских кућа, Савезног извршног већа, комора и Социјалистичког савеза.

Овако несређена политика која се води у овој веома важној области /од произвођача рото-папира до продаје новина/, довела је у питање техничко-технолошки развој производње. Произвођачи рото-папира због губитака у тој производњи, годинама не улажу средства у свој развој. Треба рећи да је присутно и одсуство воље за заједнички договор у вези с развојем, јер је зацртан план изградње још једне рото-машине /што је ван сваке памети/, а то је само још једно дуплирање капацитета. Уместо тога извршила би се реконструкција и модернизација постојећих капацитета /имамо само две рото-машине, „Матроз“ и „Кршко“/. Ово је негативан пример нашег недоговарања, када сви причамо о заједништву, а улажемо ван свог прага, онда нема улагања.

Најједноставније је подићи или дуплирати капацитете на својој територији, што је за сваку критику. Питам Савезно извршно веће:

Шта намерава да уради да би се односи у овој области уредили на прави начин?

Молим да ми се одговор у писаној форми да на следећој седници.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Делегатско питање жели да постави делегат Зарија Мартиновић.

ЗАРИЈА МАРТИНОВИЋ /СР Србија/:

Нисам знао како да интервенишем. Немам делегатско питање, него хоћу да кажем да одговор на делегатско питање које сам добио, није одговор. Питао сам једно, а одговорено ми је друго. Зато, молим да се у оквиру 15. тачке у вези с мојим делегатским питањем отвори расправа.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Делегатско питање жели да постави делегат Мујо Хошо.

МУЈО ХОШО /СР Босна и Херцеговина/:

Другарице председнице, другови и другарице делегати, у Дугорочном програму економске стабилизације, који је Скупштина СФРЈ усвојила јула 1983. године, једно од актуелних питања било је рационализација и смањење привредних представништава у иностранству, а нарочито оних која не дају резултате, већ само стварају трошкове ОУР-има, радним организацијама и СОУР-има, односно онима који их и формирају.

У вези с овом проблематиком је било питања и расправа и у претходном сазиву Скупштине СФРЈ и може се рећи да је дошло до одређеног помака у вези с тим. Но, то још није, чини ми се, ни из далека оно чему се тежило. Због тога, у склопу с овим, постављам неколико питања:

а/ Колико укупно има југословенских привредних представништава у иностранству закључно са стањем 30.9.1986. године?

б/ Колико је смањен њихов број за протекли период гледано закључно са стањем за 9 месеци 1986. године?

ц/ Да ли је то смањење било у виду обједињавања више представништава у једно, или су укинута и у којим земљама?

д/ Да ли има проблема с повратком радника запослених у тим представништвима?

Следеће питање је, такође, у непосредној вези с првим питањем. Морам нагласити да сам и у претходном сазиву ово питање постављао и да одговором нисам био у потпуности задовољан. Отуда се поново јављам да исто питање још једанпут поставим.

Друго питање гласи:

Колико је наших привредних и других представника привреде службено путовало у иностранство за протеклих девет месеци 1986. године?

Треће питање гласи:

На основу закључака Скупштине СФРЈ и Савезног извршног већа, Служба друштвеног књиговодства Југославије затражила је од основних организација удруженог рада привреде да периодичне обрачунае за девет месеци 1986. године предају до 24. октобра 1986. године. Значи, нешто раније него што је то била пракса.

У разговорима с представницима организација удруженог рада који директно раде на пословима израде периодичних обрачуна и завршних рачуна, чуло се да се они плаше реалности датих података, што би могло изазвати последице при изради веома важних докумената.

Отуда бих, више ради упозорења, поставио питање због чега је Служба друштвеног књиговодства Југославије, путем служби друштвеног књиговодства република и аутономних покрајина, касно затражила податке од организација удруженог рада које би требало да предају ове обрачунае?

Молим да ми се одговор у писаној форми достави на наредној седници.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч Рада Бајац, делегаткиња из Војводине.

РАДА БАЈАЦ /САП Војбогина/:

Другарице и другови, кукуруз је обран на две трећине засејаних површина. Понуда кукуруза у току бербе је ове године знатно већа него ранијих година. У томе су значајне количине кукуруза из уговорене производње.

Међутим, ове јесени је изостало интересовање традиционалних купаца. У Војводини је до сада /осим покрајинских робних резерви које су преузеле 250 хиљада тона по заштитној цени, што је свега једна четвртина процењене понуде у току бербе/, откуп симболичан.

Постављам своје прво питање у вези с тим:

Зашто се Савезно извршно веће још није опасило у вези с преузимањем кукуруза из овогодишњег рода, за савезне робне резерве, кад је то раније, у сличним ситуацијама, редовно чинило?

Шта је Савезно извршно веће предузело да се савезне и остале робне резерве укључе у преузимање кукуруза у складу с Одлуком о заштитним ценама и да ли ће због тога и непроцењиве штете које смо тиме нанели земљорадницима и целој пољопривреди, неко ко је одговоран бити позван на одговорност?

Друго питање гласи:

Какво објашњење има Савезно извршно веће у вези с Одлуком гувернера Народне банке Југославије о смањењу реесконтне стопе за залихе кукуруза, а онда враћања на ниво од 50%.

Савезно извршно веће и Савезни комитет за пољопривреду, тражили су да та стопа износи 70%. То би значајно подстакло преузимање кукуруза од земљорадника у већим количинама, а представљало би и значајан основ за развој сточарства и извоз.

Треће питање гласи:

Зашто Савезно извршно веће не обезбеди доследно спровођење своје одлуке о заштитним ценама кукуруза с обзиром на то да се у промету кукуруз плаћа и испод заштитне цене?

Молим да добијем одговор Савезног извршног већа на данашњој седници.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко од делегата жели да постави допунско питање или да затражи обавештење?

Има реч делегат Сефедин Љуши.

СЕФЕДИН ЉУШИ /САП Косово/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, у разговору с новинарима у Савезном заводу за цене, речено је још пре два дана да је до 27. овог месеца стигло 2600 захтева за повећање цена. Ове захтеве карактерише велики процент поскупљења који се тражи, чак и до 788%, па и више.

Значајна је још и чињеница да је чак 61 радна организација и поред опомене Савезног завода за цене да су прекардашили основе, остала при сопственом захтеву, иако ове, енормне цене, како каже заменик директора Савезног завода за цене, неће отићи у продавнице, јасно говори о стању у нашој привреди и о неодговорности неких ОУР-а и није у складу с нашим напорима да превазиђемо непожељне трендове у привреди, као и инфлацију.

Имајући све то у виду, постављам Савезном извршном већу следећа питања:

Прво, да ли ће СИВ нешто оштрије и уменије предузети да се, после истека режима 120, ове цене не појављују на тржишту и да ли ће се санкциона политика сводити само на одузимање свих банкарских кредита или је реч о предлагању и примењивању других мера, и

Друго, да ли ће се одређивати лимит процента до ког ОУР-и највише могу да траже пораст цена. Сама чињеница да се појављују захтеви од 300 до више од 788% говори да неки ОУР-и траже превише да би добили ипак оно што им треба. Говорим условно, иако то може законски да се регулише.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко жели реч?

Има реч делегат Драган Маловић.

ДРАГАН МАЛОВИЋ /САП Косово/:

Другарице и другови, на 2. седници Већа поставио сам делегатско питање које се односи на спровођење Друштвеног договора о заједничким мерилима за спровођење и уређивање одређених права, обавеза и одговорности радника које организације удруженог рада упућују на привремени рад у иностранство. Подсећам да, између осталог, овај Друштвени договор регулише и висину личних доходака радника запослених у иностранству.

У одговору који ми је дало Савезно извршно веће, констатовано је да се касни с потписивањем самоуправног споразума о заједничким основама и мерилима за личне дохотке и друга примања за раднике који се баве спољнотрговинским пословима, за банке, заједнице осигурања имовине и лица и Туристички савез Југославије.

Зато тражим обавештење:

Шта је учињено на реализацији ових споразума?

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко жели да постави делегатско питање или да затражи обавештење? /Нико/

Прекидам седницу и настављамо рад у 10 сати заједничком седницом с делегатама у Већу република и покрајина.

(Pauza u 9 sati i 40 minuta)

SEDNICA SAVEZNOG VEĆA ZAJEDNO SA DELEGATIMA
U VEĆU REPUBLIKA I POKRAJINA SKUPŠTINE SFRJ

(Početak u 10 sati i 5 minuta)

PRESEDAVA
MILKA TAKEVA—GRIGORIJEVIĆ, PREDSEDNICA SAVEZNOG VEĆA

ПРЕСЕДАВАЈУЋА МИЛКА TAKEVA—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Другарице и другови делегати, отварам заједнички рад седнице Савезног већа и Већа република и покрајина Скупштине СФРЈ и све вас поздрављам.

Већа су, сагласно одредбама својих пословника, одлучила да заједнички саслушају излагања Јанеза Земљарича, потпредседника Савезног извршног већа поводом Нацрта резолуције о остваривању Друштвеног плана Југославије у периоду од 1986—1990. године у 1987. години и Милоша Милосављевића, потпредседника Савезног извршног већа о променама у привредном систему.

Дајем реч другу Јанезу Земљаричу, који ће поднети излагање поводом Нацрта резолуције о остваривању Друштвеног плана Југославије у периоду од 1986. до 1990. године, у 1987. години.

Има реч друг Јанез Земљарич.

JANEZ ZEMLJARIČ, *potpredsednik SIV-a*:

Другарце и другови делегати, данас започинјемо широку и веома значајну расправу о друштвено-економском развоју и економској политици у 1987. години.

Озбиљна економска криза, нагомилани друштвени проблеми у земљи и обимност промена које се предлажу, обавезују нас да крајње озбиљно и свестрано ocenimo досадашња привредна кретања и њихове trendove, nivo i realne mogućnosti razvoja zemlje u celini, te primerenost i realnost predloženih

ciljeva i zadataka. Njihovim ostvarivanjem u sledećoj godini moramo postići istinski zaokret u sprovođenju Dugoročnog stabilizacionog programa i bitno menjati suštinu i način privređivanja i rada, upravljanja i upotrebe društvenih sredstava.

Iako su ova najviša veća našeg delegatskog skupštinskog sistema redovno pratila i razmatrala ostvarivanje utvrđene ekonomske politike i, u vezi s tim, donosila potrebne podsticajne i interventne mere, dozvolite da, pre nego što obrazložim osnovne pravce razvojne i ekonomske politike u narednoj godini, ukažem na najznačajnije karakteristike ovogodišnjih privrednih i društvenih tokova.

Ekonomskom politikom za 1986. godinu postavili smo dosta optimističke ciljeve i zadatke za oživljavanje privrednog rasta, povećanje izvoza, ukupnu finansijsku konsolidaciju privrede, usklađivanje svih oblika potrošnje s realnim materijalnim mogućnostima i, posebno, za smirivanje rasta cena i smirivanje inflacije. Značajan materijalni podsticaj u sprovođenju planiranih zadataka predstavljale su, povoljnije spoljne okolnosti sa aspekta uvoznih troškova više nego se očekivalo, pre svega, u pogledu pada kamatnih stopa, vrednosti dolara, cena nafte i drugih sirovina. Znatnu olakšicu je predstavljalo i refinansiranje dela našeg duga prema inostranstvu.

Prethodni podaci i ocene devetomesečnih rezultata privređivanja i drugih tokova reprodukcije i dalje pokazuju da su privredna kretanja i ukupno ostvarivanje Rezolucijom utvrđenih zadataka i ciljeva, u znatnom raskoraku s planiranim.

U proteklih devet meseci došlo je do izvesnog oživljavanja privredne aktivnosti, ali uz poja-

čano inflatorno privređivanje i rast cena, nastavljanje neefikasnosti i nerentabilnosti poslovanja, slabljenje materijalnog položaja privrede i pogoršavanje finansijskog stanja u zemlji. Industrijska proizvodnja je porasla za 4,7% u odnosu na isti period prošle godine, poljoprivreda će ostvariti porast od oko 5%, zaustavljeno je dalje usporavanje privredne aktivnosti u građevinarstvu i stambenoj izgradnji. Povećani su devizni prihodi. Nastavlja se rast zaposlenosti iznad planiranog, a ekonomičnost i produktivnost su istovremeno u blagom porastu.

Na osnovu ovih i drugih kretanja ocenjuje se da će rast društvenog proizvoda privrede u ovoj godini iznositi oko 3,7%, što bi bilo više od planiranog, a i ukupno ostvarenog u proteklom petogodištu.

Međutim, kretanja na mnogim ključnim sektorima privređivanja i dalje su veoma nepovoljna i krajnje zabrinjavajuća.

Ukupan izvoz robe je do 20. oktobra 1986. godine po statističkom kursu bio za 3,1% manji nego u istom periodu prošle godine — na konvertibilno područje za 1,2%. Ukupan uvoz je u istom periodu niži za 1,7% (na konvertibilnom području je viši za 4,7%). Pogoršan je stepen pokrivenosti uvoza izvozom. U tekućem platnom bilansu očekuje se manji pozitivan saldo od planiranog. Sve fiksne i garantovane obaveze prema inostranstvu su uredno izvršavane, a u poslednjim mesecima se poboljšala i ročnost tekućih plaćanja. Ukupan iznos spoljnog srednjoročnog i dugoročnog duga smanjen je do sada za skoro jednu milijardu dolara, a devizne rezerve su ostvarene na planiranom nivou.

Očito je da do kraja godine neće biti moguće ostvariti planirani izvoz. Uzroci su u sporom prilagođavanju privrede promenama na svetskom tržištu i novim sistemskim rešenjima. Naime, nepotpuno funkcionisanje deviznog tržišta, nedovoljna dohodovna motivisanost na izvoz i zbog enormno visikog rasta domaćih cena, nedovoljna organizovanost za nastup na stranim tržištima, tehnička, tehnološka i cenovna nekonkurentnost domaće proizvodnje, kašnjenja u pripremama i izvođenju zajedničkih izvoznih programa, uticali su na ostvarivanje slabijih rezultata u izvozu, od planiranih. Obim ekonomske saradnje sa zemljama u razvoju

je smanjen zbog pogoršanja njihovog ekonomskog položaja zbog pada cena nafte i sirovina i povećavanja posledica krize dugova u svetu. Zatim, zbog sporog strukturnog prilagođavanja, pada cena nafte i drugog, otežana je saradnja sa zemljama sa klirinškim načinom plaćanja, gde je došlo do znatnog potražnog salda naše zemlje.

Tokom godine neefikasno se sprovodila politika rasterećivanja privrede. Ponovno je došlo do smanjivanja dela dohotka kojim raspolaže udruženi rad privrede, uprkos verbalnoj podršci politici snižavanja zahvatanja iz dohotka privrede i potrebi racionalizacije, selekcije i redukcije prava i institucija van privrede. Ukupna izdvajanja za opštu i zajedničku potrošnju iz privrede su za devet meseci povećana za 138% u odnosu na isti period prošle godine, što je za oko 50% više od rasta dohotka, a planirano je 5% zaostajanje za tim rastom. To ukazuje na to da planovi ovih korisnika društvenih sredstava uglavnom ostaju nepromenjeni i da se privreda i dalje opterećuje daleko iznad njenih materijalnih mogućnosti, na teret sve većeg smanjivanja akumulacije. U raspodeli čistog dohotka nastavlja se trend bržeg rasta dela za lične dohotke i zajedničku potrošnju i istovremeno sporiji rast dela za akumulaciju i rezerve. Na osnovu prethodnih podataka, u devet meseci ove godine je, u odnosu na isti period prošle godine, smanjeno učešće akumulacije i rezervi u raspodeli čistog dohotka sa 29,1% na 23,7%.

Nije ostvaren ozbiljni napredak u ekonomsko-finansijskoj konsolidaciji privrede i banaka. Iako se deo kursnih razlika solidarno pokriva, odnosno razgraničava, kratkoročni krediti konvertuju u dugoročne, reprogramira deo dugova itd, finansijsko stanje i rezultati privređivanja, ipak su sve teži. I dalje se povećava i toleriše poslovanje sa gubicima. Za devet meseci tekući gubici u privredi su premašili 458 milijardi dinara, i skoro su udvostručeni u odnosu na isti period prethodne godine i pored toga što je u toku ove godine doneto nekoliko olakšica za tekuće poslovanje. Uglavnom zbog tih razloga, dalje se pogoršava i likvidnost privrede, raste angažovanje velikog dela obrtnih sredstava u zalihama, slabi koeficijent obrta sredstava, povećava se međusobna zaduženost između OOUR-a i banaka, povećava se iznos dospelih a nenaplaćenih

kredita i kamata i dalje deluju izvori neregularnog finansiranja reprodukcije. I u junskoj akciji Narodne banke Jugoslavije za podršku izvoznoj privredi i poljoprivredi bilo je primera zloupotreba. Do sada je kontrolom Narodne banke Jugoslavije utvrđeno da je u pojedinim poslovnim bankama ne-namenski korišćeno oko 33 milijarde dinara. Tako ponašanje nije moguće više tolerisati i Savet guvernera Narodne banke Jugoslavije preduzeo je odgovarajuće zakonske i druge mere.

U celini je formirana snažna inercija inflatornog načina privređivanja. To potvrđuje i ponašanje mnogih privrednih subjekata. U Saveznom zavodu za cene je sada 2940 zahteva za poskupljenje proizvoda koji su u pojedinim režimima društvene kontrole cena. Znatna deo tih zahteva je neopravdano visok i neprihvatljiv. U takvim uslovima sve više se obezvređuju realni faktori privređivanja i postignuti rezultati, nastavljaju nove preraspodele dohotka, bez povećavanja proizvodnje i izvoza, bez poboljšanja produktivnosti rada i drugih kvalitativnih faktora rasta. Takav način privređivanja, uz neadekvatan poreski sistem i politiku, u sve većoj meri doprinosi socijalnom raslojavanju radnih ljudi i građana, nezavisno od njihovog doprinosa.

Pod uticajem niza dugoročnih faktora i nagomilanih protivurečnosti, brojnih razvojnih i tekućih poremećaja u reprodukciji, pod snažnim delovanjem neusklađenosti ponude i potražnje, troškovnih činilaca, nesprovođenja dogovorene politike, zbog različitih grupnosvojinskih interesa, psiholoških faktora, a i autonomnih kretanja, u ovoj godini je došlo do daljeg ubrzavanja rasta cena i inflacije. Cene na malo u septembru ove godine, u odnosu na isti mesec prošle, povišene su za 94,4%, a u odnosu na decembar 65%. U istom periodu, cene proizvođača su povišene za 68%, a u odnosu na decembar za 46%.

Na ukupnu privrednu situaciju zemlje veliki uticaj ima pogoršavanje finansijskog i ekonomskog stanja u privredi SR Crne Gore, SR Makedonije i SAP Kosovo. Pored brojnih objektivnih, pa i subjektivnih uzroka, tome doprinosi i neblagovremeno udruživanje sredstava i rada za razvoj ovih područja. Povećavaju se pad proizvodnje i visoki gubici, opada izvoz i raste nezaposlenost.

Za obuzdavanje nepovoljnih kretanja, posebno u izvozu, potrošnji i inflaciji, u junu i julu je preduzeto niz podsticajnih, a i nekoliko ograničavajućih mera tekuće ekonomske politike. One su dovele do izvesnog poboljšanja na području proizvodnje, izvoza i poljoprivrede, uticale na usporavanje dinamike rasta zajedničke i opšte potrošnje i mase i realnih vrednosti ličnih dohodaka, kao i na smirivanje mesečne stope rasta cena. Sigurno je da bi bez tih mera kretanja bila daleko nepovoljnija. Međutim, njihovi efekti se postepeno iscrpljuju u uslovima daljeg rasta inflacije i nedovoljne društvene mobilizacije na stabilizovanju ekonomskih tokova.

Navedene ocene ukazuju na to da je stanje u našoj privredi i dalje izuzetno složeno i krizno i da će prelazak u 1987. godinu biti znatno teži nego što je bio prelazak u ovu godinu. Osim toga, u sledećoj godini se moramo osposobiti za vraćanje znatno većeg spoljnog duga, pošto u 1988. godini reprogramiranje dela naših obaveza ističe.

Ni spoljni uslovi neće biti u toj meri povoljni kao što su bili u ovoj godini, iako se, po oceni mnogih naučnih institucija, u svetskoj privredi predviđa održavanje kontinuiteta privrednog rasta i trgovinske razmene. Međutim, ne očekuju se neke bitnije promene u odnosima razvijenih zemalja i zemalja u razvoju. Cene nafte i sirovina neće se bitnije menjati, mada se očekuje izvestan rast u odnosu na ovu godinu. Prema tome i uslovi za naš spoljnotrgovinski nastup i prodiranje na međunarodna tržišta u narednom periodu biće dosta teški i složeni.

Imajući u vidu stanje u privredi i društvu, gubljenje tempa u razvoju i povećavanje spoljno-ekonomskih obaveza, Savezno izvršno veće ocenjuje da je u ovim uslovima nužno bitno menjati razvojnu orijentaciju zemlje, ekonomsko sistemsku rešenja, celovitije i ofanzivnije utvrditi osnovne zadatke ekonomske politike za iduću godinu.

U Nacrtu rezolucije za iduću godinu se kao osnovni zadaci predlažu:

— oživljavanje privredne aktivnosti, naročito rastom proizvodnje i usluga namenjenih izvozu, koji će doprineti povećavanju deviznih prihoda i ubrzavanju strukturnih i tehnoloških promena;

— značajnije povećanje ukupne efikasnosti privređivanja u zemlji i produktivnosti rada;

— bitno smanjenje inflacije.

Izvršavanje ovih zadataka bi se sprovodilo u znatno promenjenom ekonomskom ambijentu, uz snažnije dejstvo tržišnih i ekonomskih kriterijuma i jačanje ekonomske uloge i odgovornosti privrednih subjekata i radnika i udruženom radu. Savezno izvršno veće, polazeći od Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije i zaključaka XIII kongresa Saveza komunista Jugoslavije, predlaže osnovne zadatke društveno-ekonomskog razvoja u 1987. godini, zajedno s daljom razradom srednjoročne razvojne orijentacije i predlozima promena u ekonomskom sistemu. Ove sistemske promene, o kojima će biti reči u posebnom izlaganju druga Miloša Milosavljevića, treba da uvode našu privredu u sferu realnog vrednovanja i upotrebe osnovnih proizvodnih faktora, naročito rada, sredstava i novca, a ne samo kursa, kamata i slobodnog formiranja cena. Oni, na bazi ekonomske prinude treba znatnije da motivišu privredne subjekte za izvršavanje najvažnijih zadataka i ciljeva ekonomske politike, na povećanje ekonomske efikasnosti, uspješniji ekonomski razvoj, savremeniju proizvodnu orijentaciju i ofanzivnije uključivanje u međunarodne ekonomske tokove.

Na efikasnije izvršavanje planiranih zadataka i ciljeva u idućoj godini treba snažnije da deluju korenite promene u razvojnoj i proizvodnoj orijentaciji.

U Saveznom izvršnom veću se završava više značajnih razvojnih strategija i programa za njihovo izvršenje. U njima se utvrđuju osnovni pravci i nosioci razvojnih programa u industriji, poljoprivredi, turizmu, saobraćaju i maloj privredi, podsticajne mere za formiranje raznovrsnije, potpunije i komplementarnije privredne strukture i iznalaze rešenja da se u ograničenim materijalno-finansijskim domaćim i spoljnim uslovima u kratkom roku obezbede veći dohodovni i izvozni efekti, boje korišćenje kapaciteta, tehnološka propulzivnost, racionalnija upotreba energije i sirovina, povećanje zaposlenosti i dr. U tome značajno mesto zauzimaju zajednički programi razvoja proizvodnje i izvoza robe i usluga za koje su u Nacrtu rezolucije predložene mnoge podsticajne mere,

uključujući i veće korišćenje stranih finansijskih sredstava.

Jedna od okosnica ubrzanog društvenog ekonomskog razvoja zemlje u sledećoj i narednim godinama, predstavlja tehnološki napredak zemlje i saznanje da nauka i tehnološki razvoj ne mogu biti dalje izdvojeni segmenti od opštih, a posebno ekonomskih tokova. Posle višegodišnjeg rada, narednih dana će Skupštini SFRJ biti upućena Strategija tehnološkog razvoja, sa programom mera za podršku razvoja nauke i tehnologije. U Nacrt rezolucije su ugrađene značajne podsticajne mere, koje treba da podstaknu ubrzanje našeg ukupnog tehnološkog progressa, smanjivanje tehnološkog jaza prema industrijski razvijenim zemljama, brži razvoj sopstvenih tehnologija, a naročito osposobljavanje kadrova za dalji razvoj nauke i tehnologije.

U završnoj je fazi Dugoročni program razvoja energetike naše zemlje do 2000-te godine. Zajedno s Programom mera, koji utvrđuje pravce akcija za maksimalno korišćenje vlastitih energetske potencijala, za bitan zaokret u razvoju sopstvenih izvora energije i otvaranje procesa racionalnije upotrebe i štednje energije, smanjivanje njenog uvoza i razvijanje tehnologija koje će smanjivati njenu potrošnju.

U funkciji ubrzane i dosledne realizacije Srednjoročnog programa normalizacije eksterne likvidnosti zemlje, završavaju se i strategije dugoročne ekonomske saradnje s našim značajnim spolnoekonomskim partnerima. Njima se utvrđuju programi buduće ekonomske, tehnološke i finansijske saradnje, podstiče razvijanje viših oblika te saradnje (kao što su proizvodna kooperacija, zajednički proizvodni programi i ulaganja, investicioni radovi i usluge, urednije izvršavanje međusobnih obaveza i potraživanja) i drugi dugoročni i kratkoročni zadaci koji će omogućiti povećanje deviznog priliva.

Uvažavajući potrebu bržeg razvoja saobraćaja od ukupnog razvoja zemlje i njegovog većeg uključivanja u evropski saobraćajni sistem, u Nacrtu rezolucije su mnogim merama podržani prioritetni zadaci u tom razvoju. Savezno izvršno veće predlaže da u sledećoj godini započnemo, kao zajednički jugoslovenski program, modernizaciju željezničke pruge Jesenice-Sežana, Đevđelija—Di-

mitrovgrad i završavanje izgradnje magistralnog auto-puta „Bratsvo—Jedinstvo”.

Svestranom podrškom realizacije ovih razvojnih strategija i njihovom razradom, zadržavanjem i daljim upotpunjavanjem junskih mera za unapređenje izvoza, poboljšavanjem materijalnog položaja poljoprivrede i mnogim drugim u Rezoluciji konkretizovanim zadacima, monetarno-kreditne, poreske, cenovne, uvezno-izvozne i carinske politike, te čvrstom rešenju da istrajemo na povećanju dela dohotka kojim će raspolagati udruženi rad, na finansijskoj konsolidaciji privrede i smanjivanju inflacije, moguće je u 1987. godini ostvariti rast društvenog proizvoda za najmanje 3,5%, industrijske proizvodnje za najmanje 4%, poljoprivredne proizvodnje za oko 3%, izvoza robe i usluga za najmanje 5%, uvoza za 4%, a na konvertibilnom području izvoza za 6%, a uvoza za 4%. I u sledećoj godini bi se morao ostvariti znatan suficit u tekućem platnom bilansu i dalje ojačati devizne rezerve zemlje. Planiran je rast produktivnosti rada za 1,3%, a zaposlenosti za 2,3%.

Ključni cilj našeg društveno-ekonomskog razvika u 1987. godini je zaustavljanje i obaranje stope inflacije. Poslednji je čas da se razračunamo s iluzijom o mogućem izlasku iz krize inflatornim putem, sa svođenjem privređivanja na pritiske na cene i pravljenjem sitnih računica, zasnovanim na preraspodeli i inflatornom dohotku. Daljim tolerisanjem rasta inflacije samo pristajemo na nastavljavanje i povećavanje dubokih poramećaja, protivu rečnosti, ekonomske i društvene krize.

U ekonomskoj politici za iduću godinu predlažu se značajni instrumenti, koji treba da obezbeđe realizaciju antiinflacionog razvojnog koncepta. To se, pored, afirmativno podsticajnih mera za ožvljavanje privrednog rasta i izvoza, kao i efikasnosti privređivanja, odnosi na usklađivanje robnih i novčanih tokova, na mere za smanjenje sadašnjeg tereta privrede, svođenje svih oblika potrošnje u okvire realno ostvarenog dohotka, suzbijanje svih oblika deficitarnog finansiranja i fiktivnih izvora potražnje, efikasniji monetarno-kreditni instrumentarijum, ubrzavanje finansijske konsolidacije i jačanje finansijske discipline, poboljšanje sistema društvene kontrole cena, kao i na bitno promenjenju funkciju poreskog sistema i politike.

Radi toga je, između ostalog, predviđeno da se bitno promeni planiranje i finansiranje opšte i zajedničke potrošnje. U planiranju rasta ove potrošnje napušta se famozni deflator, a time i anticipirani rast dohotka, potrošnje i cena.

U prvom tromesečju bi se sredstva za opštu i zajedničku potrošnju, na svim nivoima, zadržala na nivou utvrđenih prava za te namene u poslednjem tromesečju ove godine. U sledećim tromesečjima, rast ovih sredstava bi mogao iznositi 10% manje od nominalnog rasta dohotka društvene privrede, time da bi u celoj godini realan rast ovih sredstava morao biti sporiji od realnog rasta društvenog proizvoda. U okviru ovih sredstava neće se ograničavati rast sredstava za nauku. Smanjen je broj izuzetaka od ograničenja rasta ove potrošnje koji se finansiraju iz budžeta Federacije, time da se za finansiranje JNA obezbeđuje 5,2% od ostvarenog nacionalnog dohotka ukupne privrede u sledećoj godini. Druge prioritete namene će se u budžetu Federacije finansirati u skladu s obavezama iz postojećih zakona. U republikama i pokrajinama bi se mogao utvrditi diferencirani rast sredstava opšte i zajedničke potrošnje, njeni izvori i novo, ali bi se povećani rashodi mogli obezbeđivati samo povećanim prihodima od stanovništva — oporezivanjem prihoda od imovine, luksuznih proizvoda i drugog.

Opređenje da se može trošiti samo ostvareni dohodak važno bi i za planiranje svih oblika potrošnje u organizacijama udruženog rada u privredi i u drugim delatnostima, kao i za raspodelu ličnih dohodaka.

U idućoj godini, u okviru ukupnih napora za povećavanje akumulacije i značajnih privrednih prestrojavanja izgleda, neće biti prostora za rast životnog standarda u meri u kojoj je ostvaren u ovoj godini. Primenom kriterijuma bruto ličnog dohotka po radniku i akumulacije po angažovanim sredstvima i vezivanjem raspodele ličnih dohodaka, a naročito dela koji proističe iz rezultata tekućeg rada, za povećavanje produktivnosti rada i rast realnog dohotka, obezbeđuje se uspostavljanje realnijih proporcija između ličnih dohodaka i potrošnje i akumulacije i rezervi. Ovim je obezbeđena i veća motivisanost za rad i rezultate privređivanja, a efikasnije će se delovati i na racionalno

korišćenje društvenih sredstava i ostvarivanje drugih stabilizacionih zadataka.

U sledećoj godini se mora obezbediti efikasnije stabilizaciono dejstvo monetarno-kreditne politike. Merama u toj oblasti, van ograničenja, ali strogo namenski, podstiće se izvoz i poljoprivredna proizvodnja, podržavati zajednički razvojni projekti zasnovani na inovacijama i naučno-tehnološkom razvoju, višesmerni rad, mala privreda i stambena izgradnja. Doslednijom kontrolom celine emisije novca likvidiraće se neregularni izvori novca i dohotka. Pooštrenom monetarnom politikom obezbeđivaće se doslednije sprovođenje mera za finansijsku konsolidaciju svih korisnika društvenih sredstava i jačati finansijska disciplina u zemlji, kao i uticati na tržišnije ponašanje organizacija udruženog rada, smanjivanje zaliha i drugo. Monetarna politika mora prekinuti praksu kreditnog i finansijskog hranjenja nerentabilne proizvodnje i investicija, te pokrivanje gubitaka.

S tim u vezi rast monetarno-kreditnih agregata neće se planirati na osnovu deflatora. Za prvo tromesečje će se utvrditi rast novčane mase u visini od oko 4,5%, a u sledećim tromesečjima će se usklađivati zavisno da rezultata privređivanja i stvarnih potreba tekuće reprodukcije, s tim da rast proučene mase bude znatno sporiji od rasta inflacije.

U sledećoj godini vodiće se politika realnih kamatnih stopa. Eskontna stopa Narodne banke Jugoslavije određivaće se tromesečno na osnovu prethodnog šestomesečnog kretanja cena proizvođača, uvećano za jedan procentni poen. Kamate na oročene depozite organizacija udruženog rada i građana na godinu dana ne bi mogle biti niže od eskontne stope Narodne banke Jugoslavije. Radi jačanja kamatne stope, kao instrumenta ekonomske efikasnosti, u sledećoj godini će se preispitati mogućnosti beneficiranja kamata u dogovorenim prioritetima sa realnim izvorima sredstava i, u skladu s tim, sužavati selektivne namene i diferencirane kamatne stope. Vodiće se politika realnog kursa dinara i obezbediti njegovo tekuće prilagođavanje.

U Nacrtu rezolucije planiran je niz mera da se ostvari podrška efikasnijem privređivanju i po-

većavanju produktivnosti rada. Monetarnom i posredskom politikom podržavaće se nove investicije u organizacijama udruženog rada koje uvode višesmerni rad, povećavaju produktivnost, zapošljavanje i podržavaju programe koji će obezbediti veći stepen korišćenja društvenih sredstava.

Zbog dubine poremećaja u finansijskom sistemu i još uvek ne do kraja utvrđenog obima fiktiva i dubioza, u sledećoj godini nužno je preduzeti niz mera za ozbiljnije sprovođenje više aktivnosti za finansijsku konsolidaciju svih korisnika društvenih sredstava. U Nacrtu rezolucije i pratećim dokumentima o ekonomskoj politici predloženo je da sve organizacije udruženog rada i drugi korisnici društvenih sredstava izrade programe ekonomsko-finansijske konsolidacije, koje banke moraju verifikovati, odnosno organi društveno-političkih zajednica i da se predvide i sprovedu odgovarajuće sanacione mere. Ovi subjekti moraju do kraja juna, a ako je moguće i pre, izmirivati i reprogramirati, odnosno na drugi način regulisati svoje međusobne obaveze, jer, ako to ne učine, biće im uskraćeno finansiranje iz primarne emisije.

Savezno izvršno veće je predložilo poseban program mogućih mera za finansijsku konsolidaciju privrede u SR Crnoj Gori, SR Makedoniji i u SAP Kosovu. Na osnovu smernica Skupštine SFRJ izradiće se i sprovedi konkretnije mere kako bi se privrede ovih društveno-političkih zajednica mogle što ravnopravnije uključiti u sprovođenje stabilizacionih mera cele zemlje. I u idućoj godini će se sprovoditi dogovorena politika podsticanja razvoja nedovoljno razvijenih republika i najbržeg razvoja SAP Kosova. Preduzimaće se mere za ostvarivanje Programa aktivnosti za smanjivanje relativnog zaostajanja razvoja SR Srbije.

Što se tiče sprovođenja politike cena, u Nacrtu rezolucije se pošlo od orijentacije da se jačanjem ukupne privredne aktivnosti i doslednim sprovođenjem svih mera antiinflacione politike ojačaju tržišni mehanizmi koji moraju postepeno preuzimati preovlađujuću ulogu u smirivanju rasta cena. Proces stabilizovanja tržišta i smanjivanja rasta cena intenzivnije će se odvijati sa daljim usklađivanjem odnosa ponude i potražnje – otklanjanjem najizrazitijih dispariteta cena, jačanjem tržišnih robnih rezervi, uvozom i efikasnijim suzbijanjem

monopolističkih pojava i nelojalne konkurencije na jedinstvenom jugoslovenskom tržištu. U daljoj raspravi o ekonomskoj politici za sledeću godinu moramo upotpuniti mehanizme, naročito ekonomske, za efikasnije sprovođenje antiinflacione politike i efikasnije rešavanje socijalnih problema, koji će prouzrokovati zaoštreni uslovi privređivanja. U uslovima atrofiranosti tržišnog mehanizma, neophodno je i dalje primenjivati odgovarajuće oblike društvene kontrole cena. Ako to ne budeмо učinili dalja privredna kretanja i realnije vrednovanje proizvodnih faktora samo bi dovelo do mehaničke indeksacije, daljeg jačanja inflacione spirale i administriranja. Zbog strateškog uticaja na kretanja cena u celini, cene privrednih infrastrukturnih delatnosti obrazovale bi se na osnovu zajedničkih elemenata koje bi verifikovao SIV. Osnovni poljoprivredni proizvodi bi još ostali pod režimom neposredne kontrole cena, s tim što će se njihovim proizvođačima morati obezbediti ekonomska motivisanost i odgovarajući instrumenti podsticaja. U okviru sistema društvene kontrole cena, nužno je u celoj zemlji ojačati društvenu ulogu organizovanih potrošača.

Nacrt rezolucije, sa drugim dokumentima, koje vam predlažemo za raspravu i donošenje, zasnovani su prvenstveno na okretanju zdravim perspektivnim i na Stabilizacionom programu orijentisanim privrednim subjektima, i svesnim snagama iz cele zemlje.

Savezno izvršno veće ocenjuje da je time i oslanjanjem na socijalističko samoupravljanje i realne činioce privređivanja moguće pokrenuti i obezbediti izlazak iz sadašnje krize.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Захваљујем другу Земљаричу.

Дајем реч другу Милошу Милосављевићу, који ће поднети излагање о променама у привредном систему.

Има реч друг Милош Милосављевић.

МИЛОШ МИЛОСАВЉЕВИЋ, потпредседник СИБ-а:

Другарице и другови делегати, последњих дана септембра Савезно извршно веће утврдило је и доставило Скупштини СФРЈ тезе о основним правцима промена у привредном систему, а рад на припремама промена у привредном систему одвијао се паралелно с припремама и предузимањем мера текуће економске политике у јуну и јулу ове године.

Упоредо с расправом која се о тезама водила у радним телима Скупштине СФРЈ одвијао се рад савезних органа уз сарадњу с републичким и покрајинским органима на припреми Предлога за измене и допуне савезног законодавства, на појединим подучјима привредног система. У овај рад били су у пуној мери укључени стручни савети при појединим савезним органима управе.

На седницама Савезног извршног већа одржаним у току протекле и ове недеље утврђени су предлози за доношење закона, с нацртима савезних закона чије промене су предвиђене у тезама о основним правцима промена у привредном систему, који су, или већ достављени, или ће данас и сутра бити достављени Скупштини. Реч је о значајним променама у систему укупног прихода и дохотка, и његове расподеле, у систему обрачунавања амортизације и ревалоризације, санације и престанка организација удруженог рада, у монетарном и кредитном систему у систему друштвене контроле цена и сузбијању нелојалне утакмице и монополског споразумевања, у пореском систему и пореској политици, систему планирања, као и одређене промене којима се регулишу одговарајућа питања промета робе и услуга с иностранством.

Сматрам да је неопходно на почетку подсетити да је приликом доношења јунских мера, СИБ упозорио на то да обуздавање неповољних привредних токова није могуће без одговарајућих промена у привредном систему земље. Том приликом је наглашавано да мере које је требало донети и које су донете у јуну и јулу имају огра-

ничен домет, да је њихов циљ подстаћи производњу и извоз који су бележили успоравање, а такође отклањање веома негативних кретања на подручју цена и инфлације.

Међутим, указивали смо на чињеницу да су узроци наше инфлације вишеструки и да трајна стабилизација није могућа ни на краatak рок, ни без уклањања одређених узрока који леже у привредном систему и у области развојне политике. Такве оцене произилазе и из целине оцена садржаних у Дугорочном програму економске стабилизације, које не само да нису изгубиле на актуелности, већ их је време од усвајања тог програма до данас веома уверљиво потврдило. На то указују и целокупна кретања у овој години.

Неодлучност и спорост, предузимање партиципалних мера, промене привредног система уз веома честе непринципијелне компромисе, који нас нису померали напред, као и одлагање спровођења основних опредељења Дугорочног програма на неким битним подручјима система, основне су карактеристике времена које је за нама. Због наше недоследности и опортунизма, економска ситуација се погоршавала, и поред одређеног раста производње и недовољно израженог раста извоза. Репрограмирање наших обавеза према иностранству омогућавало је бољу снабдевеност привреде и становништва и стварало привид да се из кризе може изаћи релативно лако, да инфлација и није тако зло, да се уз њу може привређивати без већих тешкоћа. Истовремено, појединим деловима привреде одговарало је такво стање на релативно затвореном југословенском тржишту. У условима инфлације све више је слабила репродуктивна способност привреде и нарушавао се интегритет друштвених средстава и друштвене својине.

У закључном делу Дугорочног програма економске стабилизације констатовано је да остваривање програма претпоставља крупне промене у економској, социјалној и друштвено-политичкој сфери, да треба раскрстити са животом преко могућности, коју сваком радном човеку и читавом друштву пружа његов властити рад и доходак и да цео валоризациони систем мора бити подређен једином мерилу — да се све вреднује према доприносу из текућег и минулог рада. Исто-

времено је наглашено да је неопходна борба против уравниловке, да је нужна снажна мотивација радника за рад и стваралаштво и да се морају сузбијати оне социјалне разлике у друштву које не потичу од резултата рада и које су узрок социјалне неравнотеже и напетости у друштву.

И поред извршених одређених промена на појединим подручјима система, које смо означили тзв. првом фазом реализације Дугорочног програма економске стабилизације, делови тог Програма на појединим значајним тачкама нису реализовани. То се, пре свега, односи на систем укупног прихода и дохотка, расподелу личних доходака, порески систем, финансијски и новчани систем, односно на подручје валоризационог система.

Уд одређене недоследности у новчаном и кредитном систему и посебно изражене проблеме у спровођењу савезних закона из те области, долазили су снажни подстицаји југословенској инфлацији. На недоследним решењима у том делу система креирала се непокривена потрошња, слабила материјална база привреде за сопствену репродукцију и угрожавала сутрашњица и самоуправљање као систем. Све снажније се испољавао етатизам на свим нивоима а слабила одговорност основних привредних субјеката. Уместо тржишне селекције на способне и неспособне, све више је јачала социјализација губитака и лошег пословања.

Промене у привредном систему, које је требало извршити у првој фази, до почетка 1984. године, извршене су са две годне закашњења, делимично и непотпуно тек крајем 1985. године. То се, пре свега, односи на област укупног прихода и дохотка, расподеле личних доходака и порески систем. Увођење реалних економских категорија, реалног курса и реалне камате, коју још увек објективно немамо, није праћено нужним променама на другим подручјима система. Одсуство синхронизованих мера није довело до постизања очекиваних ефеката.

У условима високе инфлације вршено је нереално исказивање материјалних трошкова, нереална накнада пренете вредности основних средстава резултирала је нереалним дохотком, који је био основа, како за личну и заједничку потрошњу радника, тако и за општу и заједничку

потрошњу у друштвено-политичким и самоуправним интересним заједницама. Надокнада претплате вредности вршена је у смањеном реалном обиму, што је привреду све више приморавало да за набавку нових средстава сировина и материјала, користи све скупље банкарске кредите и ако је то неким деловима привреде одговарало. Све веће потребе у сваком наредном периоду морале су се покривати туђим средствима, чиме је доведена у питање и проста репродукција. Обрачуната накнада утрошене вредности није била довољна да се финансирају исте количине реалних вредности. Није реализован став из Дугорочног програма да у условима инфлације треба у одговарајућој сразмери увећати постојећа средства, да би се могли покрити номинално повећани трошкови репродукције.

Након усвајања Дугорочног програма економске стабилизације, ради очувања реалне вредности друштвених средстава, приступило се променама којима је уведена ревалоризација залиха, сировина и материјала, уз потпунију ревалоризацију основних средстава. Те промене биле су од значаја за побољшање репродуктивне способности привреде.

Међутим, те промене нису доведене до краја, у складу са захтевима Дугорочног програма. Предложеним променама у систему укупног прихода и дохотка уводи се обавеза за организације удруженог рада да приоритетно обезбеде потребна средства за просту репродукцију, а остатак се распоређује на потрошњу и акумулацију. Уместо делимичне ревалоризације залиха и неблаговремене ревалоризације основних средстава, уводи се обавезно усклађивање вредности реалне и материјалне имовине исказане у књиговодству основне организације на крају сваког обрачунског периода, са тржишним ценама. На крају сваког обрачунског периода морају се ревалоризовати залихе сировина и материјала, недовршене производње и готових производа, да би се њихово обнављање могло извршити без додатних средстава. Тромесечним усклађивањем вредности основних средстава са тржишним ценама обезбедиће се благовремена накнада тржишне вредности основних средстава и скратити размак између номиналног раста вредности

и времена ревалоризације. Тим променама доходак привреде учиниће се реалнијим, а јачањем пословних фондова организација удруженог рада повећати репродуктивна способност привреде. Пореске и друге обавезе не могу се подмиривати на терет тих средстава, већ из новостворене вредности, само до њеног нивоа.

Провера предложених промена у обрачунском систему на завршне рачуне југословенске привреде за 1985. годину, указује на радикална померања у формирању укупног прихода и дохотка и његове расподеле. Уз смањење укупног прихода за око 3%, дохотка за око 8%, обавеза из дохотка, опште и заједничке потрошње за око 4% и акумулације за око 32%, средства за репродукцију се увећавају за 2,4 пута, чиме се стварају услови за примену других реалних економских категорија.

У систему обрачуна амортизације у овом тренутку предлажу се оне промене које произилазе из концепта ревалоризације основних средстава. Након потпунијих провера са одређеним научним и стручним институцијама и у организацијама удруженог рада, Савезно извршно веће ће Скупштини макнадно предложити коректуре минималних стопа амортизације, утврђене номенклатуром основних средстава. Морамо се ослободити компромиса са којима смо нижим стопама амортизације поправљали финансијске резултате организација удруженог рада и обезбедити такав ниво амортизације који ће нашој привреди омогућити да прати све бржи технолошки развој у свету.

Нема сумње да ће промене у обрачунском систему довести до далеко веће диференцијације између способних и неспособних. Предлажући ове промене, Савезно извршно веће је полазило од основног опредељења, да промене у систему треба да омогуће бржи ход способних, што ће отворити просторе за бржи укупан развој, за неопходне и неодложне промене привредне структуре.

Приговори који се могу чути да у условима високе инфлације уводимо својеврсну индексацију, не могу да издрже основни аргумент да је у условима високе инфлације нужно очувати реалну вредност друштвене имовине, односно

онемогућити њено преливање у потрошњу и угрожавање укупне материјалне основе друштва што је једно од темељних опредељења Дуторочног програма економске стабилизације.

— Изменама Закона о укупном приходу и доходу стварају се могућности за реализацију ставова 24. седнице ЦК СКЈ у делу који се односи на промене у расподели дохотка и личних дохода радника. Променама у распоређивању дохотка уводе се два дела личног дохотка, по основу текућег рада и по основу тзв. минулог рада, односно по основу резултата привређивања друштвеним средствима. Тиме се стварају услови за промене у друштвеним договорима и самоуправним споразумима и укупној самоуправној регулативи у овој области. Промене на том подручју нужно захтевају одређене промене у пореском систему, пореској политици и систему и политици доприноса. Полазећи од карактера личног дохотка по основу текућег рада он мора бити ослобођен оних обавеза из личних дохода које се не односе на обезбеђење социјалне сигурности радника. Из тог дела личног дохотка и дохотка пре његове расподеле на акумулацију и потрошњу, морале би се извршити само обавезе које су утврђене Уставом СФРЈ, односно за здравствено и инвалидско-пензионо осигурање радника, њихове потребе у образовању, науци, култури и социјалној заштити.

Промене у обрачунском систему које предлагемо, неминуовно изазивају крупне промене у финансирању општих и заједничких потреба радних људи и грађана. Читава област потрошње биће ослоњена на реалнији доходак, а финансирање заједничких потреба, које нису уставна обавеза, мора бити препуштено у пуној мери слободној размени рада.

Недоследност у спровођењу постојећих законских решења и неадекватна законска регулатива имале су за последицу вишегодишње одржавање организација без перспективе, које су својим пословањем са губицима уз широко примењену социјализацију негативних резултата отежавале бржи ход југословенске привреде и њен излазак из кризе. Крајем 1985. године и у условима значајних непокривених губитака из 1984. године, у стечају се налазило само 26 организаци-

ја удруженог рада, са око 4 хиљаде запослених. Истовремено су егзистирале економски и кредитно неспособне организације које су или повећавале међусобна дуговања или су незаконито напajане додатним банкарским средствима.

Стечајни поступак нису покретали ни повериоци, ни Служба друштвеног књиговодства, ни друштвено-политичке заједнице. У интересу привидног социјалног мира одржавало се стање које нас је вукло у све дубљу кризу. Уместо тражене селекције производних програма, социјализацијом губитака јачала је друштвена уравниловка.

Променом закона уводи се обавеза Службе друштвеног књиговодства да након знатно краћих рокова санације у случају њеног неуспеха, покрене стечајни поступак који укључује и поступак претходног поравнања поверилаца пре отварања стечаја над организацијом удруженог рада. Спорна и сумњива потраживања морају се рашчишћавати у свим фазама санационог поступка, а билансе банака и организација удруженог рада ослободити фиктиве, односно потраживања која се не могу наплатити.

Високо исказани губици, високо ангажовање средстава у залихама и потрошња изнад оствареног дохотка и у условима кредитне политике која се не би могла означити као изразито рестриktivна, имали су за последицу пораст неликвидности организација удруженог рада и отежано извршавање обавеза према повериоцима. Крајем септембра ове године 1653 организације удруженог рада са 474 хиљаде запослених имало је блокиране жиро-рачуна на износ од око 200 милијарди динара или 4 пута више него годину дана раније. Узроке треба тражити и у слабењу репродуктивне способности привреде, односно сопствених пословних извора трајног карактера.

Уз предузимање неопходних мера системског карактера којима ће се заштити репродуктивна способност привреде, нужне су и мере против неликвидних организација које неизмиривањем својих обавеза све више погоршавају ликвидност привреде у целини. Предложеним променама Закона о санацији и престанку организација удруженог рада уређује се поступак санације неликвидних организација удруженог рада и ствара мо-

гућност њиховог стечаја. У условима све израженијег деловања тржишта и јачања економске одговорности, не могу опстајати привредни субјекти који у дужем року нису у могућности да извршавају своје обавезе.

Силазак са пословне сцене организација без перспективе које нису у могућности да стално обнављају, увећавају и унапређују материјалну основу свог и укупног друштвеног рада, што је уставна обавеза и не сме довести у питање одређену социјалну сигурност радника у случају гашења његове организације удруженог рада. Фондови заједничких резерви чија улога у санацији губитака престаје, треба у пуној мери да буду коришћени за преквалификацију радника и исплату зајамчених личних доходака. Неопходно је преиспитати ниво накнада за случај привремене незапослености радника.

Престанак рада организације удруженог рада рађа одређене личне, породичне и друге проблеме. Према тим проблемима недопустив је бирократски однос. Само организованим ангажовањем друштвених субјеката могуће је обезбедити нужну преоријентацију на нове производне програме, на нову технологију која ће омогућити преквалификацију и запошљавање не само радника који су остали без свог радног места, него и ново продуктивно запошљавање.

Обавеза је друштвено-политичких заједница за ефикасније санирање пословања организација од посебног друштвеног интереса, односно организација у области привредне инфраструктуре. Предложеним променама скраћују се рокови у којима друштвено-политичке заједнице морају предузети мере санације тих организација. Неопходно је размотрити положај организација које су мерама друштвено-политичке заједнице доведене уз неповољне економске услове.

Доследно увођење реалних економских категорија отежаће услове привређивања, посебно у неким привредно недовољно развијеним републикама и САП Косову. Савезно извршно веће је о томе Скупштини СФРЈ доставило посебан извештај и могуће предлоге. Сагласни смо у ставу да проблеме тих подручја не треба тражити у различитим решењима у привредном систему, већ у посебним мерама које би олакшале реша-

вање проблема неликвидности привреде тих подручја.

Полазећи од опредељења у Основним правцима промена у привредном систему, Савезно извршно веће је утврдило предлоге за измене и допуне договора које закључују републике и аутономне покрајине о: усклађивању пореског система; основама пореске политике и основним питањима положаја, организације и функционисања органа управе за послове друштвених прихода. У складу с изменама у систему укупног прихода и дохотка, извршиле би се битне промене у систему опорезивања дохотка организација удруженог рада. У условима високе инфлације и у одсуству идентификације оствареног дохотка по основи изузетних погодности на тржишту, уз битну промену пореске основице, предложено је прогресивно опорезивање дохотка, чиме би се распоред пореског терета довео у склад с економском снагом преског обвезника. Изменама договора се такође предлаже реалније опорезивање прихода који нису резултат рада и организовање служби друштвених прихода у републикама и аутономним покрајинама на основи која ће им омогућити већу ефикасност и виши ниво њихове интеграције.

Обимом предложених промена не можемо бити задовољни. Неопходно је у даљем раду, у сарадњи са социјалистичким републикама и социјалистичким аутономним покрајинама, извршити потпуније промене у складу с Дугорочним програмом економске стабилизације.

Не предлажу се битније промене у систему друштвене контроле цена. Полазећи од уставне позиције основне организације удруженог рада, њене самосталности на тржишту, одлуке о образовању цена доносе радници у организацијама удруженог рада. Но, прецизније се утврђују критеријуми друштвене контроле цена од стране радника. Реафирмише се заборављени и запостављени критеријум светске цене, на који се углавном позива када је светска цена виша, а никада обрнуто. У наш систем се све више увлаче трошковни критеријуми, при чему су се цене одређивале, веома често, монополистичким споразумевањем према трошковима најнепродуктивније и најмање ефикасне организације.

Органи који одлучују о ценама у основним организацијама удруженог рада били би дужни да радницима дају све елементе за одлуку: однос домаће и светске цене, стање залиха, степен коришћења капацитета и друге економске параметре.

Трошковни принцип је постао преовлађујући критеријум и у заједничким елементима за образовање цена у енергетици и саобраћају, у одређивању заштитних цена, што деформише не само текуће односе на тржишту, већ битно утиче и на развојну оријентацију. Изменама у систему друштвене контроле цена предложено је да се убудуће заједнички елементи за образовање цена у свим делатностима, доносе уз сагласност Савезног извршног већа.

Монополско споразумевање о ценама, веома често у форми самоуправног споразумевања произвођача истих производа, није ретка појава. Добар број пословних заједница и удружења су места где се организовано врши монополско споразумевање о ценама, што се мора прописима онемогућити. Не ретко се монополистичка позиција своје организације чува грубим нарушавањем јединства југословенског тржишта од стране друштвено-политичких заједница и њихових органа. Савезно извршно веће сматра да морају јачати овлашћења савезних инспекцијских органа, о чему ће Скупштини поднети предлоге за допуну савезних закона, што је у складу с важећим уставним одредбама.

Савезно извршно веће је на становишту да се инфлација може обуздати повећањем производње и продуктивности рада, променама у целокупном друштвено-економском систему и развојној политици, као и ефикаснијим предузимањем конкретних мера текуће економске политике увоза и извоза, расподеле, политике пореза и доприноса, ефикаснијим функционисањем тржишних резерви, интервентним увозом и другим мерама. Друштвена контрола цена која остаје у систему цена као једна од мера економске политике, у одсуству других мера има ограничен домет.

Не губећи из вида чињеницу да се само мерама кредитно-монетарне политике не могу обуздати неповољни токови и успостављати стабилност тржишта и цена, значај ових мера је ипак

веома велики. Веома раширена појава ненаменског коришћења кредита, финансијске недисциплине, неизвршавања обавеза према Народној банци Југославије, захтевају неопходне промене у монетарном и банкарском систему. Неизмирене обавезе према пословним банкама премашиле су износ од 1000 милијарди динара, при чему се оне не наплаћују нити репрограмирају. Неопходно је увести пуну одговорност банака за спровођење утврђене кредитне политике и њихову ликвидност, а променама у систему обезбедити одговарајућа овлашћења. Народне банке Југославије и народних банака република и покрајина, као институција јединственог монетарног система, да ефикасније спроводе утврђену кредитно-монетарну политику и обезбеђују пуну финансијску дисциплину. Морају се затворити сви канали тзв „сиве емисије“.. Треба ефикасно онемогућити напајање „свежим“ новцем организације које годинама „вуку“ непокривене губитке или су кредитно неспособне. Без увођења реда у овој области наша битка с инфлацијом биће веома отежана.

У свом излагању осврнуо сам се само на неке, по нашој оцени, битне промене у привредном систему и на, у основи, глобалне процене њихових ефеката. Извесно је да ове промене изазивају битна померања у положају организација удруженог рада, у расподели и потрошњи, у положају сваког радног човека. Савезно извршно веће је отворено за све предлоге који су на линији афирмације реалних економских категорија, критеријума и јачања материјалног положаја организација удруженог рада, у правцу подршке најпрогресивнијем делу југословенске привреде, на елиминисању свих видова непокривене потрошње, на рашчишћавању свих дебаланса и ефикаснијем оздрављењу оног дела привреде који има перспективу.

Закључили смо да је неопходно извршити додатне провере предложених промена, како у сарадњи с научним и стручним институцијама и асоцијацијама привреде, тако и непосредно у једном броју организација удруженог рада из читаве земље и из свих привредних области.

Савезно извршно веће очекује да ће расправа у радним телима Скупштине СФРЈ дати

цун допринос утврђивању оптималних решења у даљем прилагођавању привредног система земље захтевима стабилизационог програма. При томе је, по нашој оцени, веома важно да добро одмеримо корак који у овом тренутку можемо учинити. Нереално одмерен корак може довести до одређених тешкоћа, које могу отежати спровођење целине промена. Но, ми не смемо правити компромисе на основним опредељењима Дугорочног програма економске стабилизације и на његовим битним тачкама. Тринаести конгрес СКЈ поново је упозорио на потребу неопложног и одлучног спровођења друштвено најшире верификованих оцена и ставова тог Програма.

Посебно желим да укажем на то да промене у привредном систему које предлажемо полазе од постојећих уставних решења. Након промена Устава СФРЈ и Закона о удруженом раду, вршиће се даља доградња привредног система.

Све су израженији захтеви да се промене у привредном систему изврше истовремено с утврђивањем економске политике за 1987. годину, са циљем да сви услови привређивања буду познати на почетку године. Реализација тог циља могућа је само под условом да се у наредна два

месеца организује интензиван рад делегата и делегација скупштина социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина и у Скупштини СФРЈ. Неопходан је договор о предлогу са састанака председника скупштина република и аутономних покрајина у Скупштини СФРЈ да се расправа о предложеним променама у привредном систему и доношењу одговарајућих закона изврши у једној фази и до краја године.

Савезно извршно веће оцењује да постоје крупни разлози који говоре у прилог прихватању таквог предлога. По нашој оцени, усвајање предложених промена је битна претпоставка за стабилизовање привредних токова и обуздавање инфлације. Полазећи од својих обавеза и одговорности, Савезно извршно веће је спремно да на том послу изврши свој део задатка.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Захваљујем другу Милошу Милосављевићу.

Овим је завршен заједнички рад.

После паузе од 15 минута, већа настављају рад одвојено.

(Zajednički deo Sednice je završen u 11 sati i 13 minuta)

NASTAVAK SEDNICE SAVEZNOG VEĆA

(u 11 sati i 40 minuta)

PREDSEDAVA

VILMOŠ MOLNAR, POTPREDSEDNIK SAVEZNOG VEĆA

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ВИЛМОШ МОЛНАР
/САП Војбогина/:

Другарице и другови, настављамо рад.
Прелазимо на *прву* тачку дневног реда:

Верификација мандата једног делегата из
СР Македоније изабраног у Савезно веће Скуп-
штине СФРЈ на допунском избору

Делегатима су достављени: предлог Коми-
сије за избор и опозив делегата у Савезно веће
Скупштине СФРЈ, и извештај Мандатно-имунитет-
не комисије. Известилац ове комисије је делегат
Жарко Баутовић.

Отварам претрес предлога.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Стављам на гласање предлог.

Ко је *за*, молим да дигне руку. /*Џбу*/

Да ли је ко *против*? /Нико/

Да ли се ко *уздржао* од гласања? /Нико/

Констатујем да је Савезно веће усвојило
предлог Комисије за избор и опозив делегата у
Савезно веће Скупштине СФРЈ и верификовало
мандат делегату Љубомиру Ајдинском.*

Прелазимо на *другу* тачку дневног реда:

Предлог програма статистичких истражива-
ња од интереса за целу земљу за 1987. годину, с
Одлуком

Делегатима су достављени: Предлог програ-
ма, амандмани Савезног извршног већа и извеш-

таји Одбора за друштвено-економске односе,
Одбора за рад, здравље и социјалну политику
и Законодавно-правне комисије Већа.

Достављен вам је и извештај Комисије
Скупштине СФРЈ за информисање.

Представник Савезног извршног већа је др
Драгутин Групковић, директор Савезног завода
за статистику.

Известиоци радних тела су: Одбора за
друштвено-економске односе делегат Станко
Младеновски; Одбора за рад, здравље и соција-
лну политику председник Одбора Јанез Керн;
Законодавно-правне комисије делегат Борислав
Крајина; Комисија Скупштине СФРЈ за информи-
сање делегат Јован Кандић.

Отварам општи претрес Предлога одлуке.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Отварам претрес текста Предлога одлуке.

Савезно извршно веће поднело је аман-
дман на Одељак I „Нова истраживања”, аман-
дман на Одељак II „Истраживања која се спрово-
де у вишегодишњим интервалима, а спрово-
ђење се врши у 1987. години”, амандман на Оде-
љак III „Измене и допуне статистичких истражи-
вања” и амандман на Одељак X — „Образло-
жење за неусвојене предлоге и мишљења који су
дати на Програм статистичких истраживања од
интереса за целу земљу за 1987. годину.

Амандмане су подржали Одбор за друш-
твено-економске односе, као матични Одбор,
и Законодавно-правна комисија Већа.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Стављам на гласање Предлог одлуке.

Ко је *за*, молим да дигне руку? /*Џбу*/

Има ли ко *против*? /Нико/

* Objavljeno u „Službenom listu SFRJ”, br. 59 od
31. oktobra 1986.

Да ли се ко уздржава од пласања? /Нико/

Констатујем да је Савезно веће усвојило Предлог одлуке о утврђивању програма статистичких истраживања од интереса за целу земљу у 1987. години, с амандманима Савезног извршног већа.*

Прелазимо на трећу тачку дневног реда:

Извештај о запослености и запошљавању у 1985. години и на почетку 1986. године

Делегатима су достављени: Извештај о запослености и запошљавању у 1985. и почетком 1986. године и извештај Одбора за рад, здравље и социјалну политику.

Представници Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту су: др Јанко Обочки, члан СИВ-а и преседник Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту и др Иван Ловрић, заменик председника Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту.

Известилац Одбора за рад, здравље и социјалну политику је делегат Миомир Вукадиновић.

Уводно излагање даће др Иван Ловрић, заменик председника Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту.

Реч има друг Иван Ловрић.

ДР ИВАН ЛОВРИЋ, члан СИВ-а и заменик председника Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту:

Друже председавајући, другарице и другови делегати, поводом овог Извјештаја даћу неке напомене.

Извјештај о запослености и запошљавању у 1985. години и на почетку 1986. године показује да незапосленост, посебно у неразвијеним дијеловима земље, поприма друштвено неприхватљиве размјере. И поред запошљавања изнад планом предвиђених стопа, незапосленост се јавља у још оштријем виду, посебно у условима реалног опадања породичних буџета, од којих многи неза-

послени зависе. Видљиве су и одређене противурјечности, као што је, с једне стране, веома динамичан раст запослености од 3% рецимо, у приватном сектору 7% за првих 8 мјесеци 1986. године /а било је планирано само 2%/, с друге стране, незадовољавајући пораст продуктивности рада, што само по себи говори да се још увјек, гледајући у цјелини, не остварује продуктивно запошљавање. Имамо, истовремено, бржи пораст броја пензионера од пораста броја запослених.

Потписивањем Друштвеног договора о основама заједничке политике у области запошљавања у СФРЈ почетком 1985. године, конкретизована су одређења Дугорочног програма економске стабилизације и других докумената којима је утврђена политика запошљавања. Тиме је створена основа да се у земљи, на јединствен начин, у сарадњи са свим носиоцима политике запошљавања, брже разрешавају крупни проблеми у овој области. С тим у вези, покренута је врло широка активност у циљу непосредног и посредног стимулисања запошљавања на свим нивоима. Сви потписници договора, а међу њима и Скупштина СФРЈ, усвојили су програме мјера и активности за остваривање Друштвеног договора, а Савезно извршно вијеће је у овој години усвојило програм активности органа и организација на нивоу Федерације за стимулисање запошљавања на основу повећаних радних смјена.

У правцу остваривања обавеза из Друштвеног договора о запошљавању, донијети су: Закон о прибављању средстава за проширивање материјалне основе организација удруженог рада и Закон о условима описи основних и обртних средстава ван употребе. Њима се условљава боље коришћење средстава, а тиме се стварају и претпоставке за веће запошљавање, измјењен је и допуњен Закон о прибављању и коришћењу иностраних средстава за повећање запослености и запошљавања повратника с рада у иностранству, измјењено је и допуњено Упутство за вођење евиденције у области рада како би се утврдила стварна незапосленост у земљи итд. У току је израда пројекта јединственог система информисања о потребама и могућностима запошљавања на територији СФРЈ, као на јединственом подруч-

* Одлука је објављена у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 60 од 7. новембра 1986.

ју рада. У фази закључивања су и договори република и покрајина о јединственом регулисању услова и начина обављања дјелатности личним радом средствима у својини грађана и договор о основама заједничке земљишне политике. У току су и друге акције за веће запошљавање и смањивање незапослености.

У свим републикама и покрајинама донијети су конкретни програми запошљавања с утврђеним задацима, носиоцима и роковима за њихово извршење. Воде се и значајне акције за обезбјеђење додатних средстава за продуктивно запошљавање путем зајмова и доприноса, у чему се најдаље отишло у СР Босни и Херцеговини, а значајне активности у том правцу спроводе се и у СР Македонији, СР Црној Гори, СР Србији — територији ван социјалистичких аутономних покрајина, САП Косову, итд.

Доприноси и самодоприноси за запошљавање, реализују се и у неким градовима и општинама у развијеним подручјима земље.

У 1985. години је остварен Резолуцијом о друштвено-економском развоју планирани раст запошљавања од 2,5%. Замјеном природног одлива радника из радног односа у друштвеном и индивидуалном сектору, у току године је омогућено запошљавање око 360000 нових радника.

Међутим, наведени раст запослености није могао да допринесе заустављању пораста броја лица која траже запослење и којих је у 1985. години, у просјеку било око 1040000 односно, 65000 или 6,7% више него у 1984. години. И поред бржег раста запослености од предвиђеног броја, број лица која траже запослење у првих 8 мјесеци износи око 1086000 што је, у односу на исти период прошле године више за 56000 или за 5,5% лица. И даље се наставља трансфер пољопривредног у непољопривредно становништво, повећан је повратак наших грађана с привременог рада у иностранству, запажа се пријављивање ради тражења запослења и оних категорија становништва које се раније нису пријављивале, што је последица, у првом реду, реалног пада стандарда.

Међутим, пораст броја лица која траже запослење у 8 мјесеци текуће године, нижи је за 5,5% него у 1985. години. Наиме, тада је он био

6,7% у односу на 1984. годину и 7,1%, што говори о дужем, али благом успоравању раста незапослености.

Међу лицима која траже запослење је 56% стручних лица, 78 млађих од 30 година и око 55% жена. Њихова територијална концентрација углавном је у привредно недовољно развијеним републикама, САП Косову и у СР Србији, територији ван социјалистичких аутономних покрајина. Међутим, међу стручним лицима која траже запослење, којих је на евиденцији данас око 605000, а која представљају суштину укупне незапослености, знатан је број оних с малим шансама да се у догледно вријеме запосле, ако се не преквалификују или не прихвате запослење изван мјеста живљења. Тако, рецимо, међу лицима са средњом школском спремом, има их: 277000 /51000 је с економском школом, 46000 је гимназијалаца, 20000 са средњом медицинском школом/. Од укупно 24000 лица са завршеним факултетом /све су подаци из 1985. године/, 4000 је економиста, 3400 правника, 2400 филозофа, 2350 лекара, 1600 филолога, 1200 стоматолога и слично.

На жалост и поред ових сазнања, и даље се улажу огромна средства удруженог рада у школовање кадрова за које нам је унапријед познато да се неће моћи тако брзо и лако запослити у струци или у мјесту где сада живе.

Брже смањивање незапослености изискује далеко одговорније, осмишљеније и конкретније ангажовање свих носилаца политике запошљавања, прије свега у организацијама удруженог рада.

И даље морамо велику пажњу посвећивати запошљавању приправника којих је у периоду јануар—јули 1986. године запослено 43940, што представља повећање од око 5% у односу на исти период претходне године.

Очекује се да ће се у 1986. години укупно запослити око 80000 приправника свих нивоа стручности. У оквиру укупног броја радника који су у овом периоду први пут засновали радни однос, приправници су учествовали са 41,3%.

Поред ових, охрабрујућих, укупних резултата, забрињава чињеница да опада број примљених приправника, посебно у неким републикама и САП Косову, као и у СР Црној Гори за

7%, СР Македонији за 15%, САП Косову за 38% итд.

Савезно извршно вијеће, као што сте већ чули, у циљу бржег, продуктивног запошљавања, у првом реду мјерама економске политике које ће бити предложене у резолуцији за 1987. годину, још потпуније ће подстицати коришћење производних капацитета, повећање извоза, организовање рада у више смјена /где је то економски оправдано/, брже развијање пољопривреде, мале привреде, развоја туризма и стамбене изградње, веће ангажовање средстава радних људи и грађана у циљу проширивања материјалне основе, запошљавања итд. Посебна пажња ће се посветити промјенама у радном законодавству у циљу јачања одговорности за испуњавање радних обавеза и укидања монопола на радно место. Ради запошљавања лица суфицитарних занимања, нужно је и даље развијати и унапређивати систем преквалификације и доквалификације за потребе удруженог рада.

На крају, морамо се изборити за то да се запошљавање третира, у првом реду, као фактор развоја, а не као социјални проблем. Излаз из садашње досга тешке економске ситуације која се неминовно одражава и на област запошљавања и запосленост, може се и мора, у што краћем року, наћи у бржем привредном развоју земље, и развоју друштвеног и приватног сектора, пре свега бољим коришћењем материјалних и људских ресурса.

Да би се остварио тај циљ, морамо знатно одговорније и досљедније извршавати одредбе Дугорочног програма економске стабилизације и, с тим у вези, закључке Тринаестог конгреса СКУ. Мислим да би ово требало да буде и основни закључак као и порука овога Већа свим субјектима одговорним за брже разрјешавање проблема запошљавања и запослености у нашој земљи.

Молим вас, другарице и другови делегати, да размотрите и усвојите Извјештај о запослености и запошљавању у 1985. и на почетку 1986. године.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ВИЛМОШ МОЛНАР:

Захваљујем другу Ивану Ловрићу.

Отварам претрес Извјештаја.

Ко се јавља за реч?

Реч има делегаткиња Викторија Поточник.

VIKTORIJA POTOČNIK (SR Slovenija):

Tovarišice, tovariši delegati!

O problemu nezaposlenosti je veliko govora, veliko je tudi pobud. Želela pa bi v svojem krajšem prispevku opozoriti na nekatera idejna vprašanja, katera se morajo nadalje uopštevati, tako pri oblikovanju poročila o nezaposlenosti kot tudi pri oblikovanju ciljev za nadaljnjo akcijo, če ne, lahko to pomeni, da smo se srečali samo še z enim papirnatim problemom, ne pa z dejanskim problemom nezaposlenosti pri nas.

Problem nezaposlenosti v Jugoslaviji se kaže v vsej svoji nasprotnosti razvoja socialističnega sistema. Izhaja pa iz večplastnih zgrešenih poti v družbenem in gospodarskem razvoju. To pa zahteva drugačne prijeme in razreševanja tega problema. Nekaterih napak, kot so zgrešeno izobraževanje dela generacije in zgrešene investicije — ne bo mogoče popraviti zgolj z deklarativnimi in birokratskimi prijemi.

Nezaposlenost, ki pri nas prizadene največji del mlade generacije in predstavlja ekonomski, socialni in politični problem, smo pri nas vse preveč razreševali zgolj s političnimi prijemi, kar kaže tudi poročilo oziroma učinki raznih ukrepov.

Večletni politični pritisk na organizacije združenega dela, da sprejmejo v delovni odnos več delavcev kot jim je potrebno, ni zaustavil problema nezaposlenosti oziroma je problem z vidika tehnološkega viška le zaostрил. Dodatna vlaganja v nove pogone in širjenje kapacitet v družbenem sektorju, ljudska posojila, samoprispevki občanov, krediti iz fonda za manj razvita področja, sprejetje zakonodaj na tem področju niso pripomogli, da število nezaposlenih ne preseže milijon, po ne-

katerih podatkih tudi tri milijone. To pa tudi zaradi tega, ker je vsem tem ukrepom manjkalo znanja. Da je šlo zgolj za enosmerno in neučinkovito politično akcijo, kaže tudi stopnja produktivnosti v primerjavi z zaposlitvijo, ki trmasto vztraja na svoji najnižji točki. Zakaj tako? Že deset let se bitka za nezaposlene v Jugoslaviji izgublja v glavnem — namesto tržišča in svobodne iniciative v delu in za delo — v politički zaposlovanja, pri čemer so ves ta čas politični forumi in centri veliko bolj zainteresirani za zaposlovanje kot same organizacije združenega dela oziroma so le-te glede na spremenjajočo in nestabilno politiko gospodarjenja okupirane s svojo vsakdanjo skrbjo za preživetje. Razvojno kadrovsko planiranje organizacij združenega dela in s tem celotnega izobraževalnega procesa, ki seveda ne sme kloniti pred trenutnimi nizkimi izobrazbenimi potrebami posameznikov, še vedno ni sestavni del planov. Delovno mesto ne nastopa kot usklajena ekonomska, socialna in razvojna kategorija v sistemu planiranja.

V teh letih so bile izpuščene in zavrte nekatere realne možnosti, da bi se v svet dela uvrstilo še stotine nezaposlenih ljudi, in to zaradi strahu in bojazni pred individualno iniciativo in rizikom, bodisi na področju drobnega gospodarstva ali turizma. Neizkoriščene možnosti, posebej v terciarni sferi, stopnja razvitosti oziroma nerazvitosti proizvodnih sil v jugoslovanskem prostoru ne dopuščajo takšne stopnje nezaposlenosti. Posebej je nedopustno, da je me nezaposlenimi tolikšno število mladih, izobraženih ljudi, katerih znanje nam je še kako potrebno. To pa zahteva, kot je že rečeno, drugačne prijeme pri obravnavanju in pri razreševanju problema nezaposlenosti.

Brezposelnost oziroma brezpraven položaj, posebej če gre za mlade ljudi, in nemožnost, da s svojo ustvarjalnostjo vplivajo na čas, v katerem živijo in si ustvarjajo lastno revolucionarno zgodovino, sta lahko največja nevarnost razvoja našega sistema. Dejstvo pa je, da zgolj z večjo delovno disciplino, ki jo ponujamo v tezah zakona o združenem delu in v resoluciji, brez večje motivacije že zaposlenih delavcev, da le—ti ustvarjajo nova delovna mesta — ne moremo pričakovati večjih uspehov.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Захваљујем делегаткињи Викторији Поточник.

Има реч делегат Витомир Болковић.

VITOMIR BOLKOVIĆ (SR Hrvatska):

Drugarice i drugovi, drugarice predsjednice, moram reći, prije svega, da je Izvještaj sasvim jasno ocrtao u kakvom smo stanju. U izlaganju predsjednika Komiteta dati su i neki pravci za razrješavanje pitanja zapošljavanja radno aktivnog stanovništva.

Ja bih Izvještaj osobno podržao.

Javio sam se za riječ radi jednog segmenta Izvještaja, radi zapošljavanja naših radnika koji se vraćaju s privremenog rada u inozemstvu, i nekih pitanja u vezi s tim.

Mi raspoložemo podatkom da nam se u posljednjih deset godina vratilo iz inozemstva 400 hiljada radnika. U inozemstvu danas imamo oko 400 hiljada radnika i 300 hiljada članova njihove obitelji (dakle, djece i supruge). Činjenica je da su se tih 400 hiljada radnika vratili tako da su koristili povoljne kredite kako bi se odrekli radnih dozvola i vratili u zemlju, a društvo nije moglo s dobrim dijelom tih sredstava utjecati na radno-aktivno zapošljavanje, jer je dio tih sredstava korišten u nenamenske svrhe.

Predložio bih da, uz Izvještaj i izlaganje predsjednika Komiteta, pokušamo da ugradimo rješavanje tog pitanja s bilateralnim odnosima s domaćim zemljama gdje su naši radnici, te da se pokuša na bilateralni način riješiti pitanje davanja kredita našim radnicima, odnosno njihovog zapošljavanja i reintegriranja njih, kao i njihovih članova obitelji u zemlji.

Ovo govorim zbog toga što smo na neki način, u nekim migracionim područjima uspijevali da riješimo ova pitanja na zavidno dobar način. Međutim, slučajevi većine radnika nisu riješeni na takav način, tako da su oni nepravilnim korištenjem kredita pali na teret svih naših radnih ljudi i

građana, odnosno dohotka organizacija udruženog rada.

Dat ću još jedan podatak.

Od tih 400 hiljada radnika koji su se vratili, 70% je zaposleno u osnovnim organizacijama udruženog rada. Dakle, ne na bazi vlastitih sredstava rada, nego u društvenom sektoru. Nije potrebno posebno eksplicirati šta to znači.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Даље, ко жели реч?

Има реч делегат Радивоје Шћекић.

РАДИВОЈЕ ШЋЕКИЋ /СР Црна Гора/:

Другарице и другови делегати, другарице председнице.

Од свих „врућих тема“ којима Југославија обилује, а има их, на жалост, много, ово је једна од највредијих.

Дакле, ријеч је /тима, чиме, разумије се, нити могу нити бих хтео и кад бих могао да кажем нешто нетачно/ о томе да у доста дугом временском периоду не отварамо ваљане перспективе развоја младој генерацији Југославије. У томе је кључни проблем. Јер, по чувеној Марксовој девизи „Не одређује свијест људи њихово друштвено биће, већ обрнуто — њихово друштвено биће одређује њихову свијест“, човјек мисли тако како живи. Јасно је стога да се уз све проблеме који нас притискају, потребама већег и интензивнијег запошљавања мора поклањати пажња. Привреда се, дијелећи судбину крупних обавеза и изражавајући потребу јачег учешћа у међународној подјели рада, мора осавременјавати и примјењивати најсавременија техничко-технолошка и организациона рјешења и достигнућа. То значи да мора смањивати извјестан број већ запослених људи, због чега није лако стварати услове и просторе за нова запошљавања. Али, пошто савремени свијет /највише сам се због тога јавио за ријеч/ има у том погледу боља искуства од нас /мислим, у рјешавању економских, финансијских и техни-

чко-технолошких криза/, ваљало би видјети шта и како од тога да користимо, да бисмо брже рјешавали актуелне и дугорочне проблеме запошљавања.

Друг Милосављевић је малопре говорио о неопходности флексибилнијег прилагођавања привреде савременим токовима свјетских захтјева. То је тачно, јер ако се не оспособимо и ако се не будемо могли брзо прилагођавати томе што тражи наша земља, Европа и свијет, нећемо моћи ни рјешавати проблеме превелике незапослености младих, школованих кадрова.

Да сведем ствар на следеће. У закључцима Одбора за рад, здравље и социјалну политику /о чему и говорим/, требало би потенцирати да се каже, остварује престојавање образовног система у зависности од потреба удруженог рада. Истину за вољу, када бисмо у овом моменту питали неке /могао бих без грешке да кажем/, бројне организације материјалне производње какви су им кадрови потребни и колики број, ад хос би одговорили, из нужде, да им у овом тренутку нијесу потребни нови кадрови. То је лоше. Зато, ако не остваримо адекватну компоненту образовања с једне стране, производних и развојних токова с друге стране, нећемо брзо постићи жељене резултате.

Залажем се, сходно уставним одредбама, да се непосредном сарадњом социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина /а та сарадња је предвиђена Уставом СФРЈ/, у циљу остваривања заједничких интереса у Федерацији, направе договори о школским и наставним плановима и програмима, који би допринесли изласку из стања у коме се налазимо. И на тај начин требало би да се остварује принцип по коме ће Југославија бити јединствено подручје и за запошљавање, односно за остваривање права по основу радних односа. То је, сматрам, потребно јаче истаћи у нашим закључцима. Ако не бисмо тако урадили, не знам колико бисмо могли да задовољимо горуће потребе незапослених.

Сматрам, такође, потребним да истакнем и следеће.

Нужно је да се више него што говоримо, а говоримо то често, практично односимо према одређеним проблемима. То значи да су не само

организације удруженог рада, него и одговарајући институти, пројектне организације и други чиноци /који могу и имају сазнања за југословенски, европски и свјетски простор и који знају шта се највише тражи/, да нуде конкретна рјешења у погледу стварања услова за запошљавање. Дакле, какви су то производни програми, који би омогућили да се запошљава бар по двадесетак, тридесетак или педесетак људи. У другој фази то би било више. Залажем се за мало више прагматизма у нашем раду. А то значи за стварно рјешавање проблема превелике незапослености. Ако тако будемо радили, с ове говорнице ћемо рећи све што би требало да кажемо. За дату и будућу ситуацију треба имати задовољавајућа одређења. Ствари треба учинити извесним. Ако то не извршимо, ништа нијесмо учинили.

Морамо се, дакле, конкретно договарати у вези с тим шта је то што би требало даље да се у погледу запошљавања ради. То је проблем република и покрајина, организација удруженог рада и општина као елементарних друштвено-политичких заједница. То је истина. Али, истина је и то да смо јединствено југословенско самоуправно, социјалистичко друштво и да бисмо, као такви, требали да тражимо одговарајућа рјешења за запошљавање младих људи, не само из социјалних, него, у првом реду из продуктивно-производних, па и социјалних разлога. На тај начин бисмо отварали бољу перспективу живота и рада младој генерацији.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Реч има делегат Ејуб Муџезиновић.

ДР ЕЈУБ МУЏЕЗИНОВИЋ /СР Босна и Херцеговина/:

Другарице и другови делегати, другарице предсједнице, када смо на јулској сједници расправљали о сличном проблему, изнио сам овдје неке ствари које нијесу прошле кроз ове извје-

штаје /извјештаје надљежних комисија за овај проблем/. Прво сам рекао да ни један запошљени инжењер, лекар или други високошколац којем се нуди посао у унутрашњости, не би требало да буде на списку незапослених. Знамо сви да у Београду, Загребу и другим већим центрима има безброј високошколованих кадрова који неће да у унутрашњости раде, иако им се нуде и добри лични доходи и станови итд. Мислим да такви не би требало да буду на списку незапослених.

Даље, рекао сам да би требало видјети колико имамо запослених пензионера који примају лични доходак по двије основе, а с друге стране имамо људе који нијесу у могућности да приме лични доходак. Те би пензионере требало склонити с тих радних места, а запослити радне људе и младе кадрове. То би било друго.

Треће би било да се озбиљно размисли о скраћивању радног стажа радника и то из неколико разлога /посебно из оних хуманитарних/ јер, ако се човек запосли с 20 година, требало би да ради 40 година да би добио пензију. У шездесетим годинама живота многим та пензија није ни потребна, нити је дуго уживају. Нарочито је то случај данас, да се човек који чека посао /као што је данас ситуација/ запосли у тридесетој години, што значи да пензију добија у седамдесетој години.

Сматрам да су другови у Македонији добро започели разматрање овог проблема и мислим да би требало да га размотримо и на нивоу Југославије. Па, ако се тиме оптерети пензијски фонд, можемо да дискутујемо о неким самодоприносима и слично.

Сматрам да ова три момента заслужују пажњу и да Вијеће може слободно надљежним комисијама ова три проблема дати на разматрање.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Реч има делегат Климе Поповски.

КЛИМЕ ПОПОВСКИ /СР Македонија/:

Другарице и другови делегати, хтео бих само да кажем неколико аспеката овог проблема.

Подржавам извештај који је поднет од стране помоћника Савезног комитета и подржавам извештај који је такође дат од стране Одбора за рад, здравље и социјалну политику. Међутим, хтио бих нешто да кажем о питању дугорочног плана Југославије за период од 1986. до 2000. године, који је усвојен у Скупштини 18. јула 1985. године. Наиме, у Дугорочном плану је посебно истакнуто, у вези с питањем запошљавања, да би, сагласно Дугорочном програму економске стабилизације до 2000. године, Југославија требало да се приближи пуној запослености. Ново радно ангажовање становништва износи у просеку око 400000 лица годишње. Приближавање пуној запослености представљаће битан циљ политике укупног динамичног друштвено-економског развоја.

На основу допунских података које смо добили и о којима расправљамо, ми не самањујемо број од преко милион лица која траже запослење. Сам себи постављам питање — на који начин ћемо ми, путем неких програма који су на нивоу Југославије /заједничких програма/, покушати да зауставимо ову цифру од преко милион људи и да је спустимо, јер видимо да ових 350—400 хиљада лица које ми запошљавамо, не заустављају пораст броја лица која траже запослење. То је једна страна овог проблема.

Друга страна овог проблема је веома интересантна. Сада нам је помоћник секретара Савезног комитета то и навео /а то је акутни проблем/ да имамо 605 хиљада лица са средњом стручном спремом која траже запослење, односно 270 хиљада лица која су с малим шансама да добију било какво запослење, односно неколико хиљада људи с факултетом, који имају веома мале шансе да се запосле. Како и на који начин из тог проблема да изађемо. Мислим да је ту потребна поступност.

Слажем се с дискусантима да би питање образовања, нарочито високог образовања у Југославији, требало да се реши на јединственим основама, јер овако постоји шароликост наставних програма. Поменуо бих један парадокс. Југославији су потребни економисти, а ми имамо код Заједнице за запошљавање евидентирано 4000 незапослених дипломираних економиста.

Постављам питање:

На који начин ћемо бити у могућности да све ово што зацртавамо у виду стратегије технолошког развоја наше земље до 2000-те године, ако не дамо шансу млађима који имају одређену спрему и квалификацију за примену нових научно-технолошких достигнућа, ако им не дамо шансу да раде? Ту постоји и један веома актуелан проблем за који сви знамо /а то у документима није наглашено/, да има доста незаконитости и изигравања конкурсног поступка при запошљавању.

Често се, уместо конкуренције у знању, памети, дужини чекања, долази до кокуренције у утицају оних чији ће кандидат да прође. Питање законитости запошљавања и моралности требало би на одређени начин решити.

У расправи је истакнуто да би радно ангажовање пензионера, њихове неоправдане хонораре и прековремени рад, требало потпуно елиминисати. Мислим да не би требало вршити било какве кампањске акције вештачког отварања радних места, него би требало да се изборимо, што је у документима наглашено, за продуктивно запошљавање.

На крају, да бисмо у сагласности с Дугорочним програмом економске стабилизације и Дугорочним друштвеним планом Југославије за период од 1986—2000. године, у вези с питањем запослености дошли до остварења, тј. до пуне запослености до две хиљаде године, мислим да би с неколико аспеката требало овом проблему целовито прићи. И питање образовања и питање могућности запошљавања ових неколико хиљада људи с факултетом /за које мислим да се не могу преквалификовати као они са средњом стручном спремом/, као и питање законитости, веома је битно питање при конкурсном поступку приликом запошљавања.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Има реч делегат Љубиша Савић.

ЉУБИША САВИЋ /СР Црна Гора/:

Другарице и другови делегати, посебно се захваљујем другарици из СР Словеније која је прва приступила дискусији, јер долази из средине са јако великим бројем запослених, можемо рећи да је ту стање заиста на европском нивоу.

Свим овим дискусијама, као и материјалима, провејавају обећања /поједина претакања/, међутим, продуктивност рада једино може створити средства за даље запошљавање људи.

Ми знамо да у Југославији око 55% Југословена ради од 6 или 7 сати ујутро до 14, односно 15 сати. То радно време је најхуманије и то би требало признати, међутим, ми смо га у потпуности злоупотребили и претворили га у најнепродуктивније радно време у Европи. Таквим радом отварамо огроман простор /како ми кажемо, за дивљи, послеподневи рад/, јер многе интелектуалне и физичке снаге наших радних људи дијеле се у два дијела, коришћење у радној организацији и ван радне организације. Знам да је негде средином 70-их година дошло до покушаја преоријентације радног времена о којем говорим, али се у томе није успјело. Зато сматрам да би другови из СИБ-а у својим следећим мјерама, односно у разматрањима у 1987. години, требало да добро израчунају која је предност прелажења на радно време, рецимо од 8,30 или 9 сати до 17 или 17,30 сати, односно припреме и свих пратећих инфраструктура које би то радно вријеме морале пратити.

Ово сада говорим и због тога што би такво радно вријеме дало велики простор за запошљавање, по некој мојој процјени, али можда би се и стотину хиљада незапослених задовољило дјелимичним радним временом /а то значи барем на 4 сата/. Маса дивљих послова морала би се укинути и због тога што мислим да човјек није способан да у Београду или Загребу, када дође негде између 17 и 20 сати кући, опет нешто ради. У ствари, на тај рад, који се сада дијели у два дијела, он би се сконцентрисао у радној организацији. Тако би човјек дао свој максимум радној организацији, што се тиче продуктивности рада, стварања дијела слободних радних мјеста с дјелимичним радним временом, а такође би се ство-

рила средства /којих је све мање/ за издржавање незапослене омладине.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч? /Нико/

Закључујем расправу и предлажем, полазећи од става Одбора за рад, здравље и социјалну политику и расправе која је вођена на седници Већа, да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће прихвата Извештај о запослености и запошљавању у 1985. години и почетком 1986. године, с тим да оцене и предлози садржани у Извештају, односно дати у расправи на седници Одбора за рад, здравље и социјалну политику и у расправи на седници Већа, послуже приликом утврђивања политике друштвено-економског развоја у 1987. години у овој области.

2/ Веће задужује Савезно извршно веће да припреми анализу о остваривању сепарата Дугорочног програма економске стабилизације о малој привреди, коју би Савезно веће размотрило крајем првог тромесечја 1987. године.

Да ли Веће прихвата предложене закључке? /Да/

Прелазимо на четврту тачку дневног реда:

Предлог закона о изменама Закона о мерним јединицама и мерилима

Делегатима су достављени Предлог закона и извештаји Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно-правне комисије.

Представници Савезног извршног већа су: Милисав Војичић, директор Савезног завода за мере и драгоцене метале и Милан Межек, заменик директора у Савезном заводу за мере и драгоцене метале.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-економске односе делегат Реџеп Хамити, а Законодавно-правне комисије делегат Јанез Лукач.

Отварам општи претрес о Предлогу.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Закључујем општи претрес.

Отварам претрес о тексту Предлога закона.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Закључујем претрес и стављам на гласање Предлог закона.

Ко је за, молим да дигне руку? /Сви/

Има ли ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Констатујем да је Савезно веће усвојило Предлог закона о изменама Закона о мерним јединицама и мерилима.*

Прелазимо на пету тачку дневног реда:

Предлог закона о изменама Закона о контроли предмета од драгоцених метала

Делегатима су достављени Предлог закона и извештаји Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно-правне комисије.

Представници Савезног извршног већа су: Миласав Војичић, директор Савезног завода за мере и драгоцене метале и Милан Межек, заменик директора Савезног завода за мере и драгоцене метале.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-економске односе делегат Реџеп Хамити, а Законодавно-правне комисије делегат Љубиша Савић.

Отварам општи претрес о Предлогу закона.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Закључујем општи претрес.

Отварам претрес и стављам на гласање Предлог закона.

Ко је за, молим да дигне руку? /Сви/

Има ли ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Констатујем да је Савезно веће усвојило Предлог закона о изменама Закона о контроли предмета од драгоцених метала.**

Прелазимо на шесту тачку дневног реда:

Предлог за доношење закона о изменама Закона о Савезној тржишној инспекцији

Делегатима су достављени: Предлог за доношење закона и извештаји Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно-правне комисије.

Представници Савезног извршног већа су: Александар Донећ, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за тржиште и опште привредне послове и Драган Мозетић, заменик Савезног секретара за тржиште и опште привредне послове.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-политичке односе делегат Богосав Ђурић, а Законодавно-правне комисије делегат Петар Старчевић.

Отварам претрес у начелу Предлога за доношење закона.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Отварам претрес у појединостима о Предлогу за доношење закона.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Закључујем претрес и предлажем, полазећи од става Одбора за друштвено-политичке односе и Законодавно-правне комисије да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће усваја Предлог за доношење закона о изменама Закона о Савезној тржишној инспекцији.

2/ Веће обавезује Савезно извршно веће да, приликом израде текста Предлога закона, узме у обзир мишљења, примедбе и предлоге изнете у извештајима радних тела Већа /Одбора за друштвено-политичке односе и Законодавно-правне комисије/.

Да ли Веће прихвата предложене закључке? /Да/

Прелазимо на седму тачку дневног реда:

Предлог за доношење закона о обрачуна трошкова грејања и коришћења топле воде у стамбеним зградама и пословним просторијама према стварној потрошњи

Делегатима су достављени: Предлог за доношење закона и извештаји Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно-правне комисије.

* Zakon je objavljen u „Službenom listu SFRJ”, br. 59 od 31. oktobra 1986.

** Isto.

Достављена су вам и мишљења Савезног извршног већа и Привредне коморе Југославије.

Представник предлагача је Ђурица Ланчушки, делегат у Савезном већу.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-економске односе делегат Љупчо Пивков и Законодавно-правне комисије делегат Бранко Костић.

Отварам претрес у начелу Предлога за доношење закона.

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Ђурица Ланчушки, предлагач закона.

ЂУРИЦА ЛАНЧУШКИ /САП Војводина/:

Другарице председнице, другарице и други ви делегати, полазећи од чињенице да сви наши договори, ставови и закључци на ову тему нису заживели, а полазећи од јасне економске логике, усудио сам се да предложим технички норматив и обавезу за мерење количине утрошене топлотне енергије и топле воде у становима и пословном простору.

Такође, полазећи од чињенице да се око 40% укупно утрошене енергије у нашој земљи користи за загревање станова што је огромна количина /примера ради, индустрија троши 35% те енергије, а саобраћај 20%/ и од тога да ту енергију нерационално користимо /овог пута не говоримо о штедњи, што је допунски елемент/, предложио сам одговарајућу и у довољној мери поуздану методу за мерење количине утрошене енергије и за расподелу енергије према стварној потрошњи.

У чему се састоји нерационално трошење топлотне енергије?

а/ Загревање станова и кад нисмо у њима или просторија у којима не боравимо. На пример, један радијатор троши енергије просечно као 40—60 сијалица. Пет радијатора троши енергију као 200 сијалица. Када бисмо оставили укључене сијалице, претпоставите како би то изгледало, а радијаторе нико не гаси.

б/ Неодржавање температуре у просторијама на потребном нивоу, поготово кад се зна да се повишењем температуре за један степен потроши 6% више енергије.

Ове нерационалности у понашању могу се отклонити само мотивацијом корисника тих просторија да се тако не понашају, а та мотивација ће се добити одређеном стимулацијом која се, пак, састоји у плаћању онога што је потрошено.

Оваквим методом, према оваквим, наглашавам, провереним подацима, могућа је мања потрошња енергетског горива за око 20—35%. Имамо појединачне случајеве потрошње од преко 50%, али она нигде није испод 15%, што се своди на мању потрошњу од 700 хиљада до милион тона мазута или на 300 до 400 хиљада станова који би се у овом тренутку могли грејати бесплатно да је ова метода већ примењена.

Следећа позитивна компонента је равномерно загревање свих станова и могућност прикључења нових капацитета на постојеће енергене.

Такође, омогућило би се станарима да троше онолико енергије колико могу да плате и да се у односу на њу домаћински понашају, чиме би у знатној мери смањили и број тзв. социјалних случајева.

Инвестиција за овај систем исплатљива је након једне грејне сезоне, док су примера ради, улагања у термоизолацију зграде итд, исплатива за 10 година. Овај систем рационалног понашања никако не значи смрзавање, него грејање кад треба, колико треба и у складу с материјалним могућностима.

Уставни основ и други Пословником Савезног већа прописани елементи за доношење сваког, па наравно и овог закона, као и економски и политички мотиви оваког опредељења, детаљније су и разложно наведени као саставни делови Предлога за доношење овог закона. Ипак, дозволите ми да укажем на неке од битних елемената у односу на контекст нацрта закона предложених решења.

Питање рационалнијег и економичнијег коришћења као и штедње свих облика енергије, као и енергије за грејање чије се законско регулисање предлаже, једно је од најзначајнијих пи-

тања остваривања стратешких, економских и политичких циљева у превазилажењу економских тешкоћа у којима се сада налази наше друштво. Приоритет за решавање овог проблема утврђен је низом политичких и правних докумената а пре свега и Дугорочним програмом економске стабилности, као и актима друштвено-политичких организација и многих органа на нивоу Федерације, међу којима је и наша Скупштина.

Имамо, дакле, аката и програма и начелно знамо шта треба радити што се тиче штедње, институције и рационалног коришћења енергије, али не знамо конкретно ко, шта и како на томе треба и мора да ради. Када је реч о овој врсти енергије у којој, сасвим извесно, можемо постићи огромне уштеде, на шта нас упућују и до сада стечена искуства у нашој земљи и иностранству у којима су остварене уштеде од 18 до 35%, онда морамо имати у виду и следеће чињенице.

Трошкови грејања енормно расту у свим срединама, при чему на њих не утичу одлучујуће цене, већ, пре свега, крајње и забрињавајуће нерационална и неекономична потрошња. Иако имају очигледан и пун економски интерес, корисници услуга грејања немају сада никакав утицај на висину ових трошкова. Све већи број грађана, односно станара, ни економски не могу поднети ове трошкове. Ни у удруженом раду, односно организацијама, органима и заједницама, када је реч о овим трошковима, ништа није повољнија ситуација /иако то можда само привидно тако изгледа/, јер су трошкови грејања, као материјални трошкови удруженог рада, ипак све већи.

С друге стране, у неким организацијама удруженог рада које су увеле мерне инструменте за контролу утрошка енергије за грејање, резултати су више него повољни. У тим организацијама ови трошкови су готово преполовљени.

Контрола и рационално трошење горива за грејање обезбеђује уштеду енергије, а то је и у интересу читавог друштва. Истовремено, то значи и уштеду трошкова становања грађана за чији је животни стандард заинтересовано и одговорно читаво друштво.

У удруженом раду уштеда значи и јачање његове материјалне основе и растерећење од непотребних и неоправданих трошкова.

Једино економска димензија штедње може остварити и своју васпитну функцију — изградњу и развијање штедње као правила понашања доброг домаћина и привредника. Нема никаквог економског нити политичког оправдања да се у организацијама које пружају услуге грејања и даље задржи постојећи метод обрачуна и наплате трошкова грејања, јер им то неоправдано обезбеђује монополски положај и све већу економску штету створену на терет корисника услуга и друштва у целини.

Сада су ове организације заинтересоване и у пракси се углавном залажу за већу цену и уредну наплату ових трошкова а треба их ставити и у положај да, заједно с корисницима, остваре што већу штедњу енергије и, с тим у вези, свој доходак.

Због свега изложеног, опредељење да се ова материја регулише законом јединствено за целу земљу, заснива се пре свега на економском интересу земље и политичко-правним опредељењима на наше укупне развојне и економске политике.

Иако нема илузија што се тиче свемоћи закона, нити сам сигуран да ће закон бити донесен, верујем да ће се предложеним решењима доћи до остварења циљева /доношења овог закона/, а то значи и до великих уштеда у коришћењу овог облика енергије.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч у начелном претресу Предлога за доношење закона? /Нико/

Закључујем начелни претрес.

Отварам претрес у појединостима Предлога за доношење закона.

Ко жели реч? /Нико/

Закључујем претрес и предлажем, полазећи од ставова Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно-правне комисије, као и

мишљења Савезног извршног већа, да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће не усваја Предлог за доношење закона о обрачуна трошкова грејања и коришћења топле воде у стамбеним зградама и пословним просторијама према стварној потрошњи, с обзиром да нема уставног основа за доношење овог закона.

2/ Веће задужује Савезно извршно веће да, у оквиру својих овлашћења, предложи одговарајуће мере ради постизања циљева наведених у Предлогу за доношење овог закона, као и да се, приликом новелирања Програма дугорочних мера за рационализацију, супституцију и штедњу енергије, обухвати и остваривање циљева који су се желели постићи Предлогом за доношење овог закона.

3/ Веће сматра да би, у вези с овим законским предлогом, требало испитати могућност доношења друштвеног договора на нивоу земље о рационалнијем коришћењу енергије којим би се обухватила и материја везана за трошкове грејања и коришћења топле воде у стамбеним зградама и пословним просторијама, као и свих других видова енергије.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/
Прелазимо на *оцу* тачку дневног реда:

Захтев Скупштине САП Војводине за доношење закона о изменама и допунама Закона о утврђивању и распоређивању укупног прихода и дохотка и о утврђивању и распоређивању прихода

Делегатима су достављени: Захтев за доношење закона, извештај Одбора за друштвено-економске односе и мишљење Савезног извршног већа. Извештац Одбора за друштвено-економске односе је делегат Момчило Букилић.

Отварам претрес захтева.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Закључујем претрес и предлажем, полазећи од става Одбора за друштвено-економске односе, да Веће донесе следећи закључак:

С обзиром да је у току припрема измена и допуна Закона о утврђивању и распоређивању укупног прихода и дохотка и о утврђивању и распоређивању прихода, Веће обавезује Савезно извршно веће да приликом израде ових измена и

допуна узме у обзир захтев Скупштине САП Војводине.

Да ли Веће прихвата овај закључак? /Да/
Прелазимо на *гебету* тачку дневног реда:

Извештај о извршењу Закона о условима размењивања и преношења делова људског тела, ради пресађивања у сврхе лечења

Делегатима су достављени: Извештај о извршењу Закона о условима размењивања и преношења делова људског тела, ради пресађивања у сврхе лечења и извештај Одбора за рад, здравље и социјалну политику.

Достављен вам је и допунски извештај Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту.

Представници Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту су: др Јанко Обочки, члан Савезног извршног већа и председник Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту и др Иван Ловрић, заменик председника Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту.

Извештац Одбора за рад, здравље и социјалну политику је делегат др Мирјана Куљић—Шарановић.

Отварам претрес Извештаја.

Ко се јавља за реч?

Има реч делегаткиња др Мирјана Куљић—Шарановић.

ДР МИРЈАНА КУЉИЋ—ШАРАНОВИЋ
/СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и други делегати, чињеница је да је од момента доношења овог Закона протекло четири године и да је учињено врло мало што се тиче помака у овој области. Тиме су били погођени, како оболели пацијенти који су на листама чекања /видели сте допуне овога/, тако и касе здравственог осигурања на нивоу Југославије, а видели сте и то да су трошкови лечења у иностранству, практично, пет према један у корист лечених у СФРЈ.

На захтев Одбора, Савезни комитет за рад, здравље и социјалну политику дао је врло лепе, конкретне закључке, с тим што нам у том делу за-

кључивања није дао рокове. Према томе, замолила бих, уколико је то могуће, представника СИБ-а /да нам се не би десило да нам закон буде „мртво слово на папиру” и да због тога јењава и међународна сарадња на овом плану/, да нам каже шта можемо у којој фази реализовати.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Да ли представник Савезног извршног већа жели да да одговор на постављено питање делегаткиње Мирјане Куљић—Шарановић?

ЈАНКО ОБОЧКИ, члан СИБ-а и председник Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, у име Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту сагласан сам с тим да ово што је другарица Мирјана Куљић—Шарановић поставила, морамо да одредимо роковима /у вези с овим што смо као Комитет предложили/, посебно због тога што видимо да се после четири године Закон практично не примењује /ни део тог закона/.

Такође, ситуација у вези с пресађивањем се доста уназдила у последње време.

Исто тако, ови трошкови које сте добили у допунском извештају, сигурно нам налажу и наше боље организовање и смањење трошкова који се стално повећавају.

Због тога бих замолио, ако се сложи Веће, да ми у програму рада који је у поступку, у обавезе које су овде истакнуте, уврстимо и наше задатке са стриктним обавезама у вези с временом извршавања тих задатака и закључака.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч? /Нико/

Закључујем претрес и предлажем, полазећи од става Одбора за рад, здравље и социјалну политику, да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће прихвата Извештај о извршењу Закона о условима за размењивање и преношење делова људског тела ради пресађивања у сврхе лечења, који је поднео Савезни комитет за рад, здравство и социјалну заштиту.

2/ Веће задужује Савезно извршно веће:

— да, у складу с одредбом члана 273. става 4. Устава СФРЈ, упозори извршна већа скупштина социјалистичких република и аутономних покрајина да се Закон о условима за размењивање и преношење делова људског тела ради пресађивања у сврхе лечења спроводи делимично и затражи да предузму одговарајуће мере ради извршавања овог Закона и прописа донетих на основу њега;

— да, приликом измена Закона о условима за размењивање и преношење делова људског тела ради пресађивања у сврхе лечења, размотри потребу да се Закон допуни овлашћењем — да Савезни комитет за рад, здравство и социјалну заштиту у сарадњи са Савезним комитетом за саобраћај и везе пропишу услове за превоз контејнера и за остваривање законске обавезе првенства превоза и друга питања од значаја за размењивање и преношење делова људског тела, ради пресађивања у сврхе лечења.

3/ Веће задужује Савезни комитет за рад, здравство и социјалну заштиту да, у сарадњи с републичким и покрајинским органима управе, надлежним за послове здравства и савезним организацијама и заједницама у области здравства, припреми у року од 3 месеца предлог договора о подели рада између здравствених организација за које је сагласно републичким односно покрајинским прописима утврђено да испуњавају услове за обављање одређених послова који се односе на пресађивање делова људског тела у сврхе лечења, о одређивању једне здравствене организације која ће вршити послове информационог центра, припремити јединствене листе чекања за трансплантацију и организовати све стручне послове и сарадњу здравствених организација у земљи и иностранству у овој области и једне здравствене организације као референс лабораторије за типизацију ткива.

4/ Веће задужује Савезни завод за здравствену заштиту да у сарадњи са стручним органи-

зацијама и заједницама дефинише у року од 6 месеци јединствене услове за одабирање кандидата за трансплантацију, одређивање подударности ткива, организовање прикупљања и дистрибуције делова људског тела и вођење јединствене листе кандидата за трансплантацију.

5/ Веће препоручује Савезу заједница здравственог осигурања и здравства Југославије да убрза самоуправно регулисање финансирања, узимања, превоза и чувања делова људског тела ради пресађивања у сврхе лечења.

Веће је усвојило предлог делегаткиње др Мирјане Куљић—Шарановић, који је подржао и др Јанко Обочки, члан СИБ-а и председник Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту и закључило да се у Програму рада Савезног већа Скупштине СФРЈ за 1987. годину утврде рокови за реализацију задатака предвиђених овим закључцима.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/
Прелазимо на десету тачку дневног реда:

Извештај о спровођењу Препоруке Скупштине СФРЈ о самоуправном удруживању земљорадника и њиховом укључивању у систем самоуправног удруженог рада

Делегатима су достављени: Извештај о спровођењу Препоруке Скупштине СФРЈ о самоуправном удруживању земљорадника и њиховом укључивању у систем самоуправног удруженог рада и извештаји Одбора за друштвено-економске односе, Комисије Скупштине СФРЈ за пољопривреду и Комисије Скупштине СФРЈ за праћење спровођења Закона о удруженом раду.

Достављени су вам и ставови Савезног извршног већа.

Представници Савезног извршног већа су: Сава Вујков, члан Савезног извршног већа и председник Савезног комитета за пољопривреду и Томе Кузмановски, заменик председника Савезног комитета за пољопривреду.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-економске односе, делегат Вилмош Молнар; Комисије Скупштине СФРЈ за пољопривреду, делегат Бранислав Миловановић и Комисије

Скупштине СФРЈ за праћење спровођења Закона о удруженом раду, делегат Антун Кустурин.

Отварам претрес Извештаја.

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Бранислав Миловановић.

БРАНИСЛАВ МИЛОВАНОВИЋ

/САП Војбогина/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, из Извештаја који смо добили и који је везан за спровођење препоруке о удруживању земљорадника, види се да се ту стање веома споро мења. Неке позитивне промене учињене у протеклом времену у појединим републикама и покрајинама, практично су неутралисане општим стањем, тако да и даље имамо доста убрзан процес деаграризације, уситњавања поседа, а стагнира и смањује се број удружених земљорадика као и обим уговорене производње и кооперативне сарадње.

Производња се екстензивира, а остварују се различити нивои приноса и производње. Повећава се разлика између производње и приноса на индивидуалном и друштвеном сектору, а требало би да је обрнуто.

Реални доходак и акумулација последњих година опадају. Смањују се инвестиције, а у овом сектору пољопривреде, практично је изгубљен један читав инвестициони циклус, што ће се свакако одразити на даљи развој, тако да ће сада бити потребно и знатно више средстава, уколико се настоји да се тај развој евентуално надокнади.

Друштвено-економски услови привређивања су свакако најбитнији фактор који опредељује економски положај и развој индивидуалног сектора па и пољопривреде у целини, а истовремено они битно утичу и на процес њиховог самоуправног организовања удруживањем и ширим укључивањем у удружени рад. Знамо да ти услови нису погодвали једном стабилном и потребном развоју. Међутим, треба рећи да на ово, укупно стање, утиче и низ других опредељујућих фактора и субјеката.

У целини се може рећи да до сада према овој области рада нисмо били увек довољно ангажовани, а могло би се рећи и одговорни с недовољно координације у акцијама које смо водили и мерама из домена економске политике и других мера које смо доносили.

Нарочито је то у последње време карактеристично у области пласмана производа чак и уговорене производње. Пре извесног времена проблем је био пласирати говне свиње и јунад, летос — јечам, сада — кромпир, кукуруз итд.

У овом тренутку проблем пласмана кукуруза је веома крупан и може бити с последицама. То се дешава у условима када имамо само нешто увећан род. Проблем је у томе да се прода и сама „уговорена производња“, иако се производ нуди по заштитним ценама.

Тај проблем не оптерећује само тренутан неповољан економски положај земљорадника, већ опредељује и његово сутра. Велики број земљорадника нуди кукуруз на продају, јер су му неопходна средства пре свега да би засновао нову производњу /засејао пшеницу ове јесени, раздужио се са својом организацијом, платио порез и избегао камате на дуг који не може да измири, да би евентуално набавио основни запат за поново улажење у сточарску производњу/ и одржао неки свој голи живот.

Данас, да би земљорадник нешто купио, он мора нешто и да прода. У овом тренутку, за овакве проблеме земљорадника, ми немамо довољно слуха. Не могу да прихватим то да немамо пара, поготово што би та средства веома брзо поново дошла у банкарски механизам. Јер, земљорадник не продаје да би држао те паре код куће, него да би управо обезбедио најнеопходнији репроматеријал за даљу производњу и живот.

Иако је највећи део кукуруза обран, савезне робне резерве још нису иступиле са својим програмом интервенција, што је у овој ситуацији крајње неприхватљиво и нескватљиво.

Друго, имали смо овакав случај и са Саветом гувернера који у току бербе смањује камату па је поново враћа итд.

Отворио смо поново дискусију о заштитним ценама. Шта је заштитна цена, кога обавезује итд? Данас земљорадници и не само они,

постављају питање шта значи уговорена производња у нашим условима и кога то обавезује? Исто тако шта је то заштитна цена, ако она нема своју функцију и коме онда она треба итд?

Поставља се питање и каква је позиција земљорадника у свему томе, шта он и његова организација може објективно да учини? Ако нисмо у стању да земљорадницима гарантујемо пласман производа, па и уговорене производње, онда се поставља питање, да ли су створени и минимални услови да се шири процес удруживања земљорадника и друштвено организоване производње.

Земљорадници, посебно они удружени, морају имати исте услове за производњу и пласман као и друштвени сектор пољопривреде и у погледу обезбеђења репроматеријала и кредитирања и у погледу цена и пласмана производа. До сада то није увек био случај и то је изазвало доста проблема и неповерења. Ми у тој области не можемо имати два система, а то није само проблем економске политике, већ и пословне политике организација удруженог рада и наших комбината.

Удруживање земљорадника због свега тога не може бити и није само питање задрута и основних организација коопераната, већ пре свега удруженог рада агроиндустрије који је једини у позицији да обезбеђује удруживање на конкретним програмима, као и на доходовним односима у дужем временском периоду. То потврђује и пракса у појединим срединама. На жалост, то у нашим условима није добило шире размере.

Постојање материјално и кадровски оспособљених самоуправних организација земљорадника је најнужнија, најелементарнија претпоставка да се питањима унапређења производње и производних односа на селу може приступити организованим начином.

Зато мислим да би требало да подржимо /и морамо подржати/ опредељење да свако село /где за то има економских могућности/ има своју организацију земљорадника, а енергично се супротставити настојањима да се ове организације укину.

Сад се кренуло управо таквом иницијативом у сусрет изменама Закона о удруженом раду,

с мотивом јачања ефикасности радних организација и, наводно, ликвидације губитака који се код ових организација јављају у нешто већем обиму у последње време.

Што се тога тиче, мислим да не бисмо смели направити још једну грешку према земљорадницима /поготово што се то чини без неких оправданих економских разлога, па и без самоуправног одлучивања свих земљорадника/ који имају развијену сарадњу с овим организацијама. На жалост, то се дешава сада, у време покретања акције за реафирмацију задругарства, односно већ остварених, почетних резултата на овом плану, што се такође може с тим довести у везу.

Због тога мислим да је у овом периоду потребно дати најширу друштвену подршку бржем оснивању земљорадничких задруга и штедно-кредитних служби. Анализе које су прављене у задружним савезима република и покрајина, као и у Задружном савезу Југославије, указују на значајне предности које земљорадницима пружају задруге као облик организовања.

Указао бих и на неке битније предности организовања у задруге.

а/ Задруге обезбеђују знатно шире укључивање земљорадника у самоуправљање у својој организацији и у ширим самоуправним токовима.

б/ Обезбеђују шири обухват земљорадника и других који се баве пољопривредном производњом на селу.

в/ Обезбеђују потпунију примену нових друштвено-економских односа. Оријентишу се на интензивнију производњу. У своје производне планове укључује и другу врсту производње заснивајући је на расположивим ресурсима села и радно способно становништво села.

Задруге имају већи утицај на развој и укупан живот села.

У циљу тога, требало би подржати иницијативу за доношење савезног закона о задругарству, којим би се регулисао низ питања из ове области, што би подстакло и допринело бржем развоју задругарства, односно бржем социјалистичком самоуправном преображају пољопривреде и села.

Тим законом би се могао ближе регулисати друштвено-економски положај земљорадника и задруга у нашем економском систему. Стицање и расподела дохотка у задругама и другим организацијама земљорадника као и питање задружне, као специфичног облика друштвене својине, мо-

гло би се регулисати тим законом. Такође, могао би се ближе регулисати и положај задружних савеза и друго.

Сва ова питања ни у Закону о удруженом раду, ни у другим законским прописима, нису на адекватан начин и потпуно разрешена.

Посебно снажан утицај на даљи процес удруживања земљорадника и њихово самоуправно организовање имаће најављено поправљање економског положаја пољопривреде и производња хране. Зато реално очекујемо да ће се следеће и наредних година, даље дограђивати и продубљивати позитивне мере и решења из јуна и јула ове године, као и оних најављених на данашњој седници.

Посебно очекујемо да на тај процес делотворно делују мере из домена регресирања инпута, даљег снижења камата, подстицања извоза, слободнијег деловања економских закона на цене аграрних производа, изграђивања и функционисања материјалних резерви, обезбеђивања сигурности у пласману и, уопште, стварања стабилнијих и стимулативнијих услова привређивања. Сматрам и надам се да ће Савезно извршно веће, одустати од своје намере коју смо данас чули, да се задржи администрирање цена и за наредну годину, на сектору цена аграрних производа. Пре свега, мислим да је то лоше решење не само за аграр него и шире, а то ћемо имати прилике да разјаснимо у расправи, до доношења резолуције.

С обзиром на то да велики број субјеката од нивоа општине до Федерације утиче на услове привређивања у аграру, неопходно је, у најскорије време, полазећи од Препоруке и Дугорочног програма економске стабилизације, да извршни органи република и аутономних покрајина, заједно са Савезним извршним већем разраде комплексан програм мера које ће подстицати брже промене у систему удруживања земљорадника, потпуније коришћење ресурса и остваривање веће и рационалније производње.

Најзад, ради вишег степена координације активности и мера које се предузимају у вези с овим питањима, било би неопходно обезбедити виши степен координације свих ових активности и донетих мера, као и виши степен друштвене контроле тога што је договорено.

Због тога мислим да би било добро обезбедити већу координацију и друштвену контролу

активности конференција Социјалистичког савеза преко одређених координационих одбора, где би били укључени сви субјекти нашег економског и политичког система који у свом програму рада имају задатак и обавезу да доприносе и подстичу развој друштвено-економских односа у пољопривреди и на селу.

Можда би једна таква иницијатива упућена Савезној конференцији Социјалистичког савеза, могла да потекне управо и од нашег Већа.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч делегаткиња Блаженка Књаз.

BLAŽENKA KNJAZ (SR Hrvatska):

Другарце председнице, другови и другарце делегати, иако је Извјештај о provedби Препоруке достављен Скупштини и делегатима у другом кварталу ове године, добро је да је стављен на расправу Савезног већа, управо у вријеме када је отворена расправа о измјенама и допунама ЗУР-а, те измјенама у привредном систему, као и о припремама за уређење друштвено-економских односа у 1987. години, јер је уређење тих односа у пољопривреди једно од кључних питања за излазак из привредне кризе.

Дана 18.4.1984. године, на сједници Савезног већа, вођена је расправа о Извјештају о provedби Препоруке (кроз 17 таčака) и о самоуправном удруживању пољопривредника у систем удруженог рада. Оцjenjeno је, као што и ми данас оцjenjujemo Извјештајем Савезног комитета за пољопривреду и Извјештајем Задружног савеза а то је присутно и у мишљењу Савезног извршног већа и ставовима наше Комисије за пољопривреду (ја то такође подржавам), да су у реализацији Препоруке остварени djelomično постављени циљеви, да се још увијек споро стварају увјети за брже и значајније позитивне промјене у материјалном развоју и развоју самоуправних друштвено-економских односа у пољопривреди и на селу.

У закључцима које је Савезно веће тада donijelo, акценат је стављен на заоштравање одговорности за остваривање Препоруке како у односу на увјете, тако и у односу на понашање субјеката, те на повећање производње а time и доhotка, као bitној претпоставци бржег удруживања пољопривредника. Да ли је један од temeljних циљева само повећана производња? Да, али само путем сигурних dugoročnih програма, као и стабилних односа који ће се потицати друштвено-економским мјерама. Мјере економске политике нису биле увијек у функцији таквих опредјелjenja, па се број пољопривредника, који се у организацијама пољопривредника налази у трајној пословној сарадњи од 1984. године smanjiо, док је у порасту број пољопривредника у повременој сарадњи. (То су подаци с подручја Slavonije и Baranje).

На такав начин се удаљујемо од пољопривредника развijaјући купопродајне односе, што није у складу с нашим опредјелjenjima. Nužno је reaffirmirati уставно shvatanje особног рада пољопривредника као саставног дијела социјалистичког рада. Moramo констатирати и то да посједујемо cirka 20% организованих пољопривредника од броја оних које смо посједовали 1955. и 1965. године (тј. мање од 20% удружених пољопривредника), док је раније било преко 70% удружених пољопривредника. Да бисмо reaffirmирали удруживање пољопривредника, nužno је ofanzivније riješiti земљишну политику како не би dolazило до још већег usitnjavanja посједа, а осим toga, у увјетима данашњег stupња удружености, просјечним посједима од око 3—5 хектара, питање је да ли можемо развijaти сувремену и jeftину производњу чији ће производи бити прихватљиви и конкурентни у свијету, с аспекта производње млека и mesa.

Осим toga, увјети опремљености gospodarства су измjenjeni јер су села previше механизирана. С друге стране, максимум земљишног посједа оних који нису пољопривредници, pribлиžio се просјечном посједу пољопривредника, што се јединственом аграрном политиком мора riješiti.

Удруживањем земљишта пољопривредних произвођача у веће заједничке парцеле које су podobне за примјену сувремене обраде, неријешени проблеми у систему удруживања и у пракси, а то би требало да буде главни и најjeftинији put за стварање

većih parcela, kako zbog povećanja proizvodnje, tako i zbog produktivnosti rada.

Udruženim poljoprivrednicima mora se (sistemom raspodjele) garantirati renta sa zemljišta koje su udružili, jer je to podruštvljavanje, a ne samo vršenje dugoročnog otkupa zemlje, osim otkupa vezanog za staračka domaćinstva, jer se na taj način rješava socijalni položaj ovih domaćinstava.

Na bazi trajnog udruživanja zemljišta, trebalo bi putem raznih modaliteta stvoriti mogućnosti za samo zapošljavanje, a čuli smo da je to bila i današnja tema rasprave.

Dalje, zalažem se za to da se jednom godišnje, na sjednici Saveznog vijeća Skupštine SFRJ, obavezno razmatra ova problematika s aspekta odgovornosti i izvršavanja postavljenih zadataka.

Podržavam prijedlog Komisije za poljoprivredu Skupštine SFRJ da se na nivou Jugoslavije donese osnovni zakon o zadrugarstvu, u skladu s jedinstvenim uvjetima privređivanja i jedinstvenosti jugoslavenskog tržišta. Inače, udruživanje poljoprivrednika trebalo bi poticati i nadalje stimulativnim mjerama, kao što su premije, regresi, poticajna sredstva, carinske i porezne olakšice jer, u suprotnom, imati ćemo neorganiziranu proizvodnju bez adekvatne bilance i odgovornosti.

Ugovorena proizvodnja se mora zaštititi sigurnim plasmanom i funkcijom robnih rezervi (da dalje ne eleaboriram), što mora doći do izražaja kako se ne bi događale pojave kao s ovogodišnjim rodом kukuruza, što ujedno pretpostavlja i zaštitu ugovorene proizvodnje od nekontroliranog uvoza. Naime, imali smo i imamo slučajeve da uvoz mesa po dampinškim cijenama, koji klasiraju članice ZET-a, na taj način paraliziraju domaću proizvodnju.

Kada je riječ o organizacionim formama i o tome da li je zadruga, ili osnovna organizacija kooperanata (za koju mislim da nije toliko bitna kao organizaciona forma), bitne su pretpostavke, odnosno motivi i dugoročna sigurnost, u vidu pravih, dugoročnih, sigurnih programa. Ukoliko opredjeljenja unutar agrara budemo dosljedno i odgovorno sprovodili u život, tada ćemo sigurno stvoriti osnovu i motive za dugoročno povezivanje i udruživanje unutar agrara, a i šire, što pretposta-

vlja i udruživanje poljoprivrednika u sistem udruženog rada.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА-ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Има реч делегаткиња Биљана Стајић.

БИЉАНА СТАЈИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и други ви делегати, Извештај о спровођењу Препоруке Скупштине СФРЈ, обухватио је доста питања која се тичу организовања земљорадника. Међутим, ово је саопштено на доста опширан начин и недовољно конкретно, тако да Извештај више личи на извештај о развоју пољопривреде у целини. Такође, један број питања није прецизиран, а има велику важност за развој и организовање земљорадника. Због тога, требало би размотрити могућност да се у Извештај унесе следеће — постигнуте резултате на формирању нових организација земљорадника и удруживање земљорадника требало би изнети по републикама, да би се видело која подручја постижу боље, а која лошије резултате. Вероватно би се тим показатељима, као и неким другим показатељима, уочио однос појединих друштвено-политичких заједница и осталих субјеката, према удруживању земљорадника.

У СР Србији је, од доношења Препорука, формирано око 90 нових организација. Број земљорадника који сарађују с организацијама земљорадника остао је исти, али су се извршиле неке промене у смислу трајније сарадње с организацијама, у односу на око 420 хиљада домаћинства. Треба јасније рећи да су, на самоуправном организовању земљорадника после доношења Препоруке, а и другим ставовима највиших органа, постигнути добри резултати у неким срединама. Нарочито је дошло до заједничких активности свих субјеката, до формирања организација земљорадника од којих већина послује добро, те су земљорадници задовољни. Треба истаћи те средине. Ту су: подручја Шапца, Пожаревца, Београда и Зајечара у СР Србији, али би требало рећи да је тај број средина ве-

ома мали. У основи, требало би рећи да резултати на самоуправном организовању земљорадника после доношења Препорука нису задовољавајући, што значи да се Препорука није у довољној мери спроводила. Донети програми задружних савеза који се односе на формирање нових организација за удруживање земљорадника, не реализују се. Већ неколико година ти процеси стагнирају, а у последње време се испољавају још негативније тенденције.

Хтела бих обавестити Скупштину СФРЈ да се, уместо потребе за формирање нових организација земљорадника /на чему инсистира Препорука/, укидају постојеће организације. На подручју Србије су то подручја: Смедерева, Алексинца, Лесковца, Пирота и Светозарева. Такође се, због разноразних организационих промена, неке организације претварају из радних, у основне задружне организације и то најчешће без учешћа земљорадника у тим променама /на подручју Пирота и Светозарева/.

Требало би изнети и сличне примере других република, у циљу заузимања ставова Скупштине СФРЈ о овом питању. Све је теже реализовати иницијативу земљорадника да формирају земљорадничку задругу. Чак је то теже него што је било пре доношења Препоруке. Остали субјекти с тог подручја и постојећа радна организација која опслужује често велики број села, најчешће је главни кочничар за реализацију те иницијативе. Све је чешћа појава да су те организације у спрези с друштвено-политичком заједницом и друштвено-политичким организацијама тих подручја, тако да, уместо пружања помоћи за реализацију тих иницијатива, оне чине супротно, у складу с утврђеним задацима из Препоруке. Карактеристични примери у СР Србији су: Голобок, Кусадак, Друговац, Студеница, Липолист, Витково и др.

Веома мали број општина је повећао број организација земљорадника и утврдио стимулативне мере за удруживање земљорадника. У неким се само врше промене из једног облика у други, а најчешће се покушава са стварањем једне радне организације која је чак и сложена и која ће објединити све послове из области по-

љопривреде. Она снабдева земљораднике репроматеријалом и преузима производе од њих без обзира на потребе земљорадника и њихове могућности, већ у складу с интересима радне организације.

Треба указати на то да велики број организација земљорадника, услед познатих економских тешкоћа и застарелих схватања о задругарству, веома мало посвећује пажњу самоуправном организовању земљорадника, тако да земљорадници нису одлучујући субјекат те организације. Односи између земљорадника и њихових организација у већини случајева су купопродајни, а доходовне односе имамо у зачетку само код неких организација.

У Извештају би требало изнети утицај инвестиционе политике на удруживање земљорадника. Вероватно је то различито у односу на републике и знатно утиче на брже или спорије удруживање. Те примере би требало изнети.

У СР Србији ван територија покрајина, од 1982. године не извршавају се планирани задаци у вези са средствима „Зеленог плана”. Ситуација се још више погоршава ако се има у виду инфлација. Ове године самоуправни споразум у вези с овим средствима нису потписале водеће југословенске банке — Љубљанска банка, Инвестициона банка, Југобанка и то због ниске камате која износи 26%. Слична је ситуација и с другим изворима средстава.

Удруживање средстава осталих субјеката за развој примарне пољопривредне производње не остварује се, а банкарска средства за пословање пољопривредних организација су скупа, тако да их земљорадници користе у смањеном обиму, што се одражава и на пољопривреду. Нису испоштовани ни захтеви произвођача да се камате смање на време због познатог циклуса пољопривредне производње. Материјално и кадровско опремање и јачање задружних савеза није на одговарајућем месту и довољно истакнуто.

После Препоруке се није ништа битно изменило у позитивном смислу. Напротив, има и негативних тенденција где се службе савеза смањују и утапају у удружења коморе, или неке друге

службе. То је нарочито случај с регионалним задружним савезима.

Требало би мало конкретније рећи шта су задружни савези радили у претходном периоду и шта је учињено на њиховом материјалном и кадровском јачању, а и дати критичку оцену о раду задружних савеза. Чини се да се њихова активност у последње време доста разводњила и да се задружни савези баве широким кругом питања, а нису у могућности да значајније утичу на процес самоуправног организовања земљорадника. Све више се поставља и заопштра питање њиховог материјалног стања, тако да се доводе у питање неке битне функције њиховог рада.

Неопходно би било детаљније одредити надлежност и круг питања везаних за задружне савезе, као и начин финансирања задружних савеза на свим нивоима.

На крају, желела бих да нагласим да, гледајући у целини Извештај који данас разматрамо, он у ствари представља Извештај о неспровођењу, а не о спровођењу Препоруке Савезног већа Скупштине СФРЈ о удруживању земљорадника. Много је тога зацртано и договорено, али је мало учињено. Основни узрок томе је, по моме мишљењу, наша укорењена предрасуда према селу и сељаку и страх да ће се он обогатити.

Сматрам да у вези с овим питањем морамо бити одлучнији и као Скупштина СФРЈ захтевати да се много брже, храбрије и креативније, у систему и економској политици створе сви неопходни услови за развој села као целине и масовно удруживање земљорадника на добровољној основи, у складу с њиховим материјалним интересима и жељама. Не смемо дозволити да се село даље раслојава и да се, уз помоћ друштвених средстава, богате поједини пољопривредни произвођачи на селу.

Предложила бих да једним од наших закључака обавежемо СИБ да свака три месеца информише Скупштину СФРЈ о мерама које је предложио и које намерава да предузме у области пољопривреде, у складу с обавезама и ставовима садржаним у Препоруци о удруживању земљорадника средњорочним и дугорочним планом Југославије, Дугорочним програмом економске стабилизације и другим документима.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се даље јавља за реч?

Има реч делегат Жига Азенић.

ŽIGA AZENIĆ (SR Hrvatska):

Drugarice predsjednice, drugarice i drugovi delegati, prvo da kažem da je velika rijetkost da se s ovoga mjesta govori o individualnom poljoprivredniku, kako mi to kažemo — seljaku. Evo, meni se pružila prilika da u ime velikog broja individualnih poljoprivrednika mogu da kažem nekoliko riječi.

Postavlja se pitanje zašto se Preporuka Skupštine SFRJ o samoupravnom udruživanju poljoprivrednika i njihovo uključivanje u sistem samoupravnog udruženog rada, sporo sprovodi.

Drugovi i drugarice, na ovo pitanje ne možemo odgovoriti ako ne pomenemo i poljoprivredu, jer poljoprivreda je glavni izvor naše hrane, ne samo kruha, nego i mesa, mlijeka, voća, povrća i još stotinu proizvoda koje poljoprivreda daje našoj industriji za proizvodnju hrane.

Slazem se s konstatacijom da je u privatnom sektoru u Jugoslaviji preko 80% zemljišnih površina koje daju niže prinose po jedinici površine nego površine u društvenom sektoru, iako veliki broj individualnih poljoprivrednika putem kooperacije s društvenim sektorom daje visoke prinose kao i u društvenom sektoru.

Da bismo donijeli realnu ocjenu, želim reći nešto iz prakse, baze, o tome šta kažu poljoprivredni proizvođači, u kakvim poljoprivrednim uvjetima seljak proizvodi hranu koja je potrebna svakom našem čovjeku bez obzira na to gdje radi, na kojem je mjestu i u kojoj republici ili autonomnoj pokrajini živi. Kako se mi odnosimo prema toj grani proizvodnje. Niz godina je poljoprivreda zapostavljena od strane društva a s njom i poljoprivrednik, seljak. Evo nekoliko konkretnih dokaza za to. Cijene poljoprivrednih proizvoda, kao i cijene repromaterijala koji je potreban u poljoprivrednoj proizvodnji određuje društveni, a individualni sektor nema utjecaja na cijene. U slučaju dispariteta

cijena poljoprivrednih proizvoda i repromaterijala, seljaku jedino ostaje mogućnost da tu proizvodnju smanji, ili da je potpuno napusti. Ovo zato što poljoprivredniku — seljaku, ako nije ostvario čist dohodak, ne preostaje ništa drugo nego da stegne kaš, dok radnik u udruženom radu mora dobiti minimalni osobni dohodak, bez obzira na ostvareni negativni rezultat.

Evo jednog konkretnog primjera. Prije 16 mjeseci cijena utovljenih svinja bila je 25000 starih dinara za jedan kilogram žive vage, a u to vrijeme proizvodna cijena je bila mnogo veća tako da se stvarao gubitak. Neki proizvođači su smanjili tu proizvodnju, a neki su je potpuno napustili da bi došli u današnju situaciju i doterali cenu do 60000 starih dinara za jedan kilogram. Sada se pitamo ko je kriv što idemo iz jedne krajnosti u drugu u vezi s pitanjima cijena i proizvodnje. Da se poštivala barem proizvodna cijena tovnih svinja danas ne bi bilo tih problema, ali bi bilo više mesa i ne bi bilo problema s otkupom kukuruza (kao što ih ima danas), nego bi taj veliki dio kukuruza bio pretvoren u meso.

Ako posmatramo socijalnu sigurnost individualnih poljoprivrednika do 1960. godine, uviđamo da oni tada nisu imali zdravstveno osiguranje, do 1980. godine nisu imali ni mirovinsko ni invalidsko osiguranje, a neke republike i autonomne pokrajine nemaju ga još ni danas.

Rezultat takvog ponašanja društva (iz navedenih razloga) je takav da je veliki broj mladih (muško i žensko), napustio selo i poljoprivredu. Oni su povećali pritisak na radni odnos koji je i tako u teškoj situaciji. Iz navedenih razloga, sporo se sprovodi i udruživanje individualnih poljoprivrednika i njihovo uključivanje u sistem samoupravnog udruženog rada, jer oni ne vide u tome dugoročnu sigurnost. Ako želimo ubrzati udruživanje poljoprivrednika, potrebno je mijenjati ponašanje, kao i stvoriti uslove za to u poljoprivrednoj proizvodnji i privredi uopšte. Potrebno je uvesti podsticajne mjere za udruživanje poljoprivrednika i stvoriti uslove da se, na jedinstven način organiziraju individualni poljoprivrednici pri čemu bi trebalo uvažiti ekonomske interese individualnih poljoprivrednika. U skladu s opredjeljenjima Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije, to bi trebalo ugraditi i u novi zakon o udruženom radu.

Potrebno je uvesti i druge mjere koje su navedene u preporuci zaključaka Komisije za poljoprivredu Skupštine SFRJ i na taj način ubrzati udruživanje poljoprivrednika, što je bitan činilac za ostvarenje razvojne politike u proizvodnji hrane i u razvoju poljoprivrede i sela.

Zbog ovakvog ponašanja, u proizvodnji hrane ispaštaju proizvođači hrane i svi radnici s niskim osobnim dohocima i zato s punim pravom traže odgovornost ove Skupštine i Saveznog izvršnog vijeća, jer postoje mnogi instrumenti na kojima možemo regulisati i proizvodnju i cijene.

Moj je predlog da bi trebalo više odgovornosti imati na svim radnim mjestima i da bi trebalo više raditi.

To je pravo rješenje.

Ako ova opredjeljenja budu izostala i ako ga ne budu pratile mjere ekonomske politike kao što je to do sada bio slučaj, onda će proces samoupravnog udruživanja poljoprivrednika i njihovo uključivanje u udruženi rad i dalje zaostajati. To će se negativno odraziti i na društveno-ekonomski razvoj poljoprivrede i sela i u agrarnom kompleksu Jugoslavije.

Predlažem da usvojimo Izvještaj o sprovođenju preporuke Skupštine SFRJ o samoupravnom udruživanju poljoprivrednika i njihovom uključivanju u sistem samoupravnog udruženog rada i time stvorimo mogućnost za veću proizvodnju hrane i brži razvoj poljoprivrede i sela, imajući u vidu i prijedloge koji su dati u raspravi na današnjoj sjednici Skupštine.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко жели реч?

Има реч делегат Зарија Мартиновић.

ЗАРИЈА МАРТИНОВИЋ /СР Србија/:

Говорићу заиста врло кратко. Нећу вас, другарице и другови, много замарати.

Јуче је у Краљеви одржана Регионална конференција ССРН. Једини разлог због кога се

јављам за реч су два става из те дискусије у којој је било доста расправљано о томе да за село и за пољопривреду нисмо много учинили. Тада се јавио један пољопривредни произвођач и замолио ме да овој Скупштини пренесем његово мишљење да се он с тим не слаже, већ да сматра да смо у послератном развоју Југославије толико много учинили за пољопривреду и село /као никад/, тиме што смо село комплетно раселили. То је највећи допринос дат селу. Села су, каже, остала пуста, а то што се урадило, није могла ни једна држава да уради за 500 година, што се код нас успело за 20 година.

Било је покренуто доста иницијатива које данас не бих износио /од земљишног максимума и коришћења земљишта, преко закона о наслеђу, до других/. Колегиница делегаткиња ми је показала програм из којег сам видео да ће ово бити тема расправе. Јавио сам се да дам предлог за то да се поштоване другарице и другови делегати, ако заиста мисле да овде нешто учине, не оптерећују Уставом и ЗУР-ом, јер се ваљда не забрањује паметан рад. Тиме не мислим да се у било којој намери иједан члан Устава СФРЈ и Закона о удруженом раду као и њихова суштина доводи у питање, али, исто тако, нисам схватио да нам Устав и Закон о удруженом раду забрањују да радимо и да производимо више. То нисам схватио.

Због тога, предлажем да подржимо у целини Извештај Комисије. Сматрам да то представља напредак који отвара могућност да се и у овој области нешто више уради у наредним годинама.

Ако постоји нешто у уставним одредбама и Закону што је спорно, а што сада не могу да знам, то нас не спречава да се боље удружимо и да боље користимо земљиште. Можда је једино могуће да на страни 4. у последњем ставу, где је речено „законом“, кажемо „друштвеним договором на нивоу Југославије“. Ако то не можемо да регулишемо Уставом и Законом, регулишемо то Друштвеним договором и створимо једанпут моћну привредну грану на нивоу Југославије.

Ово што ћу сада рећи тврдим под пуном одговорношћу. Доктор Мицић, кога високо

поштујем и ценим, генерални директор „Црвене заставе“, неће ми то замерити. Убеђен сам да су пољопривреда и туризам наше кључне гране за ход напред. Индустрију ту не искључујем. Али, земљу нам је „Бог дао“, ту нисмо ништа учинили, па користимо то ако можемо. За индустрију се морамо борити с „великим вуковима“ и с тешким тржиштем.

Да закључим. Да ли је могуће, другарице и другови делегати, да Кина за 5 година направи програм и прехрани милијарду становника и у укупном извозу светских суфицита учествује са 4,5%? Ми не можемо да прехранимо ни 22 милиона становника.

Молим вас да подржимо ове закључке. Мислим да ћемо једанпут кренути и од те гране направити једну моћну привредну грану ове земље.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Ејуб Мујезиновић.

ДР ЕЈУБ МУЈЕЗИНОВИЋ /СР Босна и Херцеговина/:

Другарице предсједнице, другарице и другови делегати, подржао бих сва документа која су нам презентирана, као што је и Извештај Комисије.

Међутим, апострофирао бих нешто на шта су ме понукала и излагања ових делегата, да мислим да би требало ставити поенту на то који је интерес индивидуалног пољопривредника, може се рећи радника, за удруживање, а, с друге стране, каква је могућност пласмана ових производа које они, повећаном производњом, понуде тржишту. Мислим да је поента у томе. С једне стране, цијене по којој ће му производи бити преузети /односно сви ти вишкови производа/, а с друге стране, гарантовање да ће му то бити преузето и, треће, шта би он требало да ради, шта би он требало да добије удруживањем односно, шта добија удруживањем. Имам информацију о томе

шта ће и колико да производи и како ће бити унапређена та његова производња, јер имамо читав низ /то знамо и у пракси се то види/ накупаца, прекупаца итд, који се појављују између друштвеног сектора — задруга и индивидуалног пољопривредног произвођача, који често мештаре на том тржишту /уређују нам одређене односе на пијацама и тржницама и понуду и потражњу уопште, чак и тако организовано раде да диктирају дневне пијачне цијене/.

Ако том индивидуалном пољопривреднику, на основу свих ових наших документа /извјештаја Комисије за пољопривреду и овога што је говорио представник, индивидуални земљорадник — пољопривредник, као друштво, па се спустимо и ниже, као организација удруженог рада с којом кооперира/, не гарантујемо то да ће повећани пласман и повећана производња коју има, бити преузета у друштвеном сектору /за даљу прераду или продају/. Онда ће се догодити то да ће он идуће године веома тешко упуштати у такве везе и онда долази у везу с другим индивидуалним сектором, те се ту онда појављују накупци итд.

Мислим да би поента у свему овоме била та да би требало /а то је сада и рекао делегат Мартиновић/ да постоји мото да у веома кратком року обезбиједимо за Југославију количину хране која је потребна, а и да је извозимо. Оно што сада извозимо нису више фазе прераде производа /то сви знамо/. Међутим, ако мало одемо у источне, западне, па чак и неразвијене земље, видећемо да су они то веома лако урадили, без дугих договора и разговора, а да смо ми друштво које је способно да то уради, али да идемо већ и на конкретне акције у организацијама удруженог рада у великим системима. То може у Бања Луци АИПК и други системи, али бих се сложио с делегатом који је рекао да би требало видети шта је урађено у републикама, да ли би се онда могле донијети неке заједничке мјере за цијелу земљу.

Мислим да су нам ту могућности далеко веће него што смо их ми користили /као и коришћење свих осталих потенцијала/. Међутим, требало би имати у виду и нешто друго, односно то да су нам села осиромашена, како је рекао делегат Зарија

Мартиновић, јер су нам ти млади кадрови давно отишли ван и тамо раде, а остали су само старији носиоци домаћинства и то је земљиште често и немогуће више обрађивати итд.

Мој приједлог је да извјештаје Комисије и Одбора усвојимо и ми, а дао бих и препоруку за то да се конкретно пређе на рад у организацијама удруженог рада, с тим да се том пољопривреднику који улази у кооперативне односе, гарантује да ће повећана производња, повећаним пласманом бити преузета /да ли за даљу продају или за прераду/ и да ће он бити у могућности да своје одређене репродукционе циљеве задовољи путем репродукционог материјала итд.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч? /Нико/
Закључујем претрес.

Полазећи од ставова Одбора за друштвено-економске односе, Комисије за пољопривреду и од расправе у Већу, предлажем да Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће прихвата Извештај о спровођењу Препоруке Скупштине СФРЈ о самоуправном удруживању земљорадника и њиховом укључивању у систем самоуправног удруженог рада.

2/ Савезно веће задужује Савезно извршно веће да, у сарадњи с извршним већима република и покрајина, предложи у 1987. години целовит програм мера које ће подстицати брже промене у систему удруживања земљорадника, у циљу веће и економски рационалније пољопривредне производње и сигурности у пласману пољопривредних производа.

3/ Савезно веће сматра да треба наставити реализацију утврђених акционих програма у општинама и ОУР-има, да се донесу нови и тамо где то није учињено и да се у том обезбеди најшира друштвена подршка.

Веће такође сматра да треба оживотворити став XII конгреса СКЈ о формирању самоуправних организација земљорадника у сваком селу где за то постоје реалне економске могућности и њи-

ховом даљем репродукцијом и доходовном повезивању у систем удруженог рада. При томе, треба стварати услове за брже удруживање свих земљорадника, узимајући као основ за удруживање рад, а не само власништво.

4/ Веће указује на потребу потпунијег уређивања комплекса самоуправног удруживања земљорадника, што је неопходно регулисати изменама и допунама Закона о удруженом раду.

5/ Савезно веће задужује Законодавно-правну комисију да сагледа да ли постоји уставни основ за доношење савезног закона о задругарству и да о томе обавести Савезно веће.

У вези с предлогом делегаткиње Стајић, предлажем да он уђе у Програм рада Савезног већа Скупштине СФРЈ за 1987. годину.

И поред тога што мислим да у Савезној конференцији постоји секција за пољопривреду, предлажем да:

6/ Веће сугерише Савезној конференцији ССРНЈ, да, сагласно свом Статуу, сагледа потребу формирања координационих одбора за спровођење заједничких ставова о самоуправном удруживању земљорадника.

Да ли Веће прихвата ове закључке?

Има ред делегаткиња Блаженка Књаз.

BLAŽENKA KNJAZ (SR Hrvatska):

Molim da zaključak Veća bude da se jednom godišnje raspravlja o sprovođenju preporuke Zadružnog saveza, na sednici Saveznog veća.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Рекли смо да то уђе у Програм рада за 1987. годину.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/

Да ли сматрате да би требало да дамо паузу за ручак, или да наставимо са радом? /Не/

Прелазимо на *jedanaestu* тачку дневног реда:

Предлог измена и допуна Буџета Федерације за 1986. годину

Делегатима су достављени: Предлог измена и допуна Буџета Федерације за 1986. годину и извештаји Одбора за буџет Федерације, Одбора за народну одбрану, Одбора за спољну политику, Одбора за питања бораца и војних инвалида и Законодавно-правне комисије.

Представници Савезног извршног већа су: Светозар Рикановић, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за финансије, Егон Падован, члан Савезног извршног већа и Вук Опњеновић, заменик савезног секретара за финансије.

Известиоци радних тела су: Одбора за буџет Федерације делегат Велимир Шљиванчанин, Одбора за народну одбрану делегат Емил Коштомaj, Одбора за спољну политику делегат Иван Иванов, Одбора за питања бораца и војних инвалида делегат др Наум Наумовски и Законодавно-правне комисије делегат Петар Старчевић.

Обавештавам вас да је Веће република и покрајина утврдило укупан обим средстава у износу од 275 милијарди и 601 милиона динара.

Отварам општи претрес предлога измена и допуна буџета Федерације.

Ко жели реч? /Нико/

Закључујем општи претрес.

Отварам претрес текста Предлога измена и допуна Буџета Федерације за 1986. годину.

Ко жели реч?

Има реч делегат Натан Бернот.

NATAN BERNOT (SR Slovenija):

Izvinjavam se što se nisam javio za reč u opštem pretresu.

Predlažem Veću da svi zajedno iskoristimo priliku da diskutujemo povodom rasprave o promeni budžeta Federacije za ovu godinu i to kao uvod u raspravu o pripremi budžeta Federacije za iduću godinu. Mislim da možemo dobro to da obavimo i da napravimo nešto što smo dužni i što smo u stanju da napravimo. Naime, i u današnjim uvodnim izlaganjima potpredsednika Izvršnog veća bilo je dosta ocena o nepovoljnim kretanjima (u milion pravaca) naših aktivnosti. U krajnjoj konsekvenci, sve se svodi na

то да ми у Југославији не знамо да привређујемо, да немамо дотеран привредни систем, да имамо стопе инфлације које онемogućавају било какво рационално и реално планирање. Значи, стопе које онемogućавају да се употребљава план као основ за поређење с оним што хоћемо да постигнемо и постигнутог с планираним.

Због тога предлажем да сугеришемо онима који припремају буџет Федерације за 1987. годину, да буџет Федерације буде направљен на основу реалних овогодишњих цена, садашњих текућих цена и без планирања стопе инфлације. Ако бисмо то прихватили, направити бисмо велики посао. Прегледајући, сугерисали бисмо да и други друштвени субјекти планирају то на исти начин, а онда бисмо омогућили привреди да не трчи више за стопом инфлације и поскупљенијима, него да свој доходак планира на бази реалне, садашње вредности и да планира свој лични доходак на бази раста продуктивности, рационализације организације пословања и рада и свега онoga што добра привреда иначе ради. Мислим да због тога морамо да пођемо од себе. Буџет Федерације би морао да буде почетна тачка где бисмо морали да покажемо своју спремност да више не будемо вољни да се ту четири године налазимо, а да наш извештај буде идентичан као што је и извештај прошлог сазива Савезног већа.

Ако могу конкретно да предлозим Већу: а) да се буџет припреми на бази сталних цена; б) да то прихвати и друге друштвено-политичке заједнице у земљи, и в) да све наше акције подредимо конвертибилном, не само динару него и конвертибилној продуктивности, организацији рада и свим конвертибилним елементима, ако хоћемо да се стварно интегрисемо са светском привредом.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч? /Нико/

Закључујем претрес и стављам на гласање Предлог измена и допуна Буџета Федерације.

Ко је за, молим да дигне руку? /Већина/

Да ли је ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Четири делегата/

Констатијем да је Савезно веће усвојило Предлог измена и допуна Буџета Федерације за 1986. годину.

Осим тога, полазећи од става Одбора за буџет Федерације, предлажем да Веће донесе следеће закључак:

— Савезно извршно веће ће из средстава текуће буџетске резерве обезбедити Савезу за физичку културу Југославије додатних 77 милиона динара, Народној техници — Савезу организација за техничку културу Југославије 5 милиона динара и Савету Савезне конференције ССРЈ за заштиту и унапређење човекове средине износ од 4 милиона динара.

Поред тога, мислим да би требало подржати и предлог делегата Бернота да Савезни буџет Федерације буде направљен на текућим реалним ценама.

Да ли Веће прихвата ове закључке? /Да/

Прелазимо на *дванаесту* тачку дневног реда:

Предлог полазних основа, циљева и задатака разговора Делегације Скупштине СФРЈ са Делегацијом Конгреса Републике Венецуеле од 2. до 5. XI 1986. године и састав Делегације Скупштине СФРЈ

Делегатима су достављени Предлог полазних основа и извештај Одбора за спољну политику.

Известилац Одбора за спољну политику је делегат др Мијат Шуковић.

Отварам претрес Предлога полазних основа.

Ко се јавља за реч? /Нико/

Закључујем претрес и стављам на гласање Предлог полазних основа.

Ко је за, молим да дигне руку? /Сви/

Да ли је ко против? /Нико/

Да ли се ко уздржава од гласања? /Нико/

Констатијем да је Савезно веће усвојило Предлог полазних основа, циљева и задатака разговора делегације Скупштине СФРЈ са делегацијом Конгреса Републике Венецуеле од 2. до 5. XI 1986. године.

Осим тога, предлажем да састав делегације за разговоре с делегацијама Конгреса Републике

Венецуеле, Републике Колумбије и Републике Перуа утврдимо при крају седнице.

Да ли Веће прихвата овај предлог? */Да/*

Прелазимо на *тринаесту* тачку дневног реда:

Предлог полазних основа, циљева и задатака разговора Делегације Скупштине СФРЈ са Делегацијом Републике Колумбије од 5. до 7. XI 1986. године

Делегатима су достављени Предлог полазних основа и извештај Одбора за спољну политику.

Известилац Одбора за спољну политику је делегат др Мијат Шуковић.

Отварам претрес Предлога полазних основа.

Ко се јавља за реч? */Нико/*

Стављам на гласање Предлог полазних основа.

Ко је *за*, молим да дигне руку? */Сбу/*

Има ли ко *против*? */Нико/*

Да ли се ко *уздржава* од гласања? */Нико/*

Констатујем да је Савезно веће Скупштине СФРЈ усвојило Предлог полазних основа, циљева и задатака разговора делегације Скупштине СФРЈ са делегацијом Републике Колумбије од 5. до 7. XI 1986. године.

Прелазимо на *четрнаесту* тачку дневног реда:

Предлог полазних основа, циљева и задатака разговора Делегације Скупштине СФРЈ са Делегацијом Конгреса Републике Перу од 7. до 11. XI 1986. године

Делегатима су достављени Предлог полазних основа и извештај Одбора за спољну политику.

Известилац Одбора за спољну политику је делегат др Мијат Шуковић.

Отварам претрес Предлога полазних основа.

Ко се јавља за реч? */Нико/*

Закључујем претрес и стављам на гласање Предлог полазних основа.

Ко је *за*, молим да дигне руку? */Сбу/*

Има ли ко *против*? */Нико/*

Да ли се ко *уздржава* од гласања? */Нико/*

Констатујем да је Савезно веће усвојило Предлог полазних основа, циљева и задатака разговора делегације Скупштине СФРЈ са делегацијом Конгреса Републике Перу од 7. до 11. XI 1986. године и одредило делегацију Скупштине СФРЈ за разговоре с делегацијама Конгреса Републике Венецуеле, Републике Колумбије и Републике Перуа у саставу: инт. Иво Врандечић, председник Скупштине СФРЈ, др Мијат Шуковић, председник Одбора Савезног већа за спољну политику, др Јанез Дрновшек, члан Одбора Већа република и покрајина за кредитно-монетарни систем и Јанош Шредер, члан Одбора Већа република и покрајина за економске односе с иностранством.

Прелазимо на *петнаесту* тачку дневног реда:

Предлог групе делегата за разрешење савезног јавног тужиоца

Делегатима су достављени: предлог групе делегата за разрешење савезног јавног тужиоца, став савезног јавног тужиоца у вези с овим предлогом и мишљење Комисије Скупштине СФРЈ за избор и именовања.

Известилац Комисије Скупштине СФРЈ за избор и именовања је делегат Богдан Танкосић.

Отварам претрес Предлога.

Има реч делегат Богдан Танкосић, известилац Комисије Скупштине СФРЈ за избор и именовања.

БОГДАН ТАНКОСИЋ */СаП Војвођина/*:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, Комисија Скупштине СФРЈ за избор и именовања разматрала је предлог групе делегата Савезног већа за разрешење савезног јавног тужиоца и у смислу члана 35. став 2. Пословника о заједничком раду већа Скупштине СФРЈ поднела је председнику Скупштине мишљење с образложењем које сте и ви добили.

Комисија је за извршење овог посла обрала радну групу која је имала задатак да прикупи и проучи све релевантне документе на које се позивају подносиоци наведеног предлога.

Радна група остварила је увид у све релевантне документе Скупштине СФРЈ, Председништва СФРЈ и Председништва ЦК СКЈ, донете поводом исељавања Срба и Црногораца с Косова под притиском.

Приликом разматрања тих докумената и чињеница, Комисија је посебно имала у виду сложену ситуацију на Косову и у томе активности Савезног јавног тужилаштва.

Радна група је обавила овај сложени задатак под пуном политичком и личном одговорношћу, имајући у виду да исељавање Срба и Црногораца с Косова под притиском још није заустављено и да, на међунационалној основи, оптерећује свакодневни живот људи.

Радна група је имала у виду и све оштрије захтеве у нашем друштву за енергичнијом и конкретнијом акцијом свих друштвених субјеката, у складу с њиховом друштвеном функцијом и одговорношћу. У том светлу, разматрала је и активност савезног јавног тужиоца.

Полазиште Радне групе био је предлог групе делегата Савезног већа за разрешење савезног јавног тужиоца и писани одговор савезног јавног тужиоца у којем је изражен његов став.

Радна група је радила у конструктивној и /одмах да вам кажем/ демократској атмосфери, настојећи да овај случај проучи што потпуније и што детаљније. Ставови о оцени Радне групе који су били од значаја за давање предлога мишљења Комисији Скупштине за избор и именовања, утврђени су сагласно. Није било издвојених мишљења у оквиру Радне групе.

Комисија је, на основу предлога Радне групе, у расправи формирала своје мишљење — да у овом случају не постоје Уставом СФРЈ и одговарајућим савезним законом прописани услови за утврђивање одговорности савезног јавног тужиоца, нити за његово разрешење у овом случају.

Образложење за овакав став налази се и у извештају који сте примили.

Желим да подсетим на то да смо недавно, јула месеца ове године, у овом Дому, разматрали Извештај о раду Савезног јавног тужилаштва у 1985. години и да смо његов рад позитивно оценили.

Због тога сматрам да не бисмо смели да заузимамо став о овом случају без чврстих аргумената и чињеница које би ово мењале.

Сам случај Вукашина Лазаревића тежак је и сложен. Није нити усамљен, нити једини. Нема никога у овој земљи, сматрам, ко би се супротставио томе да се против стварно свих одговорних предузму мере које имају за једини циљ успостављање уставности и законитости.

Исто тако, сматрамо да је у овом и у сличним случајевима потребна даља широка и свеобухватна акција друштвених фактора, за јачање одговорности свих субјеката нашег самоуправног друштва. Не бисмо смели без правих аргумената /у овом случају и овом сложеном тренутку, кад су непријатељи нашег социјалистичког самоуправног система усмерили нападе на саме његове основе и тековине/, предузимати акције које нису усмерене на праве носиоце одговорности за такво стање, нити се задовољавати акцијама које не отклањају њихове узроке. Дакле, налазимо се у времену које од нас управо захтева даље развијање изузетне одговорности у нашем раду и понашању.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли ко жели реч?

Има реч друг Миодраг Трифуновић.

Обавестила бих Веће и затражила да се договоримо. Пошто се истовремено кад ми расправљамо о петнаестој тачки дневног реда о томе расправља и у Већу република и покрајина, савезни јавни тужилац је тако спречен да присуствује нашој седници пошто је присутан у Већу република и покрајина.

Да ли има потребе да сачекамо његово присуство? /Да/

Извињавам се доктору Миодрагу Трифуновићу. Приметила сам да савезни јавни тужилац није присутан, па сам сматрала да би требало да Вас о томе обавестим.

Да ли да пређемо на друге тачке дневног реда? /Да/

Да ли се сви делегати слажу с тим? */Да/*
Прелазимо на *шеснаесту* тачку дневног реда:

Утврђивање мишљења Скупштине СФРЈ у погледу оцене уставности закона о Служби друштвеног књиговодства

Делегатима су достављени: Предлог за покретање поступка и извештаји Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно правне комисије.

Достављено вам је и мишљење Савезног извршног већа.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-економске односе делегат Бранко Скок а Законодавно-правне комисије длегат Бранко Костић.

Отварам претрес предлога.

Ко се јавља за реч? */Нико/*

Полазећи од става Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно-правне комисије, предлажем Већу да донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће сматра да нема основа за прихватање предлога Удружења грађана „Посмртна припомоћ“ из Загреба за покретање поступка за оцenu уставности Закона о Служби друштвеног књиговодства.

2/ У раду седнице Уставног суда Југославије, као представник Скупштине СФРЈ, учествоваће делегат Бранко Костић, члан Законодавно-правне комисије Савезног већа.

Да ли Веће прихвата ове закључке?

/Прихвата/

Прелазимо на *седамнаесту* тачку дневног реда:

Утврђивање мишљења Скупштине СФРЈ о предлогу за оцenu уставности члана 484. става 3. Закона о удруженом раду

Делегатима су достављени: предлог за покретање поступка за оцenu уставности и извештаји Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно-правне комисије.

Достављено вам је и мишљење Савезног извршног већа.

Известиоци радних тела су: Одбора за друштвено-економске односе делегат Бранко Скок а Законодавно-правне комисије делегат Борислав Крајина.

Отварам претрес предлога.

Ко се јавља за реч? */Нико/*

Закључујем претрес.

Предлажем да, полазећи од става Одбора за друштвено-економске односе и Законодавно-правне комисије, Веће донесе следеће закључке:

1/ Савезно веће сматра да нема основа за прихватање предлога Радне организације „Бат“ — Задар, за покретање поступка за оцењивање уставности става 3. члана 484. Закона о удруженом раду.

2/ На седници Уставног суда Југославије, као представник Скупштине СФРЈ, учествоваће делегат Борислав Крајина, члан Законодавно-правне комисије Савезног већа.

Да ли Веће прихвата ове закључке? */Да/*

Прелазимо на поступак давања одговора на постављена делегатска питања.

Умени одговор на питање делегата Радивоја Шћекића даће Александар Донеv, члан Савезног извршног већа и савезни секретар за тржиште и опште привредне послове.

Има реч друг Александар Донеv.

ДР АЛЕКСАНДАР ДОНЕВ, члан СИБ-а и савезни секретар за тржиште и опште привредне послове:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, пре него што одговорим на постављено питање друга Шћекића, хтео бих да укажем на то да је југословенска јавност последњих дана изворно и шире информисана о проблемима политике цена од органа за цене и друга Микулића, председника Савезног извршног већа, а и данас је било доста говора о томе и одговора на питања у вези с политиком цена и инфлацијом у овој години.

И поред тога, међутим, због карактера и значаја постављеног питања делегата друга Радивоја Шћекића у вези с проблемима цена и инфлације, дозволите ми да дам шире образложење.

У одговору на ово питање дао бих одговор на суштину постављеног питања делегата друга Јбушија Сефедина, које је данас постављено. Радивоје Шћекић, делегат у Савезном већу Скупштине СФРЈ, поставио је на седници Већа од 1. октобра 1986. године, следеће делегатско питање:

Шта се намерава учинити до краја године у погледу неконтролисаног повећања цена по свим основама?

На постављено питање, Савезно извршно веће даје следећи одговор:

У првом полутодишту 1986. године, испољена су веома неповољна кретања свих видова цена. Цене произвођача индустријских производа расле су по просечној месечној стопи од 4,8%; цене на мало по стопи од 6,3% и трошкови живота по стопи од 6%. Да је раст настављен овим интензитетом, годишња стопа раста инфлације, мерена ценама произвођача индустријских производа, износила би 75,5%, а мерена ценама на мало — 108%.

После доношења јунских и јулских мера, стопе раста цена и трошкова живота мање су него у претходним месецима, али је инфлација и даље веома висока.

У периоду јули—септембар, просечни месечни раст цена произвођача индустријских производа износио је 3,4%, а цена на мало 4,9%, што је ниже него у првих шест месеци. И подаци да је од почетка године до краја септембра забележено повећање цена произвођача индустријских производа од 46,5%, цена на мало 65,6% и трошкова живота од 61,4%, потврђују да је инфлација висока.

У оквиру укупног текућег раста цена произвођача индустријских производа, у септембру ове године, у односу на децембар прошле године, од 46,5%, цене производа под непосредном контролом цена повећане су за 41% док су цене производа које се образују слободно према условима тржишта, повећане за 56,2%. Слична је динамика била и код цена на мало где су цене производа под непосредном контролом расле по стопи од 53,5%, а цене производа које су се образовале према условима тржишта 74,2%. Ови подаци упућују на закључак да споро долази до преокрета у понашању субјеката привређивања и да је и

даље изражена тенденција стицања дохотка независно од резултата рада.

Поред повећања цена производа које су у надлежности Федерације, ове године су знатно повећане цене неких услуга које су под контролом ДПЗ-а, градова, општина и република и покрајина. У овој години, станарине су повећане за 80,3%, цене воде за домаћинства за 68,8%, а цена градског саобраћаја за 91%. Цене занатских услуга које су такође у надлежности општина, повећане су за 84,1%.

У овој години, велики раст имале су и цене услуга из надлежности република и покрајина, цене друског саобраћаја за 69,1% и РТВ претплата за 62,4%.

Изузетно је висок раст цена услуга које су, укупно посматрано, у првих девет месеци повећане за 74,5%, затим раст цена робе широке потрошње од 66%, утицао је, уз остале чиниоце, на то да малопродајне цене знатно брже расту од произвођачких цена.

Висок раст цена робе за широку потрошњу, проузрокован је изузетно високом стопом раста свих облика финалне заједничке, опште и личне потрошње, која се и поред предузетих мера, не смирује.

Даље, у јуну и јулу месецу је донето низ мера економске политике које су имале за циљ да утичу на успоравање раста потражње, јачање финансијске дисциплине и на тој основи, стварање услова за успоравање раста цена. Усвојени су закони из области расподеле, обезбеђивања плаћања међу корисницима друштвених средстава, о привременој забрани располагања средствима за непроизводне инвестиције, препорука о усклађивању средстава за општу и заједничку потрошњу с растом дохотка, регулисано обезбеђивање средстава за регрес за вештачка ђубрива, средстава за заштиту биља, квалитетног сортног семена. Смањени су и трошкови на основу камата а измењен је и Закон о систему и друштвеној контроли цена, као и друге мере.

Поред овога, усвојене су и мере за непосредну контролу цена, али је због потребе за отклањање најизразитијих диспаритета цена у периоду после доношења свих ових мера, дошло до

релативно високог раста цена због повећања цене електричне енергије, угља и основних прехранбених производа.

Даље, током ове године, донете су одлуке према којима су ОУР-и били дужни да Савезном заводу за цене достављају обавештења о намераваном повећању цена 30 до 120 дана пре повећања и за одређени број производа о извршеном повећању цена три дана након примене повећања.

Као што је познато, Савезни завод за цене је у периоду од 25. јуна, када су утврђени садашњи важећи облици непосредне контроле цена, до 10. октобра ове године праћењем и обавештавањем намераваног повећања цена примило 2953 предмета, од чега се 1646 предмета односило на обавештавање о намерама за повећање цена 120 дана пре почетка примене, три обавештења о намерама за повећање цена 30 дана пре примене повећања, а ово се односило и на повећање цене свежег меса и прерађевина, укупно 356 захтева за сагласност о промени цена и 948 обавештавања о повећању цена, три дана након примене повећања.

Према проценама Савезног завода за цене, ако би се реализовала сва повећања цена која су најављена током овог периода до краја године, раст произвођачких цена индустрије би износио, само по овом основу, око 24%.

Цене које се налазе у режиму обавештавања савезног завода за цене 120 дана пре примене, за сада нису оствариле ефекат на тржишту, изузев извесног броја производа од којих су повећања цена у оквиру економске политике за 1986. годину и којима је Савезни завод за цене, на основу унапред дефинисаних критеријума, скратио рок чекања од 120 дана.

У случајевима када су најављена повећања цена која су у супротности с утврђеном економском политиком, Савезни завод за цене је, у складу са својим овлашћењима, упозоравао организације удруженог рада да преиспитају своје одлуке и ускладе повећања цена својих производа. У случајевима када је поступљено по интервенцији Завода, није се интервенисало и неће се даље интервенисати. У случају да су организације остале при својој првобитној одлуци и да нису

реаговале на поновљен захтев Завода по истеку рока од 120 дана, предложиће се, сходно одлуци о циљевима и задацима заједничке монетарне и заједничке основне кредитне политике за 1986. годину, обустављање кредита тим организацијама удруженог рада. До 1. октобра ове године, поднето је банкама 75 пријава за обустављање кредита.

Такође, с обзиром на то да у нашој привреди постоје снажни притисци за повећање цена, који су изазвани растом потражње, трошкова, недовољном ефикасношћу производње, као и присуство инфлационог понашања, Савезно извршно веће је током августа припремило предлог мера за спровођење антиинфлационе политике, на основу кога су припремљене тезе и нацрти закона за промену привредног система, укључујући ту и промене системских закона које ће, како је данас образложено од стране потпредседника друга Милосављевића, омогућити стварање одговарајућих предуслова за успоравање раста цена. Поред тога, у Нацрту резолуције о друштвено-економском развоју у 1987. години предвиђен је и низ мера антиинфлационе политике. Док се предвиђене системске промене не донесу и док не постану оперативне, предвиђа се деловање мера за непосредну контролу цена, с тим што ће се појачати ефикасност контроле цена, а укупан обим контроле се неће мењати.

Опредељења за даље предузимање мера непосредне контроле цена, давање сагласности за цене одређених производа и обавеза које се односе на претходно обавештавање Савезног завода за цене о промени цена одређених производа и услуга у року од 120 дана пре почетка примењивања цена, проистекла су из података о висини овогодишњег оствареног раста цена, положаја у примарној расподели и најављених повећања цена у наредном периоду за поједине гране, групе и производе.

Доношење ових мера пред крај године предузима се због искуственог сазнања да одређени привредни субјекти у ишчекивању могућих измена мера економске политике, посебно на сектору цена, настоје да повећају цене својих производа и тиме обезбеде већу основицу за будуће повећање цена, као и због стварања услова за

реалнију примену системских решења и мера економске политике у наредној години.

За све производе који се налазе у режиму давања сагласности од стране Савезног завода за цене, уколико се буде дала сагласност, обезбедиће се да пораст цена тих производа до краја године буде у оквиру утврђене економске политике.

Код производа који се образују самостално, према условима тржишта, а чије се цене достављају Савезном заводу за цене у року од 3 дана после примене повећаних цена, у случајевима високог пораста цена, интервенише се упозорењем организација удруженог рада да преиспитају своје одлуке и да о томе обавесте Савезни завод за цене. У случајевима када организације удруженог рада не поступе по овом упозорењу, шире ће се примењивати мере обуставе кредита тим организацијама удруженог рада.

За више група производа код којих се цене самостално образују, предузете су мере за интервентни увоз и, током IV квартала ове године, требало би очекивати да ће веће количине ових увозних производа бити на домаћем тржишту по ценама које су најмање за 15% ниже од цена домаћих производа.

Коначно, у случајевима где се то покаже неопходним Савезно извршно веће ће предузимати и друге мере, укључујући и прописивање других мера непосредне контроле цена, да би се онемогућило неконтролисани раст цена до краја године.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли делегат Радивоје Шћекић жели да постави допунско питање?

РАДИВОЈЕ ШЋЕКИЋ /СР Црна Гора/:

Другарице и другови, захваљујем Савезном извршном вијећу и другу Донеу на конкретном и коректном одговору који је поводом мог делегатског питања пружио. Дакле, ја сам са одго-

вором задовољан, али нијесам, као ни ви, са стањем.

Ја бих замолио друга Донева да одговори на два допунска питања.

У првом дијелу је једном рекао да је инфлација веома висока, други пут да је висока, свакако, веома је висока. Ја бих молио да он саопшти податак колико је стварно висока, ако је икако могуће?

Друго, како се одразио интервентни увоз на укупно стање од 200 милиона долара, да ли је тај износ већ потрошен?

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли друг Доневи жели да одговори на постављена питања?

Реч има др Александар Доневи.

ДР АЛЕКСАНДАР ДОНЕВИ, члан СИБ-а и савезни секретар за тржиште и опште прибрежне послове:

Инфлација мерена растом цена произвођача узима се у разним периодима.

Чули сте из уводног излагања друга Земљарича, да је инфлација у периоду септембар—септембар порасла за 74,4%. То је на бази цена на мало. На бази цена произвођача, ако вас интересује, имам податке од нашег Завода за цене какве су прогнозе до краја године. Ако се ове мере, а поготово одлуке које су данас, на Међуре-публичком комитету актуелне, утврде у вези с продужењем рока од 120 дана селективно на поједине производе, може се до краја године очекивати инфлација од око 80%.

Међутим, овде су проблеми у исправљању даљег диспаритета на бази Резолуције за ову годину, и на бази Средњорочног плана. Налазимо се пред таквом ситуацијом да морамо ускладити даље диспаритете цена електричне енергије и области саобраћаја, а већ сте сазнали и чули из штампе да су радне организације, односно организације инфра-структуре и њихова удружења,

заједнице, донеле одлуке о повећању цена електричне енергије и саобраћаја. Таква одлука није дата од стране ПТТ-а, међутим, исто тако се разматра и проблем нафтне индустрије у вези с померањем цена. Уколико се дође, тако да кажем, до планираног и усаглашеног нивоа у порасту цена, што је већ урађено пре два дана с „Јутелом“, могли бисмо остварити планирани ниво инфлације до краја године. Уколико се примене ове две мере непосредне контроле цена, разуме се, селективним путем, дође се до једног реалног сагледавања пораста цена произвођача за поједине производе.

Ми смо предложили и измену Закона о систему друштвене контроле цена, баш у вези с заједничким елементима. Уколико се ти подаци стварно анализирају, видеће се да се три кључна елемента дата планом и уз критеријуме, не примењују. То је норматив о стандарду трошкова, утицају и нивоу светске цене и усаглашавању интереса произвођача и корисника, а то се посебно односи на електричну енергију, угаљ и сличне услуге.

Мислим да ћемо законом највероватније доћи до тога да се морају примењивати заједнички елементи и да је на тој основи базирано и усаглашавање између Савезног извршног већа и великих инфраструктурних организација на том плану.

То је у вези с питањем очекиваног раста инфлације, значи, оно је повезано с многим условљеностима, ако се не дође до једног сазнања о реалном одмеравању пораста цена до краја године.

Ми ћемо тим мерама покушати да утврдимо одлуку о давању сагласности за поједине производе чије су цене енормно порасле. Ми и сада имамо велику потражњу за повећањем цена за 1646 производа, а чули сте да је то до 700%, што није у сагласности с утврђеном политиком, не само у Резолуцији, него уопште, и да није у складу с једним нормалним понашањем привредних субјеката у одређивању цена. За такве производе чије су цене енормно отишле изнад свих параметара и утврђене политике цена, ми бисмо највероватније применили строжији режим непосредне друштвене контроле

цена, што омогућавају и постојеће законске одредбе.

На крају своје дискусије, рекао бих да су цене произвођача оствариле свој раст у јуну, јулу, августу и септембру /по стопи од 2,8% у јуну; у јулу 2,9; августу 4,1; септембру 3,4/. Због померања цена у инфра-структури, очекивали смо да у октобру дође до пораста цена од 6%, новембра смо планирали да дође до 4,3% и децембра 4,3% што значи да бисмо на овој основи стварно имали укупан раст цена у другом полутођу, просечан месечни раст цена од 4,3%, док је раст цена у периоду јануар—јуни био 4,8%.

На тим, планираним основама, очекује се такво повећање инфлације. Међутим, нисам се овде оградисао, него морам да укажем на реалну ситуацију, на велики притисак који се врши у односу на Завод за цене, на непоштовање аргумената у вези с одређивањем цена које се дају од нашег органа и, с тог становишта, принуђени смо да укажемо на то да не можемо дати тачне податке /да ли ће то да буде 80,1% или не и зато кажемо око 80%/ и молио бих да се то схвати с тог становишта, условно као величина инфлације.

Настојали бисмо, а тиме бих и завршио излагање у вези с овим првим додатним питањем друга Шћекића, о томе колико је могуће да дођемо до мање стопе инфлације, мерено ценом произвођача и ценом на мало.

Што се тиче интервентног увоза, донели смо одлуку о интервентном увозу робе широке потрошње са циљем да се оборе монополске цене на нашем тржишту, а не само због стабилизације тржишта. Донели смо /и то је у надлежности Савезног извршног већа/ и решење о одређивању цена појединих производа који су били на списку увоза. Међутим, до сада није потрошен ни један долар за увоз робе широке потрошње због познатих дебалансних и других разлога.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Одговор на делегатско питање Љуши Сефедина даће такође др Александар Донев.

ДР АЛЕКСАНДАР ДОНЕВ, *члан СИБ-а и савезни секретар за тржиште и опште привредне послове*:

О овоме сам већ нешто рекао, а ако има потребе да кажем нешто у вези с мерама, рекао бих нешто о извештају Савезне тржишне инспекције који имамо и који бих ја могао допунити само подацима да смо до сада инспекцијом у Југославији извршили контролу 120618 предмета укупно. Предузете су следеће мере — дате су пријаве за 2241 привредни прекршај, а за остале прекршаје дато је 18315 пријава. То је учињено до 1. октобра 1986. године. Поднето је око 311 кривичних пријава. На основу закона, поднете су три кривичне пријаве /од примене новог закона од јула месеца/.

Рекао сам да су поднете пријаве банкама да се обуставе кредити за 75 организација. Има 106 пријава Суду части. Отприлике, то су мере које је предузела наша Савезна инспекција.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли делегат Љуши Сефедин жели да постави допунско питање? /Не/

Обавештење које је тражио делегат Драган Маловић, даће др Јанко Обочки, члан Савезног извршног већа и председник Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту.

Има реч друг Јанко Обочки.

ДР ЈАНКО ОБОЧКИ, *члан СИБ-а и председник Савезног комитета за рад, здравство и социјалну заштиту*:

Другарице председнице, другарице и други ви делегати, на данашњој седници делегат Драган Маловић затражио је обавештење од Савезног извршног већа у вези с раније постављеним делегатским питањем. Питање гласи:

„У одговору који ми је дало Савезно извршно веће констатовано је да се касни с потписивањем Самоуправног споразума о заједничким

основама и мерилима за личне дохотке и друга примања за раднике који се баве спољнотрговинским пословима за банке, заједнице осигурања имовине и лица и Туристички савез Југославије”.

Делегат је поставио питање о томе шта је учињено за реализацију ових споразума.

Познато је да је Друштвени договор о заједничким основама и мерилима за самоуправно уређење одређених права, обавеза и одговорности радника које организација удруженог рада упућује на привремени рад у иностранство оверен у „Службеном листу СФРЈ” 1985. године. Овим Друштвеним договором је предвиђено да организације удруженог рада које своје раднике упућују у иностранство ради вршења истих или сродних делатности, односно истих или сродних послова и радних задатака и другим самоуправним општим актима, разраде и конкретизују заједничке основе и мерила утврђена Друштвеним договором у складу с условима живота и рада и другим специфичностима земље у којој ради.

На основу овог Договора, Координациони одбор за његово спровођење одлучује о томе да се изради и потпише споразум, односно два самоуправна споразума и то: први самоуправни споразум је о уређењу питања за област инвестиционих радова /грађевинарство, монтажерски радови и завршни занатски радови/ и други самоуправни споразум за организацију удруженог рада која се бави спољнотрговинским пословима као што су банке, заједнице осигурања имовине и лица, Туристички савез Југославије и Привредна комора Југославије.

Први самоуправни споразум је потписан у првом полутодишту ове године. Налази се у примени и функцији. Носилац израде и потписивања овог самоуправног споразума било је Удружење грађевинарства Југославије.

Други самоуправни споразум, на који се односи ово делегатско питање, још није потписан, али је рад на њему у завршној фази. Очекује се и потписивање тог самоуправног споразума до краја ове године.

Напомиње се да је Нацрт овог споразума био израђен и дат на расправу организацијама уд-

руженог рада крајем првог полугодишта ове године. Због обимности и сложености материје која са регулише и због усклађивања предлога и сугестија које су дошле из организација удруженог рада, Привредна комора Југославије, као носилац обједињавања и усаглашавања ових послова, још није припремила овај самоуправни споразум за потписивање.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Одговор на питање делегаткиње Раде Бајац, Савезно извршно веће је доставило у виду информације о стању на тржишту кукуруза рода 1986. године с предлозима мера.

Да ли делегаткиња Рада Бајац жели да постави допунско питање?

Има реч делегаткиња Рада Бајац.

РАДА БАЈАЦ /САП Војбогина/:

Другарице и другови, задовољна сам одговором који сам добила од Савезног извршног већа, али сматрам да би ове мере које је предузело само Савезно извршно веће, дале много веће ефекте да су раније предузете, а изазвале би мање последица и незадовољства код земљорадника.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Савезно извршно веће је замолило да се одговори на допунска питања делегата Јанка Пучника и Климета Поповског дају на наредној седници Савезног већа.

Да ли Веће прихвата ове предлоге? /Да/

Исцрпили смо и овај део рада Већа.

Сада се враћамо на петнаесту тачку дневног реда.

Настављамо расправу.

За реч се јавио делегат др Миодраг Трифунувић.

ДР МИОДРАГ ТРИФУНОВИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, добили сте предлог групе делегата, добили сте и друге материјале у вези с предлогом, тако да заиста не осећам потребу да нешто дуже говорим и понављам оно што је садржано у предлогу групе делегата, изјави савезног јавног тужиоца и другим материјалима. Ово, из једног простог разлога. Ни једна чињеница која је садржана у предлогу групе делегата није оспорена, а то је била основа да се такав предлог и постави.

Данас смо добили извештај Комисије за избор и именовања, односно њено мишљење. То је један нов материјал и од тог извештаја ћу да пођем. Желим одмах да кажем, а и синоћ сам на седници Комисије за избор и именовања ставио примедбе на поступак рада радне групе, да у тексту тог извештаја /тражио сам да то уђе и у записник/, буде садржано и то. Данас, кад имам пред собом извештај Комисије којим је утврђено мишљење које је негативно у односу на наш предлог, морам да истакнем да, приликом утврђивања тог мишљења, нису узете у обзир све утврђене чињенице. А, када се тако ради, када је чињенична подлога дефектна, када она не садржи битне чињенице које су биле евидентне и које су присутне, онда свакако и мишљење не може да буде целовито и потпуно, то јест и оно је дефектно. Сигурно да је то било од битног утицаја на овако формулисано мишљење.

Другим речима, да су узете у обзир све утврђене чињенице, то би свакако битно утицало на формулисање адекватног мишљења.

Даље, желим да кажем да је било и пропуста у раду радне групе, што је такође утицало на коначно опредељење и овако формулисано мишљење.

Дужан сам да ово што сам сада казао и докажем, па морам тим путем да идем. Мени је јако непријатно, али смо дужни да у овом случају заиста утврдимо све а, како је рекао друг Танкосић, задатак нам је био да се утврде све релевантне чињенице. У потпуности се с тим слажем, али, исто тако, желим да кажем — већ сам мало пре казао, да се тако није радило. На жалост и оно што

је било утврђено и што је било присутно тако није коришћено приликом формулисања мишљења.

Пре свега, већ приликом формулисања овог мишљења сматрам да је прилаз Комисије за избор и именовања неприхватљив, а, наиме, одмах се полази од тога да конкретно случај Вукашина Лазаревића, који је изузетно тежак /нешто касније ћу о њему да кажем/, треба сагледавати само у оквиру укупних оцена, залагања у раду савезног јавног тужиоца. Одмах постављам питање:

Да ли се може и за конкретну ствар одговорити /да ли и конкретна ствар, посебно ако је она тешка, да будем човек који се, ето, жели да изражава и народним језиком, на пример, неки човек који забрља у конкретној ствари/ и зар то не треба да буде основ за његову одговорност?

Значи, прилаз да се тај конкретан случај мора да посматра само у склопу укупног рада, мислим да није прихватљив. На овај начин, Комисија сматра да се за конкретне ствари за које се сазнало не може фактички одговорити, што је неприхватљиво.

Друго, каже се да овде није било теже повреде дужности односно уставне и законске функције савезног јавног тужиоца, која би могла да доведе до тежих друштвених последица, а где је онај трећи основ из члана 22. Закона о Савезном јавном тужилаштву за разрешење дужности, који каже „и ако се поступа супротно утврђеној политици Скупштине СФРЈ“, као да то, наведено, не може бити основ за разрешење дужности. Ми указујемо и на тај основ за разрешење, јер смо доказали да поступање савезног јавног тужиоца, у овој, конкретној ствари, није било у складу с утврђеном политиком Скупштине СФРЈ, утврђеном закључцима Савезног већа.

То је што се тиче прве странице извештаја.

На другој страници извештаја, то сам рекао и синоћ, а морам опет овде да поновим, негде у претпоследњем ставу, пише следеће: „Радна група је закључила да се као документациони материјали не користе изводи из дневне и периодичне штампе, јер су релевантне чињенице садржане у другим документационим материјалима са којима је се располагало“. Даље се каже да је то ствар Радне групе. Супроставио сам се таквом

опредељењу и рекао сам да правила сваког поступања налажу да све оно што може бити основ, потврди постојање или негира неку чињеницу, треба да се користи. Нас интересује материјална истина, а до материјалне истине се може доћи ако се користи све оно што нам може бити извор сазнања и извор информисања и утврђивања релевантних чињеница.

Зато је било потребно да Радна група одмах изврши неку селекцију и да одмах каже — овде ћу да зажмури, а овде ћу везаних очију да утврђујем чињенице. Не може се тако радити. Такво селекционисање нема никаквог ослонаца у Пословнику и такав рад у најмању руку није добар.

Овде се пре свега мисли на чланак из „Вечерњих новости“ од 14. јула 1986. године, који је разголитио ту стравичну непријатељску политику, и обелоданио ствари за које нисмо знали. То ни на једном другом месту није садржано. Садржано је у неким другим дневним листовима, али, као што видите и ти други дневни листови треба по ставу Радне групе да деле судбину тог чланка од 14. јула 1986. године, који је био и повод да поставим своје делегатско питање.

Зашто ми бежимо од ових извора информисања, који за поступање јавног тужиоца имају и законску обавезу, јер је у члану 153. Закона о кривичном поступку речено да „јавни тужилац треба да поступа када је до њега и допро глас да је извршено кривично дело“. А глас може да допре на разне начине, а најчешће разним средствима јавног информисања, присуствовањем на разним састанцима, саветовањима, контактирањем с људима итд.

Најблаже речено, мислим да је Комисија погрешила и да није смела овако да поступи — да редуцира и ове материјале. Штампа је после 14. јула у наставцима писала текстове с врло тешким насловима и поднасловима; „Продај земљу и бежи, а зашто да продам ту земљу, ко то тражи, ко то жели? Партија. А чија је партија? Партија из Приштине.“ Ови наслови и поднаслови су запањивали сваког човека и могли су да изазову, да тако кажем, ужасавање. То је и био повод и мотив што сам поставио ово делегатско питање.

Али, у крајњој линији, није ни битно доказивати да ли је ово све допирало до савезног јавног тужиоца. Савезни јавни тужилац, с обзиром на своју функцију и с обзиром на то да је битна претпоставка за вршење сваке функције одлична и беспрекорна информисаност, има обавезу да се потруди да буде информисан. Како ће он то да организује, то је његова ствар.

Сада смо дошли до оних 90 пријава, које су по договору, као што сте видели, између савезног јавног тужиоца, републичког тужиоца Србије и покрајинског тужиоца писане у три примерка /то су пријаве, кривичне пријаве, изјаве/, које су узимане од грађана протераних са Косова и настањених на подручју Србије, ужем њеном делу. Договор је био такав да, пошто су према њима чињена кривична дела и вршено насиље, да се те пријаве прикупљају, тачније речено, да се један примерак пријаве доставља надлежном првостепеном тужилаштву на Косову, други примерак републичком тужилаштву и трећи примерак Савезном јавном тужилаштву. Одмах морам да кажем, овде је реч само о инперенцијама савезног јавног тужиоца, јер републички тужилац СР Србије нема никаквих овлашћења да наређује тужилаштвима у покрајини, када је реч о Савезном кривичном закону. Али, ето и он је на неки начин добијао, по том договору, један примерак пријаве.

Комисија овде каже оно што каже и савезни тужилац, да се трећи примерак, који је достављен Савезном јавном тужилаштву, доставља само ради информисања. Видели сте, исто тако, како су оне држане и чуване. Каже се — чуване су збирно, на гомили, у фасцикли, на неком орману, у некој каси. Зар је друштвени смисао и циљ акције био тај да се те пријаве збирно чувају и да се поводом њих ништа не ради? Иза тих пријава су судбине 90 људи, 90 породица према којима је учињено насиље, извршен криминал и чија права треба репарирати, које треба обештетити и, ако то желе, омогућити им да се врате. Зар је тако требало да се односи према тим пријавама? Очигледно је овде рађено неорганизовано, алкаво, нестручно и није поступано у складу са законом, односно изричитим законским обавезама.

Конкретне одредбе Закона о Савезном јавном тужилаштву, члан 4, обавезује савезног јавног тужиоца да обезбеди праћење извршавања савезних закона и да о томе обавештава Скупштину СФРЈ. Како се то може пратити и како се та обавеза према Скупштини СФРЈ може извршавати ако се не прати примена тих прописа на конкретне случајеве? Свакако да је требало на неки начин, бар по некој пријави, затражити неку информацију, шта је било и какав је исход те кривичне пријаве.

Видели смо да за масу тих кривичних пријава наступа застарелост /држе се по фиокама, не разматрају се/. Управо је ту била потребна велика ангажованост и велика акција савезног јавног тужиоца да то прати, тражи информације, да би видео како се спроводи закон и да по потреби ускочи и да обавезно упутство, а ако се тамо донесе незаконита одлука /а овде је управо то учињено/, да преузме гоњење. Шта је овде учињено? Та кривична пријава је одбачена 1984. године. Нађен је неки основ само да се она одбаци. У питању је кривично дело изазивања националне мржње, став 1, члан 134. и ту је заиста наступила застарелост, али је кривична пријава поднета за став 3. који каже „ако се дело врши систематски“, а према породици Лазаревић управо је систематски вршено насиље /спаљивање летине, тровање стоке, тровање воде, претње деци, претње породици да ће је побити ако не оде с тог имања, а чак и бесправно подизање три стамбене зграде на њиховом имању/. Друг Куртеши рече синоћ да се ту воде спорови од 1913. године. Али, породице Лазаревић, Пешић и Ђуришић добијале су све судске спорове и у бившој и у послератној Југославији. Судске пресуде су ишле друмом, али насиље шумом и безакоње је овде победило, безакоње је овде тријумфовало, што је ужасно и што представља најтежи политички криминал.

Уместо да се примени став 3. „вршено је систематско насиље“; даље, у ставу 3. стоји и „ако је вршено злоупотребом службеног положаја“, а овде је управо то у питању. Општински функционери Општине Дечани којима се ова породица жалила тражећи заштиту, не само да није добила заштиту, него су најодговорнији функци-

онери у Општини Дечани саучествовали у том насиљу и рекли овој породици да земљу прода, потпише уговор и „дуг под ноге“, да не би била поубијана. Оно што је најгоре, половину пара за то дао је покрајински буџет САП Косова.

То сам назвао својеврсним државним насиљем, државним терором, јер заиста немам другог израза којим бих могао тако нешто да оквалификујем. Не само да је овај тужилац у Пећи применио став 1, због тога да би нашао основ за одбацивање пријаве /а пријава је поднета за став 3/, већ ту стоји и још једна околност из става 3. и то баш на основу обавезног упутства које је донео савезни јавни тужилац. Наиме, по том уставу савезног јавног тужиоца као тежи случај сматраће се ако је дошло до исељавања лица и из места боравишта, а овде је дошло и до исељавања с Косова /када је реч о породици Лазаревић/.

Значи донета је супротна одлука која крши обавезна упутства савезног јавног тужиоца кршењем закона. Управо је значи случај био такав да је он требао да се умеша, да преузме кривично гоњење, а та му је обавеза произилазила из члана 5. Закона о савезном јавном тужилаштву.

Дакле, не бисмо смели да дозволимо да неко и у Скупштини тврди и да се солидарисше са схватањем савезног јавног тужиоца, које је супротно његовим законским овлашћењима, јер он то каже, заиста што је зачуђујуће! Савезни јавни тужилац каже: „Није мене ни једна законска одредба обавезивала да ја треба нешто да поступап по тим пријавама.“ Обавезивао те је члан 4. јер си дужан да пратиш како се извршавају савезни закони и да о томе обавештаваш Скупштину СФРЈ и исто тако да дајеш обавезна упутства /разуме се, када се за то укаже потреба/ и то не само генерална, него и у конкретним случајевима, те да посебно преузмеш кривично гоњење и да практично дођеш у Пећ или пошљеш заменика и да поступаш пред оним судом у Пећи кад се за то укаже потреба, а овде се управо указала та потреба — на шта те је обавезивала одредба члана петог Закона о Савезном јавном тужилаштву.

У овом извештају Комисије помиње се та обавеза из члана 5. само делимично и говори

се о тој обавези да даје обавезна упутства, али се испушта и друга законска обавеза, да преузима кривично гоњење. Ја не знам зашто га Комисија за избор и именовања ослобађа те законске обавезе која је садржана у Закону о Савезном јавном тужилаштву /члан 5/. Још нешто да кажем, те обавезе су посебно истицане у Закључцима Скупштине, односно у Закључцима Савезног већа, а знате да се Закључцима превасходно утврђује политика Скупштине СФРЈ. Значи, савезни јавни тужилац био је дужан да поступа на овакав начин, не само по слову и духу закона, него и по утврђеној политици Скупштине СФРЈ. Али, узмите његову изјаву, нигде он не каже да је требало да поступа и по политици Скупштине СФРЈ. Каква је то случајност, какав је то однос према Скупштини СФРЈ, када он не види никакве обавезе према политици Скупштине СФРЈ.

Узмите страницу 6. На страни 6. мишљења Комисије даје се једна бледа, анемична квалификација, каже се како је у квалификацији кривичног дела дошло до разлике између мишљења Окружног јавног тужилаштва у Београду и квалификације коју је дало Окружно јавно тужилаштво у Пећи итд. Ваљда је дошло до флангантне повреде закона, јер уместо да се примени став 3. где није наступила застарелост, примењује се став 1. да би се предмет бацио у кош, а о одговорности функционера Општине Дечани уопште се не одлучује. Ту чињеницу Комисија је требало да назове правим именом, а ето, видите, она то назива разликом у мишљењима ова два тужилаштва.

Даље, говори се о чињеницама о томе како је савезни јавни тужилац информисан /када, на који начин итд./ и како ту фигурирају имена — Милетић, заменик тужиоца Србије, Марко Пријић, заменик савезног тужиоца, Чаловски, савезни правобранилац, итд. Сада, код Милетића каже се, то је тачно, на 6. страни при дну, а то је стајало и у извештају Радне групе: „Милетић је изричито изјавио...“, а он је изјавио да је на саветовању у Приштини 6. јула 1986. у Вукашиновом случају говорио и о кривичној пријави.

То је потпуно у сагласности са чланком у „Вечерњим новостима“, али се чланак елиминисао да би, као доказ, изјава Стојана Милетића, на

неки начин, мало висила, па се тамо касније каже: „Па, није био довољно убедљив” итд. Онда се тражи извод из неке службене белешке из Приштине. Стигао је тај извод, у реду, мада је пракса да се то благовремено дистрибуира одмах после састанка и, мада је пракса да се, када се држе оваква саветовања, води записник. И у тој белешци, ма како она била дефектна, један друг из Покрајинског тужилаштва /извињавам се што немам при руци белешку/ на 3. страници белешке, у дискусији је поменуо два случаја где су дате државне паре за куповину имовине. Па, Милетић је говорио о једном случају. Значи, и то што тамо пише тако дефектно потврђује оно што је Милетић рекао и оно што је написао у том чланку „Вечерњих новости” који је ставом Комисије редукован. Даље се каже: „Јер је то садржано у другој документацији”. Није, осим и у казивању Милетића и у чланцима других листова /„Експрес политика”, „Илустрована политика” и др./.

За тај акт од 16. јула 1986. године се каже да није уведен уписник. А зашто није уведен?

Јуче сам на Комисији питао, ако је и тај акт требало да дели судбину оних 90 кривичних пријава, и да се трпа на гомилу, зашто би се уопште и заводио. Тако да сада не знамо да ли га је требало увести, или га је требало стрпати у ону гомилу од 90?

Овде се сада говори о томе да је тај Извештај о раду Савезног јавног тужилаштва за 1985. годину разматран на истој седници кад сам и поставио делегатско питање. Јесте, дошло је до те коинциденције. Али, ако неко жели да се види каква је била расправа у Одбору за правосуђе о Извештају Савезног јавног тужилаштва, могу се уочити врло критичке примедбе. Ево, седи овде и председник Одбора, друг Крајина. Дате су примедбе на рад итд. Коначно, Извештај је усвојен, али не треба сада схватити да је то све овако као да се није указивало на те проблеме.

Међутим, нисам знао какав ће бити исход мог делегатског питања. Питао сам шта је, како је итд, али ми је то био повод /тај чланак који сам прочитао 14. јула/.

На 8. страници Мишљења каже се, у допуни обавештења „Савезно јавно тужилаштво је одговорило да није примило кривичну пријаву

против одговорних функционера Скупштине Општине Дечани због кривичног дела из члана 134. става 3. КЗ СФРЈ или код другог кривичног дела”. Морам да кажем да ово није тачно, јер је кривична пријава Вукашина Лазаревића од 11. 4. 1983. године, којом су захваћени Бајрам Ухадаја и Мухамет Ухадаја /та иста кривична пријава/ обухватила и функционере Општине Дечани — Сахит Маја, који је касније умро, Дишај, командира Станице милиције, секретара Комитета у Дечанима, председника Општинске конференције Социјалистичког савеза, заменика командира Станице милиције /да не читам/ итд. Није тачно да Савезно јавно тужилаштво ту пријаву није примило.

Овде се само каже да поводом тих пријава тужилац није требало да непосредно поступа. Ко то каже? Али, некада ће се десити да из непосредних поступака преузме кривично гоњење. Значи, може да дође и до те ситуације.

С делом на крају Извештаја се слажем с оним што је Комисија рекла: „Постоје разлози за утврђивање одговорности учесника у поступку о овом кривичном случају с територије САП Косова”. С тим се у потпуности слажем и ту би требало ствари истерати до краја. Уреду, видели смо да је тужилац покренуо и дисциплински поступак против службенице која је тај акт затурила. Али, питам се какав је то савезни јавни тужилац који дозвољава да му се тако важна акта изгубе у кући? Но, сада треба видети у чему је, у свему овоме, кривица савезног јавног тужиоца.

Имамо у виду да у нашем закону и Уставу пише да савезни јавни тужилац одговара пред овом Скупштином лично и непосредно за свој рад и рад Савезног јавног тужилаштва. Значи, он је одговоран пред овом Скупштином и за пропусте које учине и друга лица у Тужилаштву.

И, да кажем још неколико речи. У овом извештају се уопште не даје конкретна садржина овог драстичног случаја контрареволуционарног деловања, које је везано за случај Вукашина Лазаревића. Зашто се то не чини? Зашто таквог случаја, који сам с неколико речи мало пре описао, нема у извештају? То је случај о којем расправљамо, случај непоступања савезног јавног тужиоца који даје основ за стављање оваквог предлога

групе делегата за разрешење дужности савезног јавног тужиоца.

Не знам зашто то није учињено? То је било нужно ради комплетирања свих чињеница. Синоћ сам опширно говорио на седници Комисије и покушао сам да укажем на шест канала којима је био /у овом случају/ информисан савезни јавни тужилац. Прво 11. априла 1983. године, када је кривична пријава заиста ушла у Савезно јавно тужилаштво. Што се тиче мог делегатског питања, савезни јавни тужилац је категорички тврдио да појма нема о том догађају, да ту пријаву Тужилаштво никада није примило, али, када смо поднели експедициону књигу /што народ каже, да не понављам речи/, види се попис и књига је ту, а предмет је ушао у Тужилаштво. Тако је то признање практично изнуђено. Али, добро. Ето, коначно смо и то разјаснили.

Дакле, био је дужан да поступи, посебно када је сазнао за овај случај /а он је то сазнао баш према изјави Стојана Милетића/ и на пет дана пре саветовања у Приштини и на самом саветовању у Приштини, па га све то није подстакло на акцију. Ако ништа друго, требало је да га подстакне на акцију и моје делегатско питање постављено 23. јула, када сам о том, драстичном случају, говорио. То би био четврти, односно, да тако кажем, пети извор информисања.

Дакле, овде је заиста реч о томе да је савезни јавни тужилац у овом изузетно драстичном случају, остао пасиван, што је супротно посебно тачки 21. /закључак Савезног већа од 26. и 27. фебруара 1986. године, супротно закључцима оба Председништва и ранијих закључака Савезног већа/. Шта значи овако пасивно држање у једном оваквом, конкретном и веома тешком и драстичном случају. Свакако да то не доприноси заустављању исељавања Срба и Црногораца с Косова. Свакако да то не враћа поверење и веру људи у рад државних органа, а знамо да је та вера у великој мери пољуљана. Знамо да су тамо ти, међунационални односи, доста поремећени. Велику улогу у процесу поправљања тог стања а /Одбор за правосудје и Савезно веће у више наврата су закључивали да је потребна велика ангажованост савезног тужилаштва доле на Косову/, да од ангажованости савезног јавног тужиоца

и других савезних и правосудних органа, добрим делом и зависи стабилизовање стања на Косову.

Напротив, овакво пасивно понашање може само да храбри непријатеља да буде још агресивнији. Говори се о томе да је савезни јавни тужилац преименован 15. маја, и да ли има смисла, после пет месеци постављати питање његове одговорности. Ми смо из штампе чули да се из неких средина говори о томе, да се дају критичке примедбе на неке чланове Савезног извршног већа и у овом и оном ресору итд. Значи, има и таквих примедби итд, што је сасвим могуће и нормално. Овде је реч о конкретном случају за који смо сазнали, кажем, 14. јула. Значи, тај временски интервал је потпуно ирелевантан за ове чињенице о којима данас говоримо, а које се уопште не помињу у извештају Комисије за избор и именовања. Раније се за њих није знало и оне су обелодањене тек 14. јула 1986. године, а у овом случају савезни јавни тужилац за њих је знао /морао их је знати/ и био је у прилици да за све ово сазна још 11. априла 1983. године. Како ће он организовати рад у свом тужилаштву, то је његова ствар и његово право. Ми у то не улазимо, али, рекох малопре, он је одговоран и за рад те институције.

Реч је о једној мрачној политици која је овим конкретним случајем обелодањена, разголићена, а јавност је запањена што кривци још нису позвани на кривичну одговорност. Када је кренуо савезни јавни тужилац у акцију? Шта га је то покренуло на акцију, да покрене дисциплински поступак и да поставља питање одговорности тужиоца у Пећи? Када је затражено његово разрешење?

Дакле, сада има кривичне одговорности у случају Бајрама и Мухамета Ухајаја и у случају општинских функционера у Дечанима, а раније је није било. Из овога се види да смо били дубоко у праву што смо на овоме инсистирали и да је коначно признао да те људе треба гонити.

Да ли на овакав начин Скупштина СФРЈ, као највиши орган самоуправљања и власти, малтене треба да изнуђује гоњење криваца? Шта то значи за стабилност земље и поредак ове земље ако се на такав начин треба да покрене на активност и савезни јавни тужилац?

Свестан сам тога да је реч о високој и врло одговорној функцији и функционеру који је снабдевен изузетно великим овлашћењима, али да се та овлашћења користе, да би се обезбедила правилна примена закона, да би се обезбедила уставност и законитост у овој земљи, а посебно на том делу наше земље, с обзиром на стање у том делу наше земље.

Не бих ништа више желео да кажем. Мислим да сам доста рекао, а посебно синоћ у Комисији за избор и именовања Скупштине СФРЈ.

На крају, желим да кажем следеће. Јутрос сам овлашћен од свих потписника предлога за разрешење савезног јавног тужиоца. Замолили су ме да у њихово и своје име изјавим да ми остајемо при нашем предлогу и да молимо Савезно веће да се сагледају све ове чињенице и да се у том светлу донесе одлука, односно да се Веће определи пласењем:

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Само једно обавештење:

На основу члана 56. Пословника о заједничком раду већа Скупштине СФРЈ, речено је да се већа међусобно обавештавају, па, на основу тога, обавештена сам да Веће република и покрајина није прихватило предлог групе делегата Савезног већа о разрешењу дужности савезног јавног тужиоца.

Ко даље тражи реч?

Има реч делегат Зарија Мартиновић.

ЗАРИЈА МАРТИНОВИЋ /СР Србија/:

Морам да признам да ретко када човек дође у тешку фазу свог живота када би морао бројна своја лична осећања, мишљења потиснути у други план и крајње разумно се подићи на висину задатака који обавља и висину предмета о којем је реч, без обзира на то шта он о томе лично мисли.

Свестан те одговорности, почећу од врло цењене функције савезног тужиоца, још цењенијег уставног дома Југославије, Савезног већа и да све оно што сматрам да би било испод тог нивоа нећу употребити као аргумент.

Прво, неколико запажања о раду Комисије која нема никакву намеру /јер сам се за овом говорницом у више наврата залагао да ми никада нису лежали аргументи непогрешивих судија/ да дели „ликете“ — ово добро, а ово није. Таквих намера она нема.

Прихватим образложење да је Комисија радила по својој савести и свом убеђењу. Савест је широк појам, а убеђење још шири. Не значи да ако се неко са мном не слаже, да је без савести и обратно, те, у том правцу, не доводим у питање ни савест ни одговорност рада Комисије, али желим да упутим на рад Комисије само неколико коментара. То је следеће. Чим је Комисија за избор и именовања одредила Радну групу, већ ми је било јасно да је реч о опробаној технологији рада која се у нашој пракси примењује пуних 20 година. У стварности није то наша тековина. Њу је лансирао Черчил, који је рекао: „Када год нешто нисам хтео у парламенту да решим, ја сам формирао комисију и радну групу“. Значи, онда када се нема сопствене храбрости или спремности, боље је то поделити с неким другим, па, када нас је више, бићемо мање одговорни. Мени је то све било одмах потпуно јасно, али тиме не доводим у питање ваљаност рада Комисије и Радне групе, него приступ и метод рада. Колико знам, Савезно веће је предлог делегата упутило Комисији за избор и именовања, а не Радној групи. Ако је требало формирати Радну групу, онда је њу требало Савезно веће формирати, а не Комисија. Чак апсолутно не доводим у питање ваљаност, честитост свих чланова Радне групе. С високим поштовањем, желим да се истој обратим, при чему сам свестан да ју је могуће саставити и овако и онако. Ми сви не мислимо исто. Када бисмо сви исто мислили, „сунце више не би грејало“. То ми је потпуно јасно. То је прва опаска. На метод радних група, морам да кажем да

сам у основи алергичан, јер то је немање храбрости да основни орган преузме задатак који му припада, па и одговорност, на себе.

Друго, лично јако ме је као човека заболело, што је проблем сувише поједностављен и сведен на релацију група делегата — савезни тужилац Бакић. Лично, мислим да не бих био, или бих био ниског морала као човек, ако бих се спустио на ниво група—Бакић. С Бакићем никада нисам тако рећи ни кафу попио и никада нисам реч проговорио.

Потписао бих оно што сам потписао, без обзира на то чије би име ове земље било у питању. Значи, свако од вас може узети име које сматрате да сам рекао, а ја ћу да кажем на кога сам мислио. Без изузетака. За све оне који би се нашли на функцији савезног тужиоца, на овим пословима, а тако неодговорно вршили своју дужност, ставио бих свој параф, без обзира на његово име и презиме и на то какве су његове ратне, поратне и предратне заслуге. Према томе, не прихватам никакву конфронтацију Радна група — Бакић. То је већ испод нивоа људске части. Него, Радна група одређени послови и задаци који се у тим звањима раде. Још мање, Радна група, јер поједини делегати кажу — њих двојица нешто тамо... Идући пут ћу да говорим о нечему другом /данас сам то прећутао/, везаном за кимну и како те дисквалификације изгледају.

Треће, др Трифуновић је сасвим довољно говорио које смо ми чињенице истакли и сада ми само остаје да размишљам, да питам себе, не више Радну групу — шта је то шта би човек у овој земљи требало да уради, или да не уради, па да одговара? Сада ми то стварно, као делегату, није јасно. Шта је то људи, реците ми? Ако се овде нису стекли услови за све оно што се десило, молим да буде опозван, иако знам да није сам крив. И стварно, није он једини крив. Али, њему је припала та дужност. На том послу он може да покреће питање одговорности у овој земљи против свих, без изузетака, укључујући и тражење да се одузме имунитет некоме /ако треба, да покрене и да се обрати Већу и каже, на пример, да предлаже да се другу Мартиновићу, као делегату, одузме имунитет и да преузме гоњење/. На то има право. Свестан сам да је то урадио против одговор-

них и да он не би био то што је данас, ако би „натрчао на моћника”. То не би био, што јесте. Али, морам да вам кажем да се никада не бих спустио на ниво да ми „стомак буде испред главе”. Моје убеђење није „диктирано стомаком”. Радије ћу да гладујем, или да просим, али ћу да идем достојанствено, да бих могао погледати у очи свима, од шефа државе, до последњег грађанина. Ако се достојанством не стиче функција, онда је то јад од функције.

Не говорим само о Бакићу, говорим генерално, да се ипак, по свој прилици, кадрује послушност. Дубоко сам убеђен да Бакићу не би било лако да је покренуо питање одговорности против одговорних за контрареволуцију. Вероватно, ми делегати би се поколебали и можда га не би подржали, али барем би изашао као частан човек из ове сале, да је смогао снаге да то покрене и учини све што је у његовој моћи.

Према томе, онај ко мисли да добије рат увек и лако, боље да у рат и не креће.

Једино што прихватам што се тиче Радне групе и Комисије, а прихватам и сву своју одговорност за то /и ту сте, другови, безрезервно у праву/, што сам прошли пут рекао да сам 4 године усвајао извештаје друга Бакића. Ни једанпут нисам устао и предложио да се исти не прихвати. Прихватам, такође, то што нисам приликом поновног избора гласао против његовог избора /и то прихватам као своју слабост/ и немам шта да ту приговорим. Против њега и још једног који је изабран, требало је да гласам. Ту морам да кажем да сам био испод нивоа свог убеђења, јер је требало да гласам и против Бакића и против још једнога, који је сада у СИБ-у. То су нека моја запажања у вези с радом Комисије.

Сада, да будем још прецизнији.

Доктор Трифуновић је врло стручно и јасно оперисао чињеницама, а ја ћу оперисати својим матерњим језиком због чега сам и потписао иницијативу.

Прво сам дошао до убеђења да се стање на Косову не мења. То из дана у дан понављају сви државни и партијски органи. Стање се не мења, извори нису угушени, репродукују се нове групе, репродукују се нова насиља која се усавршавају, с том разликом што се поред програма за

Србе и Црногорце, припрема специјални програм и за поштене Албанце. И они неће бити поштеђени од иреденте, да би се спречила свака диференцијација. То ме је руководило као велика опасност.

Такође, приметио сам да се закључци Скупштине СФРЈ у вези с најбитнијим питањима, не реализују. Не кажем да је једини Бакић. Вероватно је да може да дође још Бакића на ред и то један по један, да би сви схватили да никоме више у овој земљи функција није загарантована. То сви морају да схвате — никоме. Сви морају доћи на ред и ми — делегати и Председништво СФРЈ, јер је народ изнад нас. То морамо схватити. Сматрао сам да се од нечега мора почети. Ми не можемо извести целу Југославију пред суд, али се мора од нечега почети.

Затим, да се закључци оба председништва СФРЈ не спроводе, иако је друг Лазар Мојсов, потпредседник Председништва СФРЈ у овој згради, или „Сава центру“, обећао: „Идите доле, неће вам длака с плаве фалити“, а њима, не само да оде длака, него оде и плава, јер се и даље злодела репродукују комплетно. Практично, ни закључци оба председништва нису налог за поступање најодговорнијих људи у Федерацији. Шта то значи непоштовати налоге два председништва СФРЈ? Значи, земљу обезглавити и изгубити поверење у систем и друштвени поредак у целини. Да ли треба да почне међусобни обрачун. Нама се и то сада може догодити. Зато више овако не може да се ради, јер су председништва ЦК СКЈ и СФРЈ закључила да мора да се стане на пут насиљу и национализму. То је аларм да ми, делегати, не можемо мирно да спавамо и да се опортунно понашамо. Сви функционери морају да савесно обављају свој посао, или да иду с функција. То је подршка и оним снагама на Косову које се боре против иреденте. То изгледа да ми овде не схватамо озбиљно ситуацију.

Даље, нисам пошао од тога је ли је он мало или много урадио, већ је он могао да искористи овлашћења која има да много више уради, као што се у два-три наврата савезни правобранилац самоуправљања овде јављао с иницијативама. Ми нисмо имали ту част да Бакић такву иницијативу покрене и поред свега што није предузео.

Према томе, када све то скупим, каква ће одлука Већа бити? Она ће бити донета по савести делегата и сопственој одговорности. Без обзира на то каква ће она бити, дубоко ће ме, као човека, обавезивати и после те седнице да више никада ни једну реч не проговорим против друга Бакића. Поштоваћу одлуку Већа. Јер, морамо схватити да, кад се одлука доноси, дискусија престаје. Према томе, он ће за мене бити савезни тужилац, ако се делегати договоре. Немам ту моћ да прејудицирам одлуку. Сви смо ми овде потпуно зрели људи, али морам да кажем, ако се даље с оваквим радом настави, био то Бакић или не /дакле, било ко други/, толерантан однос према оваквом раду и понашању и после закључака Скупштине СФРЈ, XIII конгреса Савеза комуниста Југославије и ставова оба председништва, ЦК СКЈ и СФРЈ, то значи да практично ми вршимо удар. Сви појединци који не поштују закључке и одлуке највиших органа СФРЈ и Скупштине СФРЈ, у основи врше удар на стабилност Југославије.

Даље, морам да кажем, што је најбитније, да овакав рад и понашање убија веру Срба и Црногораца на Косову у то да ико у овој земљи може да им помогне.

Лично мислим да смо дошли до самог краја. Јер, овакав рад какав је до данас био, у вези с овим озбиљним питањем, не само да је неодржив, већ је и крајње опасан. Зато су образложења Радне групе да се нису стекли услови неприхватљива, јер прескачу истинитост чињеница, што ће за последицу имати то да ће иредента добити полет. Према томе, не може се остати на челним функцијама, ако се посао и задатак неодговорно обавља. То је велико зло, јер поред иреденте може добити полет и национализам свих боја.

Сматрам да морамо да зауставимо сву багру овог друштва и национализам и иреденту бескомпромисно, уз помоћ људи који то хоће да раде или, са људима, али без оних који то неће да раде.

На крају, да закључим да се ништа није десило, ево први пут за овом говорницом употребљавам име Ђорђа Мартиновића /родом нисмо ништа/. Избегавао сам да о томе говорим јер се презивам Мартиновић. Само тај, једини случај, да

имамо иоле озбиљности, довољан је да сви у Југославији поседимо и да се постидимо, да ничега другог нема. Он је довољан сам за себе да поседимо и да се постидимо, јер је то срамота за правосуђе и наш систем.

И, да закључим, другарице и другови делегати, да се лично не осећам ни апсолутно повређеним због мишљења Комисије и Радне групе. Одлука Савезног већа, каква год да буде, уопште ме неће декуражирати да се даље борим за нека своја убеђења. Када год Веће буде закључило да нисам у праву, помирићу се с тим да нисам у праву. Ипак, желим да кажем да може друг Бакић бити савезни тужилац, функцију ћу поштовати, али ћу увек имати своје интимно мишљење о њему као човеку.

Значи, желим да кажем да се морамо борити за то да се дато поверење мора поштеним и мушким радом оправдати.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Има реч делегат Богдан Танкосић.

БОГДАН ТАНКОСИЋ /САП Војбогина/:

Другарице председнице, другови и другарице делегати, да напоменем само нешто у вези с наступом друга Зарије Мартиновића. Јако ми је непријатно што морам да одговарам на његове тешке речи оптужбе. Позивао се на чињенице и што-шта је изручио, али само читау тираду речи, а ништа од тога није доказао. Све нас је оптужио нападајући садашњи систем рада у Скупштини. А какав он нама систем нуди сада. Како да ми радимо у овој Скупштини и њеним радним телима. Ми смо утврдили метод рада, донели пословнике о раду и на демократској основи водимо расправу која одговара скупштини самоуправног друштва. Другог метода нема у овој Скупштини, нема повратка на системе што нам нуде са стране. То ја не прихватам, нити ће ова земља и ова партија прихватити неки други систем. Ко ме да

намећемо такав начин рада осим демократског, који нам искључиво одговара.

Да кажем неколико речи о раду Комисије.

Када се Комисија састала, седницу је отворио друг Куртеши, који има поверење ове Скупштине. Поставио је питање:

„Другови, како радимо?”

Утврдили смо да би требало повести реч о методу. Повела се расправа на најдемократскији начин од стране свих делегата оба већа. Како би било да је другачије?

Биле су назначене три могућности да се одредимо. Да ли да се ради у Комисији, или у Групи, или да се прво ради у Комисији, па после у Групи. Настала је расправа о томе.

Одмах да вам кажем, ја сам био против формирања Групе. Водила се расправа. Опредељење већине је да идемо на формирање Групе, а да Група припреми материјал и да Комисији олакша рад. Тако смо и радили. На основу предлога Групе, Комисија је утврдила мишљење.

Да ли је то ко наметнуо? Не, није. На најдемократскији начин делегати су се у Комисији сагласили с тим и у складу с Пословником донели одлуку.

Ето, само толико и ништа више на оне речи које је изрекао Мартиновић, јер то не одговара истини.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Селимир Манојловић.

СЕЛИМИР МАНОЈЛОВИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, као делегат у Савезном већу, први пут у овом сазиву /морам признати/, збуњен сам. Помало имам утисак да и у самом начину расправе о овом питању нешто није онако како сам ја замишљао да ће у Скупштини, нормално, бити. Можда има субјективизма, емотивности и нечега

чега не би требало бити кад се расправља о оваквим и сличним питањима. Било би добро да разговарамо о принципима и о чињеницама, а не о томе да ли некога познајемо, да ли смо неком наклоњени или нисмо.

Пажљиво сам пратио све ово што се догађа у вези с предметом о којем данас расправљамо. Морам да признам да сам о овоме много мање знао пре него што сам постао делегат.

Међутим, према мом схватању које се формира према пракси и логици удруженог рада, одмах ми је одговор савезног јавног тужиоца на постављено делегатско питање изгледао неприципијелан. Рећи ћу и зашто ми је изгледао неприципијелан. После тога, наравно и сам сам се врло лако придружио захтеву за његово разрешење. По мом мишљењу, не може се на постављено делегатско питање одговорити, рекао бих слободно, да не кажем необавезно, у стилу — „О томе нисам информисан,” „не знам” итд. Не може се тако рећи, када постоје јасни докази за то да ствари стоје другачије.

Ако је то тако, ако се тако може одговорити на делегатско питање, онда ја, као делегат у овој Скупштини, више нећу да поставим ни једно делегатско питање. Ствари морају бити јасне. Ако се овде остварује уставна улога Већа и делегата, онда свака реч обавезује и нас и функционере у овој Скупштини.

Полазећи од тога шта је речено у извештају Радне групе, ипак морам приметити да није у том извештају дат одговор на оно што већ данас у штампи можемо прочитати, о томе да ли су дата средства из буџета скупштине општине да се финансира куповина земље Лазаревића, у циљу, рекао бих, поспешивања иселјавања. Ни данас не могу јасно да сазнам када је савезни јавни тужилац с овим случајем упознат. За мене, као делегата удруженог рада, уопште није прихватљив приступ у коме се за било шта и било какву одговорност нађе да је крив неко други, по правилу мање одговоран. Просто питам — ако смо случајним избором једног од 90 предмета, утврдили да је баш он загубљен, колико се предмета може изгубити? Пошто сам инжењер—математичар, морам рећи да добро знам шта значи када се случајним избором једног од 90 предмета

утврди да се баш тај предмет изгубио. По тим, математичким законима, које много ценим, знам да се много тога могло изгубити, а ако се много тога могло изгубити, за мене је то неодговорно, рекао бих несавесно.

У овој Скупштини добијамо одговоре да је за то крива нека „савесна службеница”. И то је неприхватљиво. Увек су нама одговорне неке секретарице и некакве чистачице у удруженом раду, а никада директори и шефови. За тренутак бих само подсетио како се овакви и слични примери решавају у другим земљама, а ми добро знамо на шта мислим када то говорим. Ја сам управо полазећи од, рекао бих, таквог, принципијелног размишљања, строго пратио каква је реакција људи тамо где живим и радим на ту акцију /како то сада кажемо, групе делегата/, пошто сам и сам, у тој групи, јер ми је јако важно да знам шта они које заступа мисле о томе. Морам рећи да се у тим разговорима, по правилу, чују, отприлике, следећа размишљања.

Поздравља се приступ да се сада, у новом сазиву Скупштине тражи одговорност, како је то друг Зарије рекао, није важно кога. Исто тако, морам рећи да се често говори о томе, отприлике у стилу: „Можда ће овај сазив Скупштине нешто променити.” Рекао бих у том смислу да се од нас и очекује да имамо један другачији приступ када је реч, пре свега, о одговорности. Ова расправа се мора посматрати у том контексту, пре свега и због саме чињенице да је ово изузетно осетљиво питање и покренуто, и да је у вези са једним од највећих проблема који наше друштво данас оптерећује.

Ми данас не можемо говорити о одговорности принципијелно. О томе смо имали и имаћемо прилике да доста тога и принципијелно кажемо. Говорили смо о томе и на последњем Конгресу и тада смо се сагласили с тим да одговорност свакако морамо водити, односно на тој одговорности инсистирати. Али, чим је реч о некој конкретној одговорности, тада смо прави мајстори да нађемо решење у коме се не зна ко је крив. Ако наставимо и даље да тако радимо, дубоко сам убеђен, јавност неће подржати такав наш однос према одговорности.

Морам просто да коментаришем некакве оцене из Извештаја Радне групе кад је реч о томе да ли је савезни јавни тужилац требало да нешто уради или да, како се то на једном месту из Извештаја види „да се пријаве воде збирно, а савезном јавном тужиоцу се достављају ради информисања“. Друг Трифуновић је врло лепо коментарисао шта то значи „збирно“ и чему би то могло да води, односно, чему је водило. Али, рекао бих и ово. О овако осетљивим питањима о којима у овој земљи већ дуго расправљамо, ако се само информишемо, изгледа и недовољно, јер је и речено да о томе савезни јавни тужилац није знао ништа, онда неке ствари не могу разумети.

Мислим да је битно да кажем шта као човек мислим о једном /за мене под знаком навода/ „аргументу“ Радне групе. Чињеница да смо ми прихватили и усвојили Извештај о раду Савезног јавног тужилаштва у јулу месецу, наводи се као аргумент због чега сада нема смисла говорити о одговорности савезног јавног тужиоца.

Мислим да такав приступ, лично, као делегат који је први пут у овом Већу, не могу да прихватим. Ми смо усвајали Извештај о раду у претходној години. Нормално је да нисмо сви били довољно информисани о свим тим стварима, посебно они који су први пут сада изабрани. Наравно, имајући поверења у нормалан и уобичајен начин рада, прихватили смо га. Међутим, исто тако, усвајање једног извештаја није аргумент да се одмах иза тога у зависности од развоја догађаја, не може расправљати о конкретној одговорности. Намерно ћу да карикирам ову филозофију и да кажем да до следећег Извештаја, ми изгледа ницију одговорност не можемо покренути, а чињеница је да смо за ово о чему разговарамо сазнали после Извештаја. Према томе, такав аргумент да смо Извештај усвојили и да сада треба ствари пледати у целини, не стоји. Ја их такође пледам у целини, али исто тако, у првом реду, с аспекта одговорности о конкретном случају. Зато бих се потпуно придружио питању које је друг Зарија малопре изговорио — шта треба да се учини да би се одговарало функцији, ако је неко савезни функционер?

По моме убеђењу и расположењу средине у којој радим, мислим да је овакав однос према обавезама довољан разлог да се о овоме најозбиљније разговара.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Мислим да ми је обавеза да упозорим на следеће. Делегати Савезног већа немају Извештај Радне групе пред собом, пошто нису ни формирали радну групу. Они имају пред собом мишљење Комисије Скупштине СФРЈ за избор и именовања.

Молим да се то има у виду.

Има реч делегат Мирослав Беловић.

МИРОСЛАВ БЕЛОВИЋ /СР Србија/:

Ја нисам из групе десеторице. Јуче сам слушао на телевизији пренос рада Групе и био сам потресен, јер сам испод телевизијске информације осетио сурову и крваву шекспировску драму, а речи су говориле да је јавни тужилац добар човек и да нема никаквог резона да се поставља питање његовог разрешења дужности.

Ми смо сви сведоци, кроз историју, колико пута пут до пакла је био поплочан dobrим намерама. Пролетос, цела земља, преко својих делегата, а и у целини, изјаснила се јасно против полуистина, констатујући високу тачку кризе у свим доменима нашег живота. Ми смо схватили да нам само помаже, и може помоћи, истина, а никако полуистине којима смо се доста служили задњих деценија.

Овогодишњи конгреси су били конгреси акције и јединства. Они су отворили широке просторе за делатност наше Скупштине у новом сазиву, која може далековидо, континуирано, ослобођена од свих табуа, да се бори против свих кризних жаришта у најширим доменима нашег друштвеног и политичког живота.

Битно је да ми делегати будемо ослобођени људи, који слободно постављају питања, да

имам осећање да мој друг делегат више мисли о мени него ја о њему. Ово је један одговорни, високи колектив, одговоран пред целом земљом и пред будућношћу ове земље. Све оно што је маргинално, регионално, што не спада у наше две генијалне пароле — братство и јединство и смрт фашизму слобода народу — има да отпадне и мора да отпадне. То је диктат тренутка у овом случају који размаграмо, а видим с једне стране нехат, неиспуњавање дужности и још страшније, равнодушност људи на високом положају, а с друге стране видим људске трагедије. То је оно што је битно. Видим да ми затварамо досије овог случаја. Није то први случај и први проблем где смо ми сматрали да је најлакше, најинтелигентније, најпробитачније, затворити проблем, нехтети да се истина добије у комплексу, а истина мора да буде једна и недељива.

Сматрам да смо ми, делегати самоуправне социјалистичке акције, а не делегати ћутања и компромиса и да нас, наша обавеза према народу обавезује да и овај случај сагледамо до краја. Нећу да кажем да је то најдраматичнији случај наше стварности, али он је ушао у фокус, 10 људи су то предложили, то мора да се размотри са свих страна. А не, разговори, конфликт, мало штампе, мало телевизије и онда све креће по старом. По старом не може ништа да крене. Ми нећемо ни један проблем даље решити, ако овај не решимо. Сваки мора да се реши, истини мора да се погледа у очи.

Понављам, ми смо делегати самоуправне социјалистичке акције, а не делегати ћутања, компромиса и опортунизма.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Реч има делегат Илијаз Куртеши, председник Комисије за избор и именовања.

ИЛИЈАЗ КУРТЕШИ /САП Косово/:

Другарице председнице, другарице и други ви делегати, нисам имао намеру да говорим, јер смо се у Комисији договорили ко ће као предста-

вник Комисије у овом и у другом Већу изложити ставове Комисије.

Стављени су акценти на то како је радила Комисија и на чињеницу да су се прошириле теме и расправе о неким другим питањима /која, по моме мишљењу, нису сада на дневном реду, а била су и требало би да буду присутна и у овом Већу и на другим местима/. Долази до покушаја да се оправдају ставови односно гледишта, а с друге стране, да се, на неки начин, омаловажи рад делегата, односно чланова у Комисији.

Друг Бодан је у реакцији на нека излагања нешто рекао, а ја ћу још само пар момената да истакнем.

Комисија је добила задатак у вези с овим питањем, да га, када се у овом Већу оно буде отворило, размотри и да о томе мишљење већима.

Комисија је схватила да је то њен једини задатак. Нема потребе да се каже да смо почели рад с највећом савешћу, јер мислим да би то требало да се подразумева не само за ову Комисију, него и за сва радна тела и за сваког делегата, да радимо с највећом савешћу.

Осећам да има покушаја негирања, односно потцењивање метода рада и начина на који је Комисија приступила обављању овог сложеног и деликатног задатка, да би се одбранили сопствени ставови. Овај посао није деликатан само због тога да ли треба да дође на дневни ред питање одговорности једног или другог функционера у овој земљи. Сва та питања би требала да дођу и овде и на другим местима на разматрање, оцењивање, предузимање одређених мера. То не значи и не би смело да значи да би без аргумената неко требало да иде са места, или да одговара за оно за шта није одговоран. Ми смо мислили да је наш основни задатак да утврдимо реалне чињенице колико нам то могућности дозвољавају, и да на основу тога дамо своје мишљење. Питање је већа и делегата у већима да оцене да ли је то мишљење које је дато реално, одговара ли истини, или не, или ће доћи до неког другог мишљења.

Друг Трифуновић је био на овој седници Комисије. Мислили смо да је то корисно, зато што је био на челу потписаних у групи делегата, да би мало ближе, потпуније разјаснио своје

мотиве. Уверени смо били у његову помоћ Комисије ради најадекватнијег и најправилнијег опредељења.

Не знам шта мисле други чланови Комисије који су овде, или у овом другом Већу, јер нам ни на крај памети није било да о томе разговарамо. Могу лично да кажем да само његово иступање на Комисији, па и ово данас /омаловажавање рада, метода рада Радне групе, па и Комисије/, није помогло Комисији. Напротив, уносило је одређене елементе збуњивања и отежавало је рад. Но, Комисија је тај посао обавила и ово што имамо пред собом усвојила је већином гласова, односно само са једним гласом против, у оквиру Комисије.

Када смо приступили овом послу, имали смо у виду укупну веома сложену ситуацију у земљи и мислим, када отварамо оваква питања, морали бисмо да имамо у целини у виду нашу сложену ситуацију и шта отварањем одређених питања, односно покретањем одређених решења чинимо, колико доприносимо стабилизацији укупног стања и колико доприносимо отежавању укупне борбе за ту стабилизацију.

Такође, имали смо у виду веома сложену ситуацију на Косову и напоре који се чине на Косову и земљи у целини, као и пропусте који имамо. На једној од седница Већа, разговарали смо о томе /а верујем да ћемо убрзо опет разговарати/, јер је пред нама извештај Комисије за молбе и жалбе, који говори о остваривању закључака овог Већа, па и неких питања која су овде најнепосреднија.

Зато лично мислим да не би требало сада шире да говорим, иако је Зарија Мартиновић нешто више говорио о томе, а не знам из ког разлога.

Мислим да је приступ дискусији о методу рада Комисије, по мом осећању, покушај да се омаловажи тај рад, јер да смо којим случајем имали мишљење које се поклапа, рецимо, с мишљењем друга Трифуновића и друга Мартиновића, вероватно никаквих проблема не би било у томе да ли је тај метод рада овакав или онакав. А што се метода рада тиче, то како смо радили је потпуно тако предвиђено као могућност у нашем Пословнику. Према томе, мислим да није згодно и да

није добро да на данашњој расправи тако разговарамо.

Следећи разлог о којем сам хтео нешто да кажем је узредно помињање мога имена од стране друга Трифуновића кад сам на Комисији рекао да је то предмет од 1913. године. Прво, није тачно да сам само тако рекао, него сам рекао да је реч о тешком, сложеном проблему, проблему и предмету који има веома негативне, да кажем, реперкусије и за стање доле на Косову и у тој Општини Дечани и у земљи у целини и да би била велика срећа да смо имали то питање рашчишћено не пре пет, него пре десет или петнаест година. Вероватно бисмо имали друге проблеме, али бисмо за овај проблем били, да тако кажем, олакшани. Рекао сам да сада на нама стоји да те и такве проблеме /а мислим да смо на том путу и укључени и ова наша Скупштина и наше Веће, преко својих група, преко радних тела је то укључено за решавање тих и сличних проблема/ решавамо што је могуће успешније у духу и на линији наше политике, наших закључака, наших ставова, где је и наша одговорност колективна и да појединачно не може да буде, да тако кажем, умањена. То је одговорност свих, и то и наша и већа и делегата.

Имао сам осећај да је такво узредно помињање мога имена, на неки начин, уношење одређене забуне, а ја мислим да то стварно није коректно и да није другарски и да не би требало да дође до такве атмосфере у којој ми, као делегати одговорни за политичку ситуацију и стање у земљи, овде међусобно разговарамо.

Наравно, не бих хтео да улазим у све ово о чему је друг Трифуновић говорио, јер је и његово право и право групе делегата да и ово и слична питања покрећу и наравно, да све то аргументују да би оправдали своје опредељење.

Међутим, мислим да се могло видети да се ту узима низ елемената, низ питања која су намерно унешена да би отежала овај, конкретни случај, односно да би се оправдао предлог за разрешење савезног јавног тужиоца. Мислим да је врло крупно питање и питање овога што је изашло у јавности у вези са средствима која су тамо дата, за шта се наводе радни извори и оцене. Лично мислим да се то мора врло одгово-

рно и врло доследно утврдити и видети се шта је то и још много тога што ће морати да дође са овим предметом, а о чему ће вероватно још бити речи да би се и на прави начин и што пре ово скинуло с дневног реда и да би се наша борба за укупну стабилизацију стања на Косову, посебно за савладавање сложеног и тешког проблема иселјавања Срба и Црногораца под притиском са Косова, успешније остваривало.

Мислим да је то наш задатак, а не да из једног предмета извучемо све ове закључке и разним аргументима који не стоје и који нису везани с овим, оправдамо своје мишљење и своје опредељење.

Дакле, Комисија, формирајући Радну групу, покушала је да дође, не како је рекао друг Мартиновић, до оне Черчилове — Хоћу да формирам комисију да бих одложио ствар. Ми смо, по моме мишљењу, а то могу искрено рећи, у једном релативно кратком временском периоду у току недеље дана коју смо имали на располагању, изашли с мишљењем пред вас. Према томе, није био циљ да се ствар одложи. Циљ је био да се дође до, што је могуће ближе, ако не потпуне, материјалне истине да би ми пред овим већима Скупштине са свом одговорношћу изашли с мишљењем које нам се чинило и које је, по нашем мишљењу, било могуће. С тим смо изашли као Комисија пред вас. На већима је да све то процене и да донесу своје ставове.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч друг Милош Бакић, савезни јавни тужилац.

МИЛОШ БАКИЋ, савезни јавни тужилац:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, после свега овога што је овде речено, од неких другова очигледно врло надахнуто и с позивом на веома узвишене принципе нашег друштва итд, а и с тим да се после свих тих крупних речи изведе закључак да мене треба сме-

нити, заиста ми је тешко да говорим, а и упоште ми је тешко.

Ипак ћу морати да кажем нешто.

Јуче, на седници Комисије, друг Трифуновић је рекао да је моје понашање у конкретном случају знак моје /не знам да ли га баш цитирам правилно, али је смисао био такав/ солидарности с политиком иреденте. Из тога произилази да сам ја неки представник иреденте у Федерацији.

Уопште, читав смисао овог доказивања да сам ја знао, а да нисам хтео, да нисам вршио своју дужност ни у складу са законом, ни у складу с Уставом, ни у складу са закључцима Скупштине јесте у томе да се докаже /практично, сад се говори, истина, мало и о немарности, али, мислим да је друг Трифуновић ово као мисао изрекао/ да сам ја човек који ради против интереса ове земље, против интереса ових народа, против интереса свог народа. Дакле, ја сам један монструм. Друг Беловић каже, на телевизијском програму испаде то неки добар, питом човек, и шта сад сви на тог питомог и доброг човека. Лепо је он то говорио, стварно.

Другови, стварно не знам да ли сам добар и питом човек, али сасвим сигурно знам да ово што друг Трифуновић овим /као и остали другови делегати који су то потписали/ хоће је да ме прикажу тако а да је то апсолутно неистинито. Све оно што сам говорио кад је реч о оцењивању мог рада у протеклом мандату, говорио сам због тога да бих рекао да је немогуће да једна Скупштина оцењује рад једног свог функционера кога је читав низ година именовала, на једном случају, чак и да га је он учинио, одједанпут изриче страховите оцене и осуде, с консеквенцама које заиста човек тешко може да поднесе. Могу рећи, иако се савршено невинно осећам, да ово доживљавам од тренутка кад је почело, као велику тортуру. Такође вам могу рећи да то има одраза и на рад тужилаштва. Савезно тужилаштво је дежурни орган /не сам, разуме се, много дежурних има у овој земљи/ и ради у границама својих могућности и овлашћења. Али, сада је нешто стало. Нека ишчекивања, нека депресија је завладала међу људима итд.

У свом кратком одговору нисам хтео да делегате увлачим у стручне расправе, правосудну

терминологију итд. Настојао сам да то поједноставим. Рекао сам да друг Трифуновић хоће да прикаже Савезно тужилаштво као поступајуће тужилаштво, као тужилаштво које је добило 90 пријава, стрпало их на једну гомилу и ништа није урадило, а ја вам кажем, другови, ми заиста нисмо добили тих 90 пријава. Нисмо их добили ни као пријаве. Као пријаве их није добило ни републичко тужилаштво. Као пријаве их је добило надлежно поступајуће тужилаштво. Те пријаве никада не би ни дошле у Савезно тужилаштво да ја нисам тражио да се један примерак достави Савезном тужилаштву да бисмо имали увид у обим акције, да бисмо имали увид и могли да пратимо како се она спроводи на Косову.

Републички тужилац и ја смо најмање 4—5 пута били заједно да бисмо ову акцију гурали, да бисмо покретали акцију јер је било тешкоћа. О томе сам ову Скупштину обавештавао и у извештају и на седници одбора сам давао о томе информацију.

Тих 90 пријава које смо добили, биле су плод акције Тужилаштва, односно плод позивања од стране окружних тужилаштава на територији Србије ван територија покрајина, које су позивале грађане исељене са Косова и саслушавали их и тражили од њих изјаве о томе који су узроци њиховог досељавања у Србију. Из тога су произиласиле пријаве које су достављане надлежном тужилаштву.

У току спровођења те акције поново сам обавештавао Скупштину /разуме се не у овом сазиву, мада има ту делегата који су били раније/ о томе да смо начинили једну грешку, јер су пријаве прављене некритички. Велики број пријава није био употребљив за кривични поступак јер се завршавао тако што су људи који су давали изјаве казали — не тражим да се ово гони, нећу да се појавим на Косову јер немам поверења у судове на Косову.

Било је пријава у којима се оптужује цело село. Против села се кривични поступак не може водити. Било је пријава где се говори о догађајима, а не о људима. Дакле, било је пријава које већ по самој ствари нису биле подобне за покретање поступка, па зато театралне изјаве о судбини 90 људи се не односи на ових 90 пријава,

другови. Разуме се, није судбина 90 људи у питању, судбина је била у питању када је реч о исељавању много већег броја људи. Молим вас, 90 људи из 90 пријава, то на жалост не стоји. Вероватно је да у свих тих 90 случајева исељења није у питању нека лепа судбина и нека забавна селидба итд, али није дошло до кривичног поступка јер није било кривичних дела могућих за кривични прогон.

Имали смо на неким местима отпор органа унутрашњих послова, јер је начин на који смо ову акцију покренули потпуно неоубичајен. Овде су тужилаштва радила практично послове органа унутрашњих послова. Органи унутрашњих послова су навикли да добијају пријаве од одговарајућих органа унутрашњих послова, а не од тужилаштава. Одговор у Титовој Митровици, где смо имали 15-ак приговора, био је да када тужиоци добију овакву пријаву од грађана морају да је дају на претходна обавештења /како се то у терминологији тужилачкој зове/ одговарајућим органима унутрашњих послова, како би се утврдиле и потврдиле евентуалне чињенице из тих пријава.

Органи унутрашњих послова у Титовој Митровици нису то прихватили говорећи да их Тужилаштво тера да испитују догађаје од пре 10 и 15 година, а да се они хватају укоштац с организованим групама, с иредентом у најгорим њеним видовима и да за то они немају времена.

Друг Милорад Бисић и ја смо специјално због тог питања ишли да разговарамо и да кажемо да то не можемо прихватити и да ово спада у контекст борбе против иреденте и против оних који подстичу исељавање и доприносе исељавању Срба и Црногораца са Косова. Онда се каже: „Коначно је изнуђено признање да је стигла пријава”. Ја сам у свом одговору рекао да није стигла пријава. И сада то понављам, другови, није стигла пријава.

Пошто смо били свесни да пријава иде одговарајућем тужилаштву, ми њу нисмо третирали као примарну пријаву која је нама упућена као пријава. Нама је упућена, кажем вам поново, због тога да бисмо имали увид у целу акцију. Зато је и нисмо водили као сваку пријаву у уписнику, јер, ако се грађанин нама обрати с пријавом, он-

да се она унесе у уписник. Не мора сваки грађанин знати да савезни тужилац није тај који је надлежан да поступа, ми уведемо пријаву у уписник и тада је шаљемо надлежном тужиоцу, са захтевом да нас обавести како је поступио.

Иначе, молим вас, другови, не постоји обавеза, нити пракса да окружни тужиоци целе земље, па и Косова, обавештавају савезног тужиоца кад је реч о савезним кривичним делима, о томе како су поступили с пријавом. Не постоји обавеза, али постоји право тужиоца /врло добро је цитирано/, савезног јавног тужиоца да преузима гоњење кад нађе да одговарајући орган није савезни закон применио како ваља.

Синоћ сам се самохвалисао, сада ћу поново да се самохвалишем. Откако сам ја савезни тужилац, од тада је уведена пракса преузимања гоњења. Ми смо само у прошлој години преузели у петнаест случајева гоњење /истина за привредне преступе/ и само у једном случају нисмо га до краја спровели, јер смо од окружног тужиоца из Загреба добили уверавање да ће поступити онако како ми мислимо. Према томе, да ће ревидирати свој став само у једном кривичном случају. Ми смо почели да преузимамо гоњење код привредних преступа. Скупштину смо о томе уредно обавештавали. Не знам сада тачан број, али сигурно он за последње четири године иде на преко 50–60 случајева. Ми смо Скупштину упозоравали да то јесте наша активност, али да се ми њоме ни мало не поносимо, јер сматрамо да у земљи у којој савезни тужилац мора да преузима гоњење није добро, односно да је и то једна представа о томе какви су нам односи и како се ради. Јер, у сваком преузимању гоњења ми смо одговарајућег републичког и покрајинског тужиоца звали, рекли му да, ми сматрамо да то треба да гони и питали га да ли хоће. Када смо добијали одговор – нећемо, онда смо ми директно наступали пред судовима.

Другови, ја сам то написао и понављам. Био бих ненормалан човек да нисам присуствовао седници 9. и 10. на Косову, на коју сам ишао баш у циљу спровођења закључака, да бих дао свој допринос /јер радне групе су ишле из Савезног тужилаштва, помогли су нам другови из републичког тужилаштва, да утврђују чињени-

це/. Отишао сам и позвао на тај састанак тужиоца Македоније и тужиоца Црне Горе, а тужилац Србије је ишао, такође, као и друг Чаловски, савезни јавни правобранилац, јер нам је главни смисао расправе био питање ових уговора сачињених под принудом и овлашћења која је ова Скупштина дала тужиоцу да покреће поступак за утврђивање ништавости уговора. Зато смо друга Чаловског замолили да иде с нама.

Сада, молим вас, ако је тај друг Милетић, који каже да је мој пријатељ /ја сам стварно сматрао да ми је пријатељ/, био на том састанку где је био окружни тужилац из Пећи /садашњи окружни тужилац, то није тај који је одбацио пријаву/, да је он био присутан, да су сви ови људи били присутни, да је он изнео да је окружни тужилац у Пећи одбацио неосновану пријаву зато што ју је погрешно оквалификовао, а да сам и ја ту и сви ови другови да су ту и да не питамо тог друга, окружног тужиоца из Пећи, да каже зашто је то и како је то урадио. То је апсурд.

Мене су другови питали, када је дошло до овог поступка, да ли је вођен записник. Право да вам кажем, нисам био прави домаћин. Прави домаћин је био покрајински тужилац. Ја нисам водио никога да води записник. Нисам ни знао да ли се води записник. Рекао сам да мислим да није вођен записник, јер, на таквим састанцима, није уобичајено да водимо записнике. Бележи свако себи шта мисли да би требало да учини.

Међутим, назвао сам покрајинско тужилаштво и питао да нису случајно водили записник. Тада ми је секретар покрајинског тужилаштва, другарица Радојка, рекла да су га водили. Питао сам: „Другарице Радојка, можете ли ми доставити извод о томе шта је руд Стојан Милетић говорио?” Рекла је „да може”. Ја сам то донео а нисам знао за садржај тога и шта ће бити. Не знам да ли сте сви ви имали прилику да прочитате, али другови у Комисији су имали прилику да прочитају шта у том записнику пише.

Поново кажем, другови, кад сам сазнао, а сазнао сам када смо тражили одговор од покрајинског тужиоца поводом делегатског питања друга Трифуновића, да је пријава одбачена због квалификације, као што сте чули. Када смо добили тај

одговор, 6. септембра сам отишао на одмор, а отприлике смо пред крај августа и почетком септембра добили одговор. Рекао сам да тражимо предмет од тужиоца из Пећи да бисмо то видели, јер је очигледно да ту има нешто што није добро урађено.

Друг Трифуновић каже зашто се на основу његовог питања нисмо одмах покренули. Године 1983. стипла је пријава тужиоцу. Већ пре него што је стипла /ако би он исправно поступио у својој квалifikацији/, она је била застарела. Али, иако је одмах могао да је одбаци, он је тек 1984. године, не знам тачно у ком месецу, одбацио пријаву и о томе, наводно, обавестио Лазаревића. Разуме се, морао сам, не на основу питања које је друг Трифуновић поставио, да кажем да покрећемо кривични поступак, јер бисмо ми били јако лоша земља ако бисмо тако лако покретали кривичне поступке, без обзира где је то. Тражио сам предмет, не због тога да бих га видео, него да бисмо предузели мере ако нађемо за сходно да их треба предузети. Морали смо да видимо да ли је он, пошто није одмах одбацио пријаву, у међувремену имао на основу неких претходних обавештења од стране ограна унутрашњих послова, основе да оквалификује предмет како је то учињено /тј. да буде став 1/. Пошто смо видели, када смо то добили, да предмет није имао основе, ми смо то предložили. То је тачно, ту је друг Трифуновић у праву и ту ме, разуме се сачекује: „... јер ти си то све учинио кад си видео да ти прети смењивање.” То није истина. Ми смо тражили да нам се да рок до 22. септембра. Друг Трифуновић и остали другови делегати су покренули 2. октобра питање смењивања. Разуме се, ми предмет нисмо тражили због тога да би га видели, него да бисмо нешто предузели. То бисмо сасвим извесно предузели и да није било предлога за смењивање.

Да ли сам ја радио у складу с политиком Скупштине СФРЈ?

Затим, ово што друг Трифуновић каже на тој седници Одбора, где се разматрао Извештај — било је и супротних мишљења. Јесте, било је то његово супротно мишљење. Сви сте добили извештај Одбора за правосудје. Одбор је то усвојио онако како је усвојио, а не како је друг Трифу-

новић мислио. То је познато, код мене је био председник Одбора за правосудје. Друг Трифуновић је непрекидно узимао — Савезно јавно тужилаштво као предмет свога интересовања и као предмет толике своје пажње, да је чак и граматичку, па и синтаксу у нашим писаним обраћањима анализирао. Мени се, рецимо, друг Бранко Павићевић, који је био председник Одбора, понудио да дође да сведочи о чињеници да је то тако. Сматрао сам да за то нема потребе, јер, на крају, друг Трифуновић, када је био председник Савезног већа, на Одбор за правосудје долазио је само онда када је био наш предмет у питању, предмет Тужилаштва. То може да се провери у записницима. Очигледно је да је друг Трифуновић прикупио ова документа за која сам рекао да су тачна, а то понављам и сада — документа су тачна, само је интерпретација нетачна. И, сад ме је, као, коначно ухватио и коначно, ево сад, сам ја тај који би требало да одговара. Ја сам тај човек који би требало да у склопу свих захтева, конгресних итд. положим рачун и да допринесем да се ситуација побољша, да се спречи исељавање, да се спречи све оно што се догађа на Косову и да се спречи то, како друг Мартиновић каже, да ја будем частан човек и да часно одем, јер иначе, очигледно сам неки полтрон, кога су овде и довели зашто што је полтрон — јер нисам потерао оне који су одговорни за контрареволуцију.

Сада бих волео, а с другом Мартиновићем ћу вероватно моћи пријатно да разговарам, да ми он објасни кога то да потерам и ко је то одговоран за контрареволуцију? Кога је утврдио ЦК СК Југославије, ЦК СК Србије и други органи у овој земљи, да су конкретно одговорни за контрареволуцију?

У Кривичном закону СФРЈ не постоји кривично дело несавесног рада у политици. Да бисмо некога гонили за контрареволуцију, морамо да докажемо да је био у српези с контрареволуцијом, морамо да докажемо да је сарађивао с контрареволуцијом, а не да је несавесно радио и да је то омогућио Бакалију, Ниманију и не знам ко још коме, који су партијски кажњени и смењени. Ја сам о томе већ говорио пред овом Скупштином.

С великим задовољством бих ја гонио свакога ко је одговоран за контрареволуцију, јер та контрареволуција је нанела велики јад свима нама, целој земљи, Косову, Србима, Црногорцима и Албанцима. То је сасвим сигурно. Ја бих то с великим задовољством учинио.

Али, морам да кажем другу Мартиновићу да он и ја немамо исто мишљење о мени. Наиме, ја себе не сматрам полтроном зато што нисам неког гонио за контрареволуцију. Па, ми то стално радимо! Од када сам ја савезни јавни тужилац, 1400 људи је на Косову гоњено за контрареволуцију, наиме, суђено им је за контрареволуцију и осуђени су. Изречене су и две смртне казне.

Ја сам и у овоме Дому о томе говорио. И сада када сам био, говорио сам с тужиоцима о томе. Тужιοци на Косову су добијали стално позитивну оцену за свој рад, када је реч о политичком криминалу. Од кога су је добијали? Од мене. Када сам подносио извештај Скупштини СФРЈ о томе сам говорио.

Чврсто сам уверен да бисмо много више допринели њиховом још ангажованијем раду, када бисмо им дали сатисфакцију за тај њихов рад. Јер, то нису људи који причају празне приче. Они су у рату с иредентом. Говорим о Служби у целини. Немам илузију да су сви људи који раде у Тужилаштву на Косову савршени и да тамо нема понеки националиста итд. Имамо их свугде, разуме се, па и тамо, а највероватније и не само на Косову. Мислим да би њихов рад требало да заслужи сатисфакцију за оно што је добро, а да би за оно што не ваља /као што је овде случај/, требало да сноси одговорност свако ко није добро радио. Рекао сам у свом извештају да ћемо ми, када се ствар оконча /јер коначну одлуку о правилној квалификацији доноси суд — у овом случају/, пошто је реч о савезном кривичном делу и пошто су могућа ванредна правна средства, ми ћемо ићи, ако то буде потребно, а мислимо да неће, до Савезног суда да се утврди права квалификација тог дела и када је реч о Ухајајима и када је реч о двојици преосталих другова, а видећемо да ли су у питању само њих двојица. То је један који је тада био секретар Комитета и други, који је био фу-

нкционер СУП-а, а не заменик командира, како иначе пише.

Тада ја могу с обзиром на своја овлашћења да покренем питање одговорности тога, тадашњег, окружног тужиоца — зашто је тако оквалификовао предмет, када је очигледно за свакога, пошто није имао других чињеница осим оних из пријаве, да је то био став 3.

Рекао сам да није било штетних последица у овом случају због тога што предмет није заста- рео, јер је овде било /на седници Већа/ таквих тонова као што је „катастофа“, „штетне последице“ итд.

Већ сам рекао, а и понављам да је о овом случају у Митровици, односно Приштини, било речи као о грађанско-правном случају. Износио га је Миладин Поповић, општински тужилац из Пећи, који је покренуо поступак за раскид уговора између Ђуришића и Ухајаја и већ у том уговору се да наслутити да је скоро извесно да су дата друштвена средства за куповину те земље и то 30 милиона друштвених, а 14 милиона Ухајајевих.

Пошто је покренут кривични поступак, пошто је покренут поступак за утврђивање ништавости тог уговора, када то буде сазрело за утврђивање, ми ћемо, што се тиче Тужилаштва, утврдити.

Разуме се, ми не можемо Скупштини САП Косова наредити и ми не знамо да ли је то из буџета Покрајине Косово или из буџета општине. Очигледно је да је из буџета општине, јер је општински благајник исплатио тих 30 милиона динара /како сада стоје ствари/. После окончања истраге, после оптуживања и по завршетку поступка у вези с утврђивањем ништавости уговора, тек онда се може говорити о томе одакле су та средства, на који начин су исплаћена и ко је имао могућности и храбрости да тако нешто учини, ако се то уопште може назвати храброшћу.

Пошто је ту било много којечега, нисам сигуран да сам све обухватио.

Било је речено, отприлике и ово: „Другови делегати, припазите, ако се не сложите с тим да друга Бакића сменимо, то ће иреденти добро доћи, она ће то добро искористити као и сви други националисти“. Очигледно је да сам ја човек

koji bi, kad bih bio skloњen, rešio велике и многе проблеме ове земље. Кад биh био уверен у то, аплаудирао биh свима онима који буду гласали да будем смењен.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Јоже Шушмелј.

ЈОЖЕ ШУШМЕЛЈ (SR Slovenija):

Tovarišica predsednica, tovarišice in tovariši delegati!

Mislim, da je pobuda skupine delegatov iz Socialistične republike Srbije, da v našem zboru razpravljamo o odgovornosti zveznega javnega tožilca glede postopkov oziroma neuvedbe postopkov ugotavljanja kazenske odgovornosti za preganjanja občanov s Kosova, občine Dečani, naletela na pozitiven odmev v vseh sredinah v Jugoslaviji.

Položaj na Kosovu, zlasti popolna ustavna, pravna varnost in enakopravnost vsakega Srba in Črnogorca na Kosovu — je temeljno izhodišče, ki ga moramo zaostri in uveljaviti, če hočemo blokirati kontrarevolucionarne elemente in iredento.

V tem smislu mislim, da je ta iniciativa delegatov in današnja razprava velik poduk in opozorilo vsem tistim organom, ki brezdušno obravnavajo življenjske probleme občanov, njihove stiske, pa tudi njihovo nemoč pred birokracijo in birokratskimi postopki.

To ne velja samo za delovanje državnih organov na Kosovu, temveč več ali manj za vse sredine v Jugoslaviji, žal pa ta odnos očitno najbolj prihaja do izraza na Kosovu. Hočem poudariti, da bi moralo biti celo več takih pobud za obravnavo odgovornosti posameznih funkcionarjev, ki jih imenujejo skupščine, bodisi Zvezna skupščina, republiške, pokrajinske ali pa občinske skupščine; vendar žal teh pobud ni veliko.

S tem pa se ne zavzemam na to, da bi po hitrem postopku rezali glave in odstavljali ljudi, ki morebiti napravijo določene napake pri svojem de-

lu, temveč da bi podvrgli družbenemu preverjanju posamezne odločitve ali postopke teh funkcionarjev, ki jih skupščina izvoli. Mislim pa, da sprožitev takega postopka ne pomeni hkrati in avtomatično samoumevno nezaupnico takemu funkcionarju, kar pa je pri našem delu žal preveč prisotno. Mislim tudi, da bi bilo nesprejemljivo in politično zelo nevarno, da bi diferenciacijo med nami delegati — pri odločanju o odgovornosti zveznega javnega tožilca — gradili na izhodišču, da kdor je proti razrešitvi zveznega javnega tožilca, podpira kontrarevolucionarne sile na Kosovu in je objektivno na strani iredente.

Mislim, da se moramo odločno distancirati od kakršnekoli tovrstne povezave, temveč moramo na osnovi dejstev, pristojnosti in vloge zveznega javnega tožilca objektivno oceniti in odločiti o njegovi odgovornosti.

Mislim, da je naša Komisija za volitve in imenovanja in posebna delovna skupina v okviru te komisije temeljito proučila ta primer in napisala svoje mišljenje, ki prikazuje izvedbene postopke ter ocenjuje, da ni bilo težje kršitve glede njegovih dolžnosti.

Delegati se bomo z glasovanjem izrekli za ali proti njegovi razrešitvi.

Vendar mislim dodati še nekaj, kar me moti od dane pobude naprej. Ali je kdo obravnaval politično in kazensko odgovornost teh funkcionarjev v občini Dečani, ki so poimensko navedeni v materialnih, in v Skupščini SAP Kosovo? Ne verno še namreč, ali je za odkup imovine dala sredstva občina ali pokrajina. Vsi ti funkcionarji so odgovorni za izgon te srbske družine.

Ne morem se strinjati in pristajati, da so za vse odgovorni zvezni organi, istočasno pa puščamo ob strani odgovornost organov v občini, pokrajini in republikah, kar po svoje negira tudi temelje, na katerih je grajen naš sistem socialističnega samoupravljanja.

Zato predlagam, da ob glasovanju na današnji seji sprejmemo tudi sklep, da Komisija Skupščine SFRJ za vloge in predloge pripravi posebno poročilo za delegate v zboru, v katerem naj ugotovi, kaj je bilo ukrenjeno proti tem družbenopolitičnim delavcem v občini Dečani, proti vsem navedenim funkcionarjem v občini Dečani, na katerih de-

lovnih mestih so ti funkcionarji sedaj zaposleni in kakšni postopki so bili proti njim uvedeni.

Mislim, da bi tako poročilo lahko bilo velik poduk tudi vsem tistim, ki kjerkoli v naši državi brezdušno rešujejo človeško stisko občanov.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се даље јавља за реч?

Има реч делегат Богдан Шундерић.

БОГДАН ШУНДЕРИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, мени се чини да је техничко питање да ли је неко потписао или није потписао, после Трифуновића, делегатско питање, јер кад смо о томе разговарали, онда је објашњено и председнице да, кад се по процедури тражи информација, онда не може да се прошири делегатско питање. Отуда смо се договорили да потпишемо, да има списак делегата, да задовољимо и ту форму, о чему је другарица председница упозорила Веће и тада смо врло прецизно информисани шта је по процедури, а шта није.

Тада мене као делегата, није задовољило да се то питање скине с дневног реда и без обзира на то што нас је било довољно као потписника и даље је био предлог да се о том питању не расправља. На моју интервенцију, Веће је прихватило да се оно постави, јер сам инсистирао да и тада, а и сада, није у питању 10 или 15 потписаних делегата, него да је проблем таквих димензија да би то требало да буде постављено као питање целог Већа. Схватио сам, тако пише и у записнику, јер ми је дато да то ауторизујем, да је на основу тога прихваћено то као питање и да се спреми одговор.

Мислим да је неодрживо да се сада све поставља тако као да је на једној страни тужилаштво, односно јавни тужилац, а на другој делегати и то баш делегати из Србије. Смаграм да смо у данашњој расправи у позицији да је на једној страни неодговоран рад из врло конкретних,

да ли довољно вешто или мање вешто написаних докумената, али неодговоран рад према људима који су исељавани са Косова и који су се жалили и целог Већа. Друго је питање колико ћемо то као делегати да прихватимо и за шта ћемо да гласамо, али у сваком случају је то питање, не зато што ја то сада измишљам, већ зато што је то фактички тако. Вештина је некога, ту сам ја углавном слаб, да у детаље цитира прописе и законе /тима се не бавим/, али је суштинско питање да је ово Веће тражило да се добије одговор на питање око нерада тужилаштва. Дакле, не можемо да побегнемо од тога заједничког посла који нам је на дневном реду.

Шта ћемо да изгласамо? Прошли пут сам поменуо да је наша председница врло прецизна. Она нас је на почетку расправе о овој тачки дневног реда обавестила да друго Веће није изгласало неповерење. То је драгоцен информација, али та информација никога од нас не ставља у позицију да сутра кажемо: „Ето, да смо знали или да нисмо знали шта је тамо, ми бисмо другачије гласали итд”. Значи, не можемо да се сакријемо иза неког техничког питања кад је ово на дневном реду, или не можемо да се сакријемо зато што је наша Комисија за избор и именовања нашла да тужилац није крив. Та одговорност, поново вас подсећам, тако је ја схватам, /а ако нисам у праву да неко можда објасни, па да и ја схватим/ је сада на Савезном већу, узимајући, наравно у максималној мери и мишљење Комисије која је с радном групом или без радне групе итд, то је некакав детаљ, спремила мишљење и не предлаже да се смени јавни тужилац.

Али, то да гласамо због тога што је у Комисији рађено овако или онако не би могло нас да оправда у одговорности која је пред нама. Дакле, проблем је врло велики и због тога, без обзира на то што свако од нас вероватно иде у некакве детаље итд, или шире о томе разговара, јавио сам се за реч да кажем да постоји један једини проблем који је фактички — људи који су присилно исељени жалили су се. Имају ли они подршку у нашем Тужилаштву да буду одбрањени или немају? Та оцена лежи на овом Већу и оно треба то да оцени, а то да ли је тужилац радио и у претходном мандату, шта је добро ако

је радио, јер то свакако све ублажава итд, као и неко стручно-правничко образложење, допринио си томе да сагледамо целину ствари и све то помаже. Али, поново подсећам на то да не можемо да побегнемо од одговорности овога Већа да оценимо колика је одговорност Тужилаштва. Посматрам себе с позиције одговорности /не знам ко више ко мање, за проблеме које имамо на Косову у вези са исељавањем/ и никада не бих могао да изјавим пред некаквим скупом да не сносим некакав део одговорности, мада не бих умео да кажем колики је он.

За мене би било одлучујуће да је јавни тужилац изашао овде и рекао да је и он одговоран, али он то није учинио, или је бар мени тај део промакао, али осећам одговорност за то што људи немају подршку за неке ствари за које су у праву. Онда бих ја, вероватно, размишљао о томе да ли тај тужилац и да ли ће та цела његова екипа решавати и друге случајеве. Ако изађемо у јавност с тиме да се он осећа, како је сам врло прецизно рекао „невиним“, не верујем да ћемо посао обавити како треба.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Има реч делегаткиња Мирјана Куљић—Шарановић.

ДР МИРЈАНА КУЉИЋ—ШАРАНОВИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другови делегати, задњих година ка делегатским клупама у свим структурама, кренуле су практично, поготово у претконгресним и конгресним активностима, на хиљаде килограма материјала у којима је, малтене црвеним словима била записана реч — одговорност. Према томе и нас, делегате који данас водимо ову расправу и потписнике, јер смо се нашли на тој листи /знамо из којих разлога/, мислим да не би имало смисла на неки начин прозивати.

Даћу себи слободу да кажем део Резолуције XIII конгреса Савеза комуниста Југославије, где пише:

„При томе ће се Савез комуниста, бескомпромисно, посебно када су у питању његови планови, обрачунавати са праксом да се закони остварују утолико и на такав начин, колико то одговара носиоцима одговорних функција у савезним, републичким, покрајинским и општинским органима, у банкама, у организацијама удруженог рада и онемогућити да законе крше и они органи који су први позвани да их поштују и спроводе”.

Дозволите ми да кажем да сам данас очекивала ипак једну демократску расправу у овом, нашем најодговорнијем државном самоуправном телу. Питање потезања наше одговорности, нас као групе делегата, наишло је на подршку људи у радним колективима. Из тих средина то потиче. Очигледно је да је изненађење ипак постојало у органима одређене управе. То говорим због дописа који нам је доставио савезни јавни тужилац, а дискусијама је то провејавало. Цитирам: „Скупштина СФРЈ у овом сазиву именovala ме је 4 месеца пре покретања поступка за разрешење и већ је група од 15 делегата утврдила, мада ме није саслушала, да сам ја починио тако тежак преступ, да би ме требало смени”.

Не знам зашто је то за чуђење, јер кад сам као делегат ушла у ове скупштинске клупе, схватила сам да у сваком тренутку, уколико нисам у праву, морам бити опозвана и полагати рачуне овом друштву, народу и радничкој класи која ме је бирала.

Према томе, немојте да нас нешто чуди ако нам то мењају и диктирају нам услови привређивања и ситуација у којој се налазимо.

Друга ствар о којој желим нешто да кажем односи се на допис савезног јавног тужилаца. Цитирам: „Оценити овако поступање ми је немогуће, јер би то вероватно одвело у субјективизам, али морам рећи да сам забринут што се тако лако потезе питање моје одговорности, и поред приложене документације која само људима који не знају положај савезног јавног тужиоца у нашем систему, а и његове кадровске и материјалне могућности.”

Забрињава ме што је речено да не познајемо његове кадровске и материјалне могућности. Другови, има нас доста у овом сазиву Скупштине који седимо у удруженом раду. Ни мало не сметају кадровске и материјалне могућности организација удруженог рада у којима су директори врло одговорни за каварије и несреће у рудницима и фабрикама, зато што у тренутку нису имали да исплате личне дохотке /можда та средства нису дали за ХТЗ заштиту, одговарали су и врло лако су подлегли санкцијама/. Не кажем да тако не би требало, тако би требало. Материјалне могућности за нешто у одређеном тренутку, ако неко нема, немамо их ни сви ми, да не говорим о ратном периоду, када је друштво имало много мање могућности. Сада смо се много бирократски понашали. Зашто то кажем? Потписник сам овога, зато што сам поставила одређено делегатско питање, још јула месеца и, по процедури, добила сам обавештење. Зна се да је Скупштина СФРЈ у прошлом сазиву поверила, односно изменила, дала иницијативу и донела закон, којим је дала веће овлашћење савезном јавном тужиоцу и покрајинским јавним тужиоцима да могу покренути одговарајуће поступке у облигационим правима и у решавању имовинско-правних односа. Било је о томе речи. Одговор је гласио да иницијативе није било. Као члан Савеза комуниста, као радни човек и као члан овог друштва, морам да кажем да ме је заболела иницијатива људи који су два пута кренули ка „Сава“ центру. Значи то другови, да смо сви ми који смо се на одговорним функцијама затекли у одређеном тренутку, кренули доле ка тим људима и онда прочепркали по овим материјалима, сигурно је да би се много више урадило и да не бисмо дошли у ову ситуацију. Забрињавајуће је и то што сам само из штампе сазнала да је опет једна делегација била код председника Скупштине СФРЈ.

Према томе, немојте да буду те материјалне и кадровске могућности у питању, дужни смо да их на време упозоравамо, а нас, нове делегате овог сазива, због тога не треба практично прозивати.

Свако од нас ко се прихвати одређене функције, зна да мора бити криптикован. Сигурно би,

када се вратим у базу /да сам данас ћутала/, другови рекли — зашто овде сада нисам рекла нешто.

Према томе, ако сам у праву, реците да јесам, ако нисам у праву, оповргните ме. Величина друга Бакића би по моме мишљењу била да је данас рекао јесте, другови нисмо могли итд. Величина би била данас и друга Куртешија /морам да кажем да сам данас у кулоарима чула да је у том тренутку био председник Скупштине САП Косова/, да је рекао ја сам тада пропустио да то урадим, али сада ћемо кренути свим снагама да то видимо, да је рекао да није био упознат с тим итд. То би значило да овде разговарамо на један демократски начин. Рећи ћу због чега све ово говорим.

Данас сам врло пажљиво саслушала два уводна излагања о текућој економској политици у 1987. години. Употребљен је израз „силазак са привредне сцене“, а силазака с привредних сцена у удруженом раду смо имали и имаћемо, али морамо у овој Скупштини једном да схватимо да и тај удружени рад жели силазак с политичких сцена у одређеном тренутку, ако се одређене функције не обављају како би требало. Одређени људи на функцијама морају да схвате да удружени рад, када се налази у овако тешкој материјалној ситуацији, сигурно четворо очију упира да идентични аршини за одговорност постоје, како у удруженом раду, тако и у осталим друштвено-политичким организацијама.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Има реч делегат Предраг Трифуновић.

ПРЕДРАГ ТРИФУНОВИЋ /СР Србија/:

Другарице и другови делегати, другарице председнице, тешка је ова тачка дневног реда, тешко је и мени што нисам упознат с материјом, тешко је сигурно и другу Бакићу.

Данас сам се овде јавио за реч да бих пре-нео пуну подршку радних људи и грађана из средине из које долазим, иницијативи групе делегата

којом се тражи одговорност друга Бакића. Кажу ми, другови и другарице /из удруженог сам рада/, последњи је тренутак да се покрене одговорност свих оних који се неодговорно односе према извршавању својих задатака, па било о коме да је реч у овој нашој земљи.

Другарице председнице, Ви сте рекли да је Комисија ово радила, али морам мало то да прокоментаришем. Овде дословно на 10. страни стоји у вези са Стојаном Милетићем: „Напомиње се да су сами учесници састанка истакли да је извод из Белешке сачињен доста непрецизно и да не изражава ток и садржину састанка”. Питам се шта би тај извод требало да садржи ако не изражава ток и садржину састанка. Значи ли то да се ми једно договарамо, а друго радимо и другачије белешке правимо? Да ли је уопште могуће да се на једном тако званичном скупу не води прецизан записник и да на том састанку нема закључака, а са састанка иду закључци и у виду њих спроводи се акција за превазилажење таквог стања.

Ево, ја сам задужен, другарице и другови, у име ове наше радничке класе која одваја доста средстава за рад наших органа, организација и институција, да молим да и они одговорно врше свој део посла.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље тражи реч?

Има реч делегат Милан Јурињак.

MILAN JURINJAK (SR Hrvatska):

Другарице председнице, другови и другарице делегати и сви остали присутни, о овоме је врло незгодно и тешко данас расправљати. Ми сада већ доста дуго о овоме расправљамо, па бих želio prije svega као делегат, као члан Комисије и члан Радне групе да кажем да сматрам потребним да упознам јавност у вези с неповољном климом створеном у вези с случајем и neverice у односу на рад државних органа. Према утврђеним егзактним и релевантним чињеницама pregledаних dokumenata,

spoznaja do koje је Радна група дошла у свом раду, без икаквих пристрасности, с највећом савјесношћу и моралном одговорношћу.

Ако бих се даље упутіо і pogledao овде наш дом, нашу Skupštinu і сам бих сеbi postavio питање, kakva će sve питања оvdje dolaziti і kakva će питања provjejavati. Mislim да је ова Комисија (не знам да ли је mnogima од вас то познато или није) састављена не само из нашег delegatskog sistema, nego і осталих (Sindikata, Socijalističkog saveza, Predsedništva itd). Она броји 15 članova і mislim да је і она smatrala (bar sam ја stekao takav utisak, а і сви присутни који су radili на овом materijalu), да смо najsavjesnije, opet moramo ponoviti riječ relevantnih чињеница, egzaktnih stvari primijenili.

Не бих želio unaprijed prejudicirati неке ствари, али smatram да сте, mnogi од вас, сада у досадашњим излагањима питали за неке ствари, јер ствар сам і vjerovatno смо ми оvdje различитих професија, те не možemo наступати тако као што наступaju они ljudi који врло добро познају право і zakonodavstvo. Не бих вам oduzimao vrijeme оvdje, nego samo smatram да ćemo і ми сви по својој савјести под највећом одговорношћу данас да се изјаснимо конкретно у вези с овим што је на дневном redu і што је Комисија predložila.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се даље јавља за реч?

Има реч делегат Вилко Јелен.

VILKO JELEN (SR Slovenija):

Товаришца председница, товаришце и товариши делегати!

Precej teških besed је било izrečenih данас за тем pultom, teških obtoževanj. Teh stvari не mislim ponavljati, ker би било dejansko nesmiselno. Čakal sem odgovor товариша zveznega tožilca, па moram povedati, да sem bil kot komunist, relativno mlad човек, globoko razočaran над тем odgovorom товариша javnega tožilca. Zakaj? Та одго-

vor, njegov, katerega smo mi delegati dobili na svoje naslove domov, je bil po domače rečeno „za lase privlečen“ in diletantsko sestavljen.

Od človeka na tako odgovorni funkciji v naši federaciji sem pričakoval dosti bolj strokoven in natančen odgovor kot je ta ki ga je on podal. To je bil odgovor na srednješolskem nivoju, ne pa na ravni človeka na tej funkciji.

Nisem se mislil danes oglasiti, vendar pa sta me dve stvari v govoru tovariša javnega tožilca vzpodbudili in me dejansko prisilili, da povem svoje mišljenje, saj je svoji govorom v mojih očeh padel na tako nizko raven, da prek tega ne morem.

Prvič, njegova izjava, da ve za izseljevanje Srbov s Kosova in da so posamezniki izjavljali, da ne želijo oziroma ne upajo iti na sodišče na Kosovo.

Pa dobro, ljudje, kaj potem pomeni zveznemu javnemu tožilcu ta indicija. Se pravi, da se tam take stvari dogajajo, da ljudje s strahom gledajo na to pokrajino, ne upajo pa sploh stopiti tja. Ne glede na to bi moral obvezno ukrepati in poiskati pot, se pravi dati takoj odgovorne ljudi na Kosovu odstaviti ali poiskati pot za njihovo odstavitev, da bodo ljudje zaščiteni in da bodo nekje videli vsaj možnost za svojo zaščito.

Današnji dan dejansko ljudje ne vedo, kam naj se obrnejo, ne glede, kaj so, ali Srbi, Črnogorci ali pa katere koli nacionalnosti. V Zveznem javnem tožilstvu tudi nemajo zaščite. To je prva stvar.

Druga stvar, njegov pogled do družbene imovine. Moramo pogledati malo ozadje. Vemo, da smo se po vojni dogovorili, da bomo del družbenih sredstev izdvajali za nerazvite republike in pokrajine. Maksikje se ljudje sprešujejo, kaj je s tem denarjem in kje so rezultati teh vlaganj. Štirideset let je presneto dolga doba in bi rezultati nekje morali že biti. Ko pa gledamo te rezultate, niso preveč dobri.

Tovariš je sam izjavil pred tem pultom, da je slišal oziroma da ve, kaj se je v Dečanih dogajalo, da so se odvajala družbena sredstva za potrebe — da bi se kupovala tuja imovina. Kako naj mi odhajamo sedaj iz teh klopi povedat našim sodelavcem, tistim, ki so nas volili, da so naša sredstva v takšni obliki šla kot pomoč iredenti, da je lahko

kupovala stanovanja, se pravi posestva nedolžnih ljudi. Rečeno je bilo, da je bilo to morda iz proračunov avtonomne pokrajine ali občine. Ne glede, iz katerih proračunov je, to so na nekakšen način dejansko naša sredstva, ki so se pretakala v takšni obliki. In ta sredstva bi morali zaščititi. Če smo mi to namenili v Kosovu za izgradnjo, nismo namenili za pomoč iredenti v direktni ali indirektni obliki.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко жели реч?

Има реч делегат Мојсе Костић.

МОЈСЕ КОСТИЋ /*САП Војбогуна*/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, расправа траје већ доста дуго и очигледно је да се налазимо данас пред веома одговорним задатком, не само због сложености укупног стања које имамо на Косову, нити само због значаја конкретног питања о коме данас расправљамо, већ пре свега због озбиљности и штетности последица које могу настати ако данас заузмемо погрешан став.

Због тога мислим да је наша обавеза да о овом питању расправљамо, како су неки делегати већ рекли, без еуфорије, без субјективизма и искључиво на основу утврђених, јасних и релевантних чињеница које једино могу бити подлога за исправну одлуку, а не на основу створеног расположења и климе у којој расправљамо о овој ствари, цитирајући чак и исечке из новина итд.

Свестан сам изузетног значаја који имају ставови о Косову, као и обавезе свих субјеката нашег друштва у њиховом остваривању и баш због тога под пуном одговорношћу тврдим да би била највећа грешка ако бисмо на данашњој седници дозволили да се, велико незадовољство стањем на Косову, незадовољство ефикасношћу наше укупне активности на његовом превазилажењу, а можда и нешто друго поред тога свали на једног човека, па макар он био на

челу једне институције као што је Савезно јавно тужилаштво, поготово ако се при томе ослањамо на чињенице које никако не могу бити основа за оно што предлаже и на чему инсистира група делегата.

Морамо у сваком тренутку знати шта хоћемо, нарочито онда када покрећемо питање одговорности и управо због тога мислим да не смемо дозволити да се повлачењем погрешних потеза, нарочито не у Скупштини СФРЈ, ствара привид зашпробања одговорности у нашем друштву.

Треба свима да нам буде јасно да не можемо бежати од суштине проблема тенденциозним потезањем неподобних чињеница, којима није могуће аргументовати и подупрети оно што се тражи јер би тиме, по мом дубоком уверењу, само слабили наше снаге и тако најдиректније помоћи баш националистима и иредентистима и свим осталим непријатељима наше самоуправне социјалистичке заједнице, против којих би требало бескомпромисно и заједнички да се боримо.

Мислим да је неприхватљиво да на једној седници позитивно оцењујемо укупан рад једне институције и напоре које та институција чини у спровођењу утврђене политике, у спровођењу уставности и законитости и да одмах након тога, само на бази једног пропуста, и то административне природе, тражимо разрешење човека који се налази на њеном челу, са квалификацијама, које су, најблаже речено, неосноване, предименизиране, па самим тим и тенденциозне.

Очигледно је да је овде реч о једном методу дисквалификације који је, бар како ја гледам на ствари, стран деловању и раду Скупштине и који нас, због тога, не може довести до ставова и одлука којима се доприноси даљем јачању равноправности, братства и јединства наших народа и народности, јачању јединства земље као целине и њене способности да се успешно бори против свих антисамоуправних и антисоцијалистичких појава и тенденција.

Све ово нас обавезује да, приликом опредељивања водимо рачуна и о месту, улози и ауторитету Скупштине СФРЈ а такође и о Савезном јавном тужилаштву, као институције од изузетног значаја у нашем систему и коју морамо по-

дупрети бар онда када сами позитивно оцењујемо њен укупан рад и не дозволимо девалвације и нарушавање њеног ауторитета, јер мислим да то може само да отупи оштрицу наше укупне активности и ефикасности у борби за брже решавање нагомиланих проблема које имамо у нашем друштву.

На крају, само да кажем да се придружујем онима који предлажу Савезном већу да се прихвати мишљење Комисије за избор и именовања Скупштине СФРЈ и додао бих да је познато да ова Комисија није формирана *ad hoc* само због захтева за разрешење јавног тужиоца, већ да она одавно постоји као радно тело које ауторитативно и поштено ради свој посао.

Мислим да се мишљење Комисије заснива на релевантним чињеницама које говоре о томе да у овом случају нема основа за оно што предлаже група делегата.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА TAKEVA—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се даље јавља за реч?

Има реч делегаткиња Марија Родић.

МАРИЈА РОДИЋ /САП Војвођина/:

Другарице председнице, другови и другарице делегати, слушајући ово излагање и једну и другу страну, у дилеми сам и дошла сам до размисљања да поставим питање, али не знам коме да поставим питање!

Да ли ће на Косову стање бити побољшано ако се разреши питање јавног тужиоца и да ли ће на Косову људи и даље мирно да живе, без бојазни да им ко одузима имовину, да им ко скрнави децу и да не набрајам даље јер сви ми који седимо овде знамо које су тамо тешкоће. Ако је то у питању и ако ће то да побољша стање на Косову, аутоматски, ево пред вама који овде седите и ја дижем руку да се тај друг разреши дужности.

Али, питам другове др Трифуновића и друге Мартиновића, јер сам први пут у овом сазиву

и први пут за овом говорницом, шта су они учинили у свом прошлом сазиву за стање на Косову и шта су они допринели томе? То је моје питање и не желим да се овде води дијалог — ја сам ово, а ја сам оно. Конкретно вам постављам питање — шта се онда урадило? Да ли се ми овде не питамо, ако друга јавног тужиоца овде разрешимо дужности, да нам се иредента, можда, неће смејати /па можда баш то жели/ и да би тада још више било нереда на Косову?

Нисам спремала ову дискусију, али друг из Словеније је рекао: „Како ћемо ми изаћи из ових клупа? Кажем вам да ћу изаћи сигурно поносна и динуте главе, јер имам поверења у Комисију за избор и именовања, јер сам за њу и пласала. Имам поверење у Групу која је радила. Имам поверење и у оно за шта сам пре пар месеци дигла два прста, да је наше Тужилаштво добро радило.

Другарице председнице, само толико.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч друг Градимир Ђурић.

ГРАДИМИР ЂУРИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, стварно нисам имао намеру да дискутујем, иако сам био један од потписника у групи делегата.

Међутим, претходна дискусија делегата и изјава друга Бакића на другом Већу /у делу да је то тенденциозно, усмерено и да је реваншизам/, дубоко ме је увредила и потресла. Морам да вам кажем да сам радник и да ничим нисам оптерећен. Овде се помиње Комисија, њен добар рад и шта ја све знам. Волео бих да, као човек и делегат, на следећој седници добијем обавештење о класно-социјалном саставу Комисије, а онда ћу у овом Већу да дискутујем и о Комисији, јер смо се пуно позивали на њу.

Међутим, на монитору у холу сам чуо изјаву Бакића, која је усмерена на нас који смо ово потписали, а ми смо се на прошлој седници Већа договорили и закључили /и то је наш став/ да размаграмо и да отворимо расправу у Већу у вези с тим случајем. То је наш став — став Већа. Ми смо још онда могли да кажемо да нећемо расправу и да за њу нема потребе. То смо чинили и у претходном сазиву.

Даље, морам да кажем да се позивамо и на то да смо усвајали извештаје и да је Тужилаштво добро радило. Ми то добро знамо.

Што се тиче покретања иницијатива, у прошлом сазиву је покренута иницијатива од стране делегата овим одговором о исељавању, којим делегат није био задовољан и онда је о томе покренута расправа. На тај начин се и Савезно веће укључило у активност за сузбијање исељавања и својим закључком је колико-толико онемогућило да се то и даље спроводи.

Међутим, у прошлом сазиву је с ове говорнице постављено питање одговорности јавног тужиоца и његово смењивање. Није тачно да није. Ми то добро знамо. Немојмо да се кријемо иза тога да смо прихватили извештај, да је то све у реду и да је то све добро. Добро ми то знамо. Тада то нисмо подржали /то је питање потегло један делегат и ми то нисмо подржавали/. Међутим, нагомилали су се проблеми и сада када смо све ово информисали, јер сигурно да сам за све ово знао, не бих дигао своју руку за то да Бакић буде на овом месту где јесте. Сигурно не бих. Стварно, своју одговорну дужност он није извршавао. То смемо смело и под пуном одговорношћу овде да кажем. Није је извршавао. Ми се овде сада заклањамо иза неке секретарице, правимо не знам ни сам шта од овог Већа. Мене то боли, морам да вам кажем. Зашто то кажем? Живим и радим с великим бројем тих људи који су победили од доле /с Косова/. Многи су говорили /када смо правили којекакве анализе, када смо разговарали с тим људима преко Социјалистичког савеза, Савеза комуниста и наших организација/, да не смеју да о томе нешто кажу. Доле су им родитељи, рођаци и зато многе ствари не смеју да кажу. Под пуном одговорношћу то ка-

жем, јер ту имам и велики број радника са којима радим. Овде се изнела и чињеница да та чињеница није доказана. Све што је донето, дато је председници на сто и све је то чињеница. Зашто бежимо од одговорности? Зашто смело не кажемо онако како смо се заклели на нашим конгресима и нашем избору да ћемо, у првом реду, тражити одговорност. Међутим, шта се дешава? Нама је одговорна радничка класа за стање у земљи и незапосленост. Она није стварала услове да се млада деца запошљавају и сви ми други нисмо одговорни — од пословође и шефа месне канцеларије, па до савезног руководства. Нема одговорности даље. Све што је више функција, све је мање одговорности, уместо да буде обрнуто. Ми чак не смемо ни да покренемо то питање. Зашто се плашимо? Плашимо се. На неки свој начин ћу то интерпретирати. Каже наш народ: „Врана врани очи не вади” /као и у том случају/. Питао сам за класно-социјални састав Комисије, јер о томе тако мислим. Из тих разлога, нећемо то да покренемо. Зашто нећемо? Помало смо, после, и сви на удару. Ако не радимо добро, врло брзо ћемо да мењамо структуре и људе који су на одговорним местима, а не извршавају своје обавезе. Ми то до сада нисмо чинили. Нисмо променили ни једног човека у послератном периоду нашег развоја.

Међутим, дошли смо у тешку економску, а сада мало и политичку ситуацију. Значи, морамо да тражимо одговорност од људи, а ко не извршава своје обавезе, нека се склони одатле.

Мислим да би најпоштеније било да је друг Бакић овде изашао и рекао: Извините другови, било је пропуста, крив сам, одговоран сам, да видимо како ћемо даље, шта ћемо да радимо, имамо стварно тежак проблем у земљи... Међутим, кријемо се сада ту иза секретарице, иза неких фалш доказа, иза неких бележака које су овакве или онакве.

Не могу да прихватим да одговоран човек, који је био на скупу, каже: „Ја изричито тврдим да је то покренуо заменик јавног тужиоца СР Србије.” Други другови кажу: „Не сећамо се.” Бакић каже: „Не, није их ни било”. Било је и других проблема. Шта то за нас значи? Зар је могуће да можемо да прелазимо преко таквих ствари.

Да упозорим и Веће да ово наша јавност преноси, а да ће вероватно и светска јавност да пренесе да морамо да водимо рачуна о функцији савезног јавног тужиоца и да тај ауторитет сачувамо.

Сетимо се наших људи који су радили одмах после рата, кад смо имали тешке проблеме и кад је тадашње тужилаштво извршавало велике и тешке задатке. Из тих разлога, спреман сам да кажем да водимо рачуна о тој функцији и о том ауторитету. Мислим да човек који не извршава те обавезе, у најмању руку не може да буде на тој функцији.

Наш став је да се одговорни људи и склањају с таквих функција.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко даље жели реч?

Има реч делегат Драгослав Пантелић.

ДРАГОСЛАВ ПАНТЕЛИЋ /СР Србија/:

Другарице председнице, другарице и другови делегати, слушајући свеукупну нашу расправу о овом питању, ставио сам се у положај једног произвођача, радника који не зна ни послове јавног тужиоца, односно савезног тужиоца, ни правне послове. Свако други би приметио кроз дискусију ко је на чијој страни и каква се питања постављају а какви су и одговори.

Јесам један од потписника, али не због тога што је друг крив, него због тога да бисмо отворили претрес у Савезном већу, који данас водимо.

Међутим, морам да поновим нешто што су рекли претходни дискусанти. Ако друг Бакић, као савезни тужилац, не сматра себе одговорним за овакве чињенице које ниједног момента не побија да су се десиле, нити имена која се помињу и ако не сматра себе одговорним у смислу своје функције, онда, опростите, не знам какву квалификацију да том дам. Ту нема нимало самокритике о сопственом раду. Нимало. Свуда има

пропуста, али величина и тежина пропуста носи и једну величину и тежину одговорности.

Мени је жао што данас о томе расправљамо и што смо искитрили расправу. Другачије бисмо узели учешћа у расправи и сви други делегати у Савезном већу, да имамо извештај о стању на Косову. Питао бих друга Бакића да ли би овако наступио пред свим овим делегатима да имамо извештај, јер се ни за јоту није смањило исељавање Срба са Косова. Да ли је то исељавање спроведено под принудом или на неки други начин?

Према томе, као чланови Савезног већа и с обзиром на одговорност коју носимо, не можемо да толеришемо нечије пропусте и нечији нерад. Замислите ја, као члан овог Већа, добијам гомиле материјала! Зашто? Само ради информисања? Немам обавезе да то прочитам и да изађем пред ову говорницу, да причам и причам, а да немам везе с материјалом. Значи, немам никакве одговорности. Могу да причам, имунитет имам итд. Е, не може то тако. Неке дискусије толико опортунистички теку да не знам када ћемо ми уопште почети, ако за пет година нисмо успели нека стања да изменимо.

Овде имамо извучен конкретан сегмент о коме је реч, који терети одређену институцију и одређено име, а ми нећемо да се покренемо с мртве тачке него налазимо разноразне начине и оправдања, да бисмо заштитили име, функцију или некога блиског по народности /да ли је, и из које републике или покрајине/. Чак и делегати тако могу, као што је рекао друг Ђурић, да виде те наше класне и социјалне саставе. Почели смо у све и свашта да сумњамо. Шта мислите да ће рећи радничка класа која очекује оно што ће бити? Не због тога што ће неко изгубити положај, интересовање је да ли збиља радимо на решавању оних проблема за које смо задужени као институција.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Ко се јавља за реч?

Има реч делегат Божидар Ковач.

БОЖИДАР KOVAČ (SR Slovenija):

Bez obzira na ishod (rezultat ovog glasanja), mislim da je ova diskusija izuzetno korisna i nadam se da ni jedan izveštaj saveznog organa neće više tako lako proći kao što je bio običaj u prošlim godinama i da ćemo kritički razmatrati svaki od njih.

Takođe, mislim da je ova diskusija ipak malo prešla okvire same inicijative i da mi već raspravljamo o odgovornosti uopšte i o situaciji na Kosovu uopšte, te da to prevazilazi sadržaj same inicijative.

Dalje, mislim da su stvarno iznete sve relevantne činjenice u vezi s ovim slučajem i predlažem da pređemo na glasanje.

Izvinjavam se, imam i za to razlog. Vidim da nas ima sve manje u sali. Znam da avioni polaze, da nema smeštaja, da nema karata za kasne sate, a nema ih ni za sutra, ali, moramo se izjasniti. Mislim da ne bi bilo odgovorno ako ne bismo sada, odnosno večeras, tu našu diskusiju i rad povodom ove tačke okončali.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да видимо, прво, да ли се слажете да у вези с предлогом делегата Божидача Ковача поставимо даље расправу, или да гласамо? /Гласање/

Да видимо ко још жели да дискутује, па да дамо времена друговима да се изјасне? /Четири делегата/

Има реч делегат Љубиша Савић.

ЉУБИША САВИЋ /CP Црна Гора/:

Желим заиста кратко да говорим. Сада ми је захтев групе делегата потпуно јасан, односно, иако сам прочитао комплетно оно што сам добио, опредељење нашег друштва је заиста велика одговорност, а одговорност мора почети од главе, а онда ће је осјетити и онај на репу.

Такође, не могу прихватити то да је у нашој штампи на првој страни стање у Јужноафричкој

Умији, а силовања на Косову су у средини, или их нема. Пошто нисам потписник акта, овде се јавно изјашњавам и прикључујем групи потписника.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Има реч делегат Рудолф—Руди Сова.

РУДОЛФ—РУДИ СОВА /САП Војводина/:

Овде је данас један од дискусаната сликовито говорио о руководиоцу који дозвољава да му се акта губе по кући. И, пошто желим да укажем на неке околности које су значајне за наше одлучивање о овој ствари данас, скренуо бих пажњу на то да је нешто што би се могло назвати доказном основом захтева за разрешење савезног јавног тужиоца, засновано на чињеници да један акт није стигао у његове руке. Дакле, заснива се на чињеници да он лично о томе акту није био обавештен. Употребићу један старински израз, „угаони камен” захтева за разрешење, а знате, „угаони камен” је онај камен који, када га извучеш, целу зграду руши. Без тог доказног основа, цео захтев /говорим о писменом захтеву за разрешење/ губи своје основне елементе. Када је реч о томе да се акт загубио, ту свакако има места питање зашто се то догодило и како, као и то ко је све то крив, а сигурно да има места и за примедбе и критику. Ми смо их данас овде чули, а има их и у писаном захтеву.

Међутим, захтеву за политичку одговорност и за разрешење тог истог јавног тужиоца коме се, како је сликовито речено „губе акти по кући”, на основу ове околности, никако нема места. Управо се то тражи у писаном захтеву који је упућен овом Већу. То је, када се битне ствари сведу, када се тај захтев узме и претресе, суштина захтева. Мање је то било присутно данас у расправи, у којој се о много чему другом говорило, што сви прихватимо и о чему нема спора. То је прва ствар коју морамо имати у виду када се опредељујемо. Доказни основ је управо у тој чињеници да

је реч о акту који није стигао у руке јавног тужиоца.

О укупном раду Савезног јавног тужилаштва било је много речи /па и поводом тужилошевог поновног избора/ и то је непотребно понављати. Ипак, не треба изгубити из вида околност да је уопште дошло до друштвеног, јавног сазнања о овом заиста драстичном случају који се помиње у данашњој расправи. Драстичном, судећи по ономе што до сада знамо, а видећемо када се пресуда донесе шта ће бити до краја, као и са сазнањем о осталих стотинак случајева /а чуо сам да их има стотинак а не деведесет/. Употребићу једну реч која је данас просто неприхватљива /па нека иде под знаке навода/, да се то јавно сазнало и да за тај „случај” део „заслуга” припада управо и Савезном јавном тужилаштву, можда и њему лично, које је учествовало у иницијативи да се прикупљају тзв. изјаве, пријаве, међу којима је и ова — Вукашина Лазаревића против Мемета Ухацаја и његовог брата, и то да не изгубимо из вида. Све оно што је штампа накнадно писала и коментарисала о овом случају /а тога је заиста било с разлогом пуно/, извире и заснива се управо на тој иницијативи и послу који је започет у Јавном тужилаштву. Одатле је и извор података /извор података није из штампе, извор је из Јавног тужилаштва, из његовог рада/. То је још једна околност, ако ћемо о материјалним чињеницама, а пре свега је то важно.

Не мање важно је и следеће — оцена нашег односа овог Већа према конкретном случају /говорим о конкретном случају кривичне пријаве Лазаревића према браћи Ухацај/, па и према свим другим случајевима и појавама те врсте на Косову, а има их безброј. Никако оцена нашег односа према том и другим случајевима не може зависити од нашег става према конкретном захтеву за разрешење савезног јавног тужиоца. Неприхватљиво је да нам се нуди теза — ако нисмо за разрешење јавног тужиоца, одобравамо безаконје на Косову, одобравамо све оно што ради контрареволуција на Косову, а како је неко овде рекао, дајемо јој полета и њима и националистима. Такав приступ, таква оцена нашег евентуалног односа неприхватљива је. Неприхватљива је, веома је упрошћена, и своди се на тражење да се пресуда

донесе без аргумената, само да би се задовољио пнев, без обзира на то колико је тај пнев оправдан и без обзира на то колико тај пнев делимо сви. Опростите, ту смо сви једнаки.

Кад је реч о ситуацији на Косову, смем да тврдим да у овој дворани нема ни једног који другачије мисли. Бојим се да не употребим тешку реч, што значи да, ако се овде нуди другачије размишљање, да овде неко о Косову мисли на један начин, а неко мисли на други начин, зависно од тога да ли је за, или против разрешења савезног јавног тужиоца у конкретној ствари, са конкретним аргументима који су се понудили. Овде је већ речено, прави борац против контра-револуције на Косову је тај који ће гласати за разрешење савезног јавног тужиоца у овој конкретној ствари, са конкретном аргументацијом која је таква какву смо овде изнели.

Понављам овај захтев, колико год га уважавам, то је 15 делегата наших другова са којима заједно радимо и са којима ћемо заједно радити — тај захтев нема основу и нема прихватљиву аргументацију. То се види и из резултата рада Комисије, њене Радне групе, и види се и из ове расправе. Ја говорим о суштини захтева, о доказном основу тог захтева, о оном „угаоном камену“ који смо на почетку рекли, па се тај захтев стога и не може прихватити.

Напласио бих, скоро бих рекао да је можда ово, по мом мишљењу, најзначајније што ћу покушати да кажем. Није у питању данас само шта ће бити са савезним јавним тужиоцем, већ је у питању ниво одговорности овог Већа, ниво одговорности коју је помињао делегат Беловић, да своје одлуке заснива на чињеницама што свакако подразумева, да будемо сасвим јасни, да немамо права, боље речено — немамо овлашћења. Нису нас овде постали с овлашћењем да било коме опраштамо грешке и пропусте, поготову овлашћењем да било коме опраштамо понашања супротна политици ове земље. Али, исто тако, немамо овлашћење да осуђујемо без правих чињеница и аргумената, а управо то нам се нуди по овим захтевима.

За то је веома значајно, не само то да се овакав захтев данас овде не уважи и да се одбије захтев за разрешење дужности, већ је зна-

чајан за ово Веће и за ниво одговорности овог Већа, опет да цитирам делегата Беловића, веома је значајан и сам резултат гласања који би морао да илуструје јединствени поглед делегата, не само на овај случај, већ и на сопствена права, обавезе и одговорносит.

На крају, за овакво опредељење, обављен рад и предлог, односно мишљење Комисије за избор и именовања свима нам олакшава и омогућује, ја бих напласио, омогућује опредељење и оним делегатима који су захтев за разрешење потписали у уверењу да чине добру ствар. Ми се морамо с њима сложити када цене, и описују стање на Косову и све оно што треба у вези с Косовом предузети, што смо предузимали и што нисмо предузимали, али нису у праву у погледу чињеничне основе, доказне основе, решење савезног јавног тужиоца, и зато тај захтев треба одбити.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА-ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко жели реч?

Реч има друг Миодраг Трифуновић.

ДР МИОДРАГ ТРИФУНОВИЋ /СР Србија/:

Веома кратко ћу мораћ да кажем неколико ствари.

Веома сам конкретно, стављао сасвим конкретне примедбе на мишљење Комисије за избор и именовања. Друг Танкосић, као извештач Комисије, ако се није сложио са неком мојом конкретном примедбом, на конкретној страни, био је дужан да каже, ту се не слажем са другом Трифуновићем, а не да каже овако паушално. Не можемо ми паушално да полемишемо, полемика треба да буде да се на аргументе, одговара контрааргументима значи, на аргументе се мора одговарати аргументима. Ту је било неких инсинуација, указивања о некаквим методама рада, о неприхватљивим методама, праве се неке алузије итд, а ништа конкретно није речено.

Нама су јако познати управо такви методи и добро знамо раније носиоце тих метода и некако

асоцирамо и на њих, с обзиром на проблематику коју данас расправљамо. Ми то морамо најенергичније да одбијемо, јер знамо да су ти, некада, управо таквим методама, дисквалификацијама, покушавали да ућуткају људе који су указивали на праве проблеме и тражили да се разрешавају проблеми на Косову. Али они су прошли, знате како су прошли, у ствари знамо до чега су довеле на Косову.

Друг Куртешки каже — захтев, предлог је дат, али да ли су ту присутни и аргументи. То каже сада и друг Сова. Ми смо дали и аргументе, нека се каже који аргумент овде не стоји.

Ја сам јуче био на Комисији, друг Куртешки каже — био је позван друг Трифуновић да објасни своје мотиве. Превасходни мој задатак као представника предлагача је био да помогнем, колико је то могуће, у утврђивању чињеница, али не бежим од тога да кажем и који је уопште био наш мотив за покретање овог питања: осећај одговорности, за одговорно вршење делегатске функције, ништа друго. Није у питању личност, човек, у питању је функција, институција, желимо да она функционише ефикасно, несметано. У конкретном случају она је потпуно затајила. Суштина ствари је у томе. Из тога су проистекле последице, затајила је.

Ја ценим рад Комисије; Комисија је заиста доста радила и ово што је рекао друг Куртешки, ја то одбијам, да сам ја хтео да омаловажавам рад Комисије. Немам ја ту намеру. Уобичајена је пракса у Скупштини, у сваком парламенту, ми смо то и до сада радили као делегати, да дајемо примедбе на извештај, пласамо, уздржавамо се од пласанја, то је уобичајена, нормална процедура. Ја се слажем, ово је деликатно, тешко питање, али ми се морамо навикавати да и око оваквих питања дискутујемо, расправљамо на један сасвим примерен начин који је предвиђен и нашим Пословником. Дакле, ја сам само користио своје право као делегат, нико ми још ништа није оспорио, било коју примедбу коју сам ја данас ставио.

Ја сам рекао да је судски тај случај био расчишћен пре овог насиља које је било примењено, а то сам рекао само због тога да не би остале неке забуне и најасноће.

Друг Бакић каже — нема обавезе ни једно ниже тужилаштво да му шаље извештај и информације, а не говори о томе да је његово право да прибавља те информације, а и дужност, да би могао да обавештава Скупштину СФРЈ како се извршавају савезни закони.

Морам да кажем, да не бих у све улазио, он је говорио и о неким другим питањима, заиста не знам шта је посреди, да ли се закони добро не познају. Друг из Словеније је веома добро рекао и с њим се у потпуности слажем.

Молим вас, и ове дисквалификације друга Бакића, као сачекивање, пребацивање овако једне крупне друштвене теме, на неки лични терен. Мислим да га и то управо приказује као човек у негативном смислу те речи. Овде је реч о сукобу у гледању на одговорно вршење посла и неодговорно вршење посла, и то једно с другим никако не иде.

Било је ту речи, извињавам се другу из Војводине /скоро смо се упознали, добри смо другови, бићемо и даље итд./ и мислим да читава расправа ни у ком случају не сме да квари атмосферу, другарство, колегијалност у Савезном већу. Исто тако, залажем се за то и учинићу све да ми другарски и колегијално и убудуће решавамо све проблеме, без обзира на то каква ће се одлука донети.

Категорички одбијам све те тонове да је ту било тендециозности итд. Ти методи дисквалификације су, да тако кажем, методи који су добро познати, али неприхватљиви. То треба да одбијемо. Треба поћи од чињеница и кад се човек креће у оквиру чињеница, мислим никада неће погрешити.

Ја другарици одговарам шта смо ми као делегати у прошлом сазиву учинили. С правом је то питала, у односу на стабилизацију и стања на Косову итд. Нешто смо радили. Вероватно нисмо учинили све што је требало да учинимо и позив другарице схватам као позив који је упућен свима нама и сигурно би требало још много тога више учинити.

С другом Совом с којим сам друг, познаник и пријатељ скоро 20 и више година, не бих могао да се сложим да је кључно питање овај акт.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Делегат Зарија Мартиновић је тражио реч.

ЗАРИЈА МАРТИНОВИЋ /*СР Србија*/:

Само две речи да кажем. Дубоко сам убеђен у то да исто мислимо. Ако се у неким стварима нисмо разумели, није проблем да полемишемо о томе другом приликом. Нема разлога да о томе говоримо али ово речено на Клубу делегата је јасно.

Ово, о чему је друг Бакић говорио, да му кажем где /само због тога сам се јавио/ и кога? Уђите у породицу, видите ко је отац детета, уђите у школу, видите ко му је професор, уђите у општину, видите ко је тамо тужилац, уђите у општину и видите ко је председник и секретар партије. Све ћете ту наћи.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко жели реч?

Реч има делегат Мијат Шуковић.

ДР МИЈАТ ШУКОВИЋ /*СР Црна Гора*/:

Има доста елемената да бих гласао о предлогу о којем уопште нећу да говорим. Желим само да подсетим на једну констатацију која је изречена у данашњој расправи, која за мене има крупно системско значење и промјену стања, а чија је та констатација која може да отклони један дио узрока оваквим расправама.

Данас је у расправи исказана следећа констатација. Јавно тужилаштво СР Србије нема права и нема овлашћење да преузима кривично гоњење за кривична дјела прописана савезним законом, када тужилац у аутономној покрајини не

изврши или погрешно примијени савезни закон и када јавни тужилац републике утврди да је повријеђен савезни закон. Не оспоравам истинитост те констатације, али наплашавам да ова констатација казује да је на једној тачки јавно тужилачке организације прекинут уставни принцип о организацији јавног тужилаштва као јединствене организације у Југославији, чије је битно обилежје јединство функције, од општинског тужилаштва до савезног тужилаштва, као и принцип поступне /наплашавам ријеч поступне/ хијерархије од општинског јавног тужилаштва преко окружног и даље до савезног и уставног принципа да је обавеза наступања савезног јавног тужиоца као тужиоца, да поступа тек онда када сви други тужиоци у Југославији не изврше савезни закон.

Ово је нарушавање једног принципа уграђеног у Уставу. Био сам учесник расправе у Координационој комисији када је Устав писан и када је вођена расправа о организацији јавног тужилаштва. Тада је, знам, после дебате утврђено да је то једини орган у државној структури који мора бити заснован на овим принципима, да би се обезбиједило спровођење савезних закона у овој области.

Расправа о овом конкретном примјеру показује до чега је ово прекидање довело. Јавио сам се за ријеч само због тога.

Ово Вијеће се сада налази пред крупним задатком да утврди принципе доградње или усавршавања и уставних и законских рјешења, системских рјешења. Сматрам да би било исправно да Законодавно-правна комисија, са становишта система, проучи шта ово значи за остваривање савезних закона и за остваривање уставних принципа о Јавном тужилаштву као организацији која је јединствена. Ја ћу се лично заложити за то да и Уставна комисија ово размотри. Знам да је питање од значаја за односе унутар СР Србије. Али, значајно је и за остваривање концепције о Јавном тужилаштву утврђене Уставом СФРЈ.

Сматрам да не сме ово да се изгуби из вида, баш у овом моменту када се о овако крупној ствари расправља.

ПРЕДСЕДНИЦА МИЛКА ТАКЕВА—ГРИГОРИЈЕВИЋ:

Да ли још ко жели реч? */Нико/*

Ако више нико не жели реч, пошто група делегата остаје при свом предлогу, морамо се изјаснити гласањем.

Стављам на гласање предлог групе делегата да се јавни тужилац разреши дужности.

Ко је за тај предлог, молим да дигне руку.

/Тридесет гба делегата/

Ко је против предлога? */Осамдесет јеган делегат/*

Ко је уздржан од гласања? */Једанаест делегата/*

На основу гласања, констатујем да Савезно веће није усвојило предлог групе делегата за разрешење савезног јавног тужиоца дужности.

Поред овога, предлажем да Веће прихвати и предлог који је дао друг Јоже Шушмељ, да се задужи Комисија за представке и предлоге да припреми извештај о предузетим мерама у Општини Дечани, поводом овог случаја.

Да ли се прихвата овај предлог? */Да/*

Закључујем седницу.

(Sednica je završena u 17 sati i 50 minuta)

SADRŽAJ

I. Pre dnevnog reda:

1. Overavanje zapisnika 5. sednice Saveznog veća održane 1. i 2. oktobra 1986.
2. Utvrđivanje dnevnog reda:

Govorio:

Zarija Martinović (SR Srbija)

3. Pitanja delegata i odgovori

Govorili:

Vladimir Sazdov (SR Makedonija)

Ivan Pezdirc (SR Slovenija)

Janko Pučnik (SR Slovenija)

Klimé Popovski (SR Makedonija)

Jože Šušmelj (SR Slovenija)

Slavica Marković – Trajković (SAP Vojvodina)

Mujo Hošo (SR Bosna i Hercegovina)

Zarija Martinović (SR Srbija)

Rada Bajac (SAP Vojvodina)

Sefedin Ljuši (SAP Kosovo)

Dragan Malović (SAP Kosovo)

Dr Aleksandar Donev, član SIV-a i savezni sekretar za tržište i opšte privredne poslove

Radivoje Šečić (SR Crna Gora)

Dr Janko Obočki, član SIV-a i predsednik Saveznog komiteta za rad zdravstvo i
socijalnu zaštitu

Dr Miodrag Trifunović (SR Srbija)

4. Izlaganje Janeza Zemljariča, potpredsednika SIV-a, povodom Nacrta rezolucije o ostvarivanju Društvenog plana Jugoslavije u periodu od 1986. do 1999. godine, u 1987. godini
5. Izlaganje Miloša Milosavljevića, potpredsednika SIV-a o promenama u privrednom sistemu

II. Dnevni red:

1. Verifikacija mandata jednog delegata iz SR Makedonije izbranog u Savezno veće Skupštine SFRJ na dopunskom izboru 25

Prilizi:

- Predlog Komisije za izbor i opoziv delegata u Savezno veće Skupštine SFRJ o verifikaciji mandata jednog delegata iz SR Makedonije

- Izveštaj Mandatno-imunitetne komisije o verifikaciji mandata jednog delegata iz SR Makedonije izabranog u Savezno veće Skupštine SFRJ na dopunskom izboru
- Izveštaj Komisije Skupštine SFRJ za utvrđivanje istovetnosti tekstova na jezicima naroda Jugoslavije za sva zakonska akta koja su razmatrana na ovoj sednici Veća

2. Predlog programa statističkih istraživanja od interesa za celu zemlju za 1987. godinu, s Odlukom 25

Prilozi:

- Predlog programa statističkih istraživanja
- Amandmani SIV-a na Predlog navedenog programa
- Izveštaj Odbora SV za društveno-ekonomske odnose o Predlogu programa navedenih statističkih istraživanja
- Izveštaj Odbora SV za rad, zdravlje i socijalnu politiku o Predlogu navedenog programa
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije SV o Predlogu navedenog programa
- Izveštaj Komisije Skupštine SFRJ za informisanje o Predlogu navedenog programa

3. Izveštaj o zaposlenosti i zapošljavanju u 1985. godini i na početku 1986 26

Prilozi:

- Izveštaj o zaposlenosti i zapošljavanju u 1985. godini i na početku 1986. godine
- Izveštaj Odbora SV za rad, zdravlje i socijalnu politiku o razmatranju navedene problematike

Govorili:

Dr Ivan Lovrić, član SIV-a i zamenik predsednika Saveznog komiteta za rad, zdravstvo i socijalnu zaštitu
 Viktorija Potočnik (SR Slovenija)
 Vitomir Bolković (SR Hrvatska)
 Radivoje Šćekić (SR Crna Gora)
 Ejub Mujezinović (SR Bosna i Hercegovina)
 Klime Popovski (SR Makedonija)
 Ljubiša Savić (SR Crna Gora)

4. Predlog zakona o izmenama Zakona o mernim jedinicama i merilima. 33

Prilizi:

- Predlog navedenog zakona
- Izveštaj Odbora SV za društveno-ekonomske odnose o Predlogu navedenog zakona
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije SV o Predlogu navedenog zakona

5. Predlog zakona o izmenama Zakona o kontroli predmeta od dragocenih metala. . . . 34

Prilozi:

- Predlog navedenog zakona
- Izveštaj Odbora SV za društveno-ekonomske odnose o Predlogu navedenog zakona
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije SV o Predlogu navedenog zakona

6. Predlog za donošenje zakona o izmenama Zakona o Saveznoj tržišnoj inspekciji . . . 34

Prilizi:

- Predlog za donošenje navedenog zakona
- Izveštaj Odbora SV za društveno-ekonomske odnose o Predlogu navedenog zakona
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije SV o Predlogu navedenog zakona

7. Predlog za donošenje zakona o obračunu troškova grejanja i korišćenja tople vode u stambenim zgradama i poslovnim prostorijama prema stvarnoj potrošnji34

Prilozi:

- Predlog za donošenje navedenog zakona
- Izveštaj Odbora SV za društveno-ekonomske odnose o Predlogu za donošenje navedenog zakona
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije SV o Predlogu za donošenje navedenog zakona
- Mišljenje SIV-a o Predlogu za donošenje navedenog zakona
- Mišljenje Privredne komore Jugoslavije o Predlogu za donošenje navedenog zakona

Govorio:

Đurica Lančuški (SAP Vojvodina)

8. Zahtev Skupštine SAP Vojvodine za donošenje zakona o izmenama i dopunama Zakona o utvrđivanju i raspoređivanju ukupnog prihoda i dohotka i o utvrđivanju i raspoređivanju prihoda37

Prilozi:

- Zahtev Skupštine SAP Vojvodine za donošenje navedenog zakona
- Izveštaj Odbora SV za društveno-ekonomske odnose o razmatranju zahteva Skupštine SAP Vojvodine za donošenje navedenog zakona
- Mišljenje SIV-a o zahtevu Skupštine SAP Vojvodine za donošenje navedenog zakona

9. Izveštaj o izvršenju Zakona o uslovima razmenjivanja i prenošenja delova ljuskog tela, radi presađivanja u svrhe lečenja.37

Prilozi:

- Izveštaj o izvršenju navedenog zakona
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za rad, zdravlje i socijalnu politiku o razmatranju navedene problematike
- Dopunski izveštaj Saveznog komiteta za rad, zdravstvo i socijalnu zaštitu o razmatranju navedene problematike

Govorili:

Dr Mirjana Kuljić—Šaranović (SR Srbija)

Janko Obočki, član SIV-a i predsednika Saveznog komiteta za rad, zdravstvo i socijalnu zaštitu

10. Izveštaj o sprovođenju Preporuke Skupštine SFRJ o samoupravnom udruživanju zemljoradnika i njihovom uključivanju u sistem samoupravnog udruživanja rada39

Prilozi:

- Izveštaj o sprovođenju Preporuke Skupštine SFRJ o samoupravnom udruživanju zemljoradnika i njihovom uključivanju u sistem samoupravnog udruženog rada
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za društveno-ekonomske odnose o razmatranju navedene problematike
- Izveštaj Komisije Skupštine SFRJ za poljoprivredu o razmatranju navedene problematike
- Izveštaj Komisije Skupštine SFRJ za praćenje sprovođenja ZUR-a o razmatranju navedene problematike
- Stavovi SIV-a u vezi s navedenom problematikom

Govorili:

Branislav Milovanović (SAP Vojvodina)
Blaženka Knjaz (SR Hrvatska)
Biljana Stajić (SR Srbija)
Žiga Azeni (SR Hrvatska)
Zarija Martinović (SR Srbija)
Ejub Mujezinović (SR Bosna i Hercegovina)

11. Predlog izmena i dopuna Budžeta Federacije za 1986. godinu

Prilozi:

- Predlog izmena i dopuna Budžeta Federacije za 1986. godinu
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za Budžet Federacije o razmatranju navedenog Predloga
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za narodnu odbranu o razmatranju navedenog Predloga
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za spoljnu politiku o razmatranju navedenog Predloga
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za pitanja boraca i vojnih invalida o razmatranju navedenog Predloga
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije Saveznog veća o razmatranju navedenog Predloga

Govorio:

Natan Bernot (SR Slovenija)

12. Predlog polaznih osnova, ciljeva i zadataka razgovora Delegacije Skupštine SFRJ sa Delegacijom Kongresa Republike Venecuele od 2. do 5. 11. 1986. godine i sastav Delegacije Skupštine SFRJ50

Prilozi:

- Predlog polaznih osnova, ciljeva i zadataka razgovora navedenih delegacija
- Izveštaj Odbora Saveznog veća za spoljnu politiku o razmatranju Predloga navedenih polaznih osnova, ciljeva i zadataka razgovora

13. Predlog polaznih osnova, ciljeva i zadataka razgovora Delegacije Skupštine SFRJ sa Delegacijom Republike Kolumbije od 5. do 7. 11. 1986. godine51

Prilozi:

- Predlog navedenih polaznih osnova
- Izveštaj Odbora SV za spoljnu politiku o Predlogu navedenih polaznih osnova, ciljeva i zadataka razgovora

14. Predlog polaznih osnova, ciljeva i zadataka razgovora Delegacije Skupštine SFRJ sa Delegacijom Kongresa Republike Peru od 7. do 11. XI 1986. godine 51

Prilozi:

- Predlog navedenih polaznih osnova
- Izveštaj Odbora SV za spoljnu politiku o Predlogu navedenih polaznih osnova

15. Predlog grupe delegata za razrešenje saveznog javnog tužioca 51

Prilozi:

- Predlog grupe delegata za razrešenje saveznog javnog tužioca
- Stav Saveznog javnog tužioca u vezi s navedenim Predlogom
- Mišljenje Komisije Skupštine SFRJ za izbor i imenovanja o navedenom Predlogu

Govorili:

Bogdan Tankosić, izvestilac Komisije Skupštine SFRJ za izbor i imenovanja
Rada Bajac (SAP Vojvodina)
Dr Miodrag Trifunović (SR Srbija)
Zarija Martinović (SR Srbija)
Selimir Manojlović (SR Srbija)
Miroslav Belović (SR Srbija)
Ilijaz Kurteši (SAP Kosovo)
Miloš Bakić, savezni javni tužilac
Jože Šušmelj (SR Slovenija)
Bogdan Šunderić (SR Srbija)
Dr Mirjana Kuljić—Šaranović (SR Srbija)
Predrag Trifunović (SR Srbija)
Milan Jurinjak (SR Hrvatska)
Vilko Jelen (SR Slovenija)
Mojse Kostić (SAP Vojvodina)
Marija Rodić (SAP Vojvodina)
Gradimir Đurić (SR Srbija)
Dragoslav Pantelić (SR Srbija)
Božidar Kovač (SR Slovenija)
Ljubiša Savić (SR Crna Gora)
Rudi Sova (SAP Vojvodina)
Dr Mijat Šuković (SR Crna Gora)

16. Utvrđivanje mišljenja Skupštine SFRJ u pogledu ocene ustavnosti Zakona o SDK . 53

Prilozi:

- Predlog za pokretanje postupka o navedenoj problematici
- Izveštaj Odbora SV za društveno-ekonomske odnose o navedenoj problematici
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije SV o navedenoj problematici
- Mišljenje SIV-a o navedenoj problematici

17. Utvrđivanje mišljenja Skupštine SFRJ o Predlogu za ocenu ustavnosti člana 484. stava 3. Zakona o udruženom radu 53

Prilozi:

- Predlog za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti člana 484. stava 3. ZUR-a
- Izveštaj Odbora SV za društveno-ekonomske odnose o navedenoj problematici
- Izveštaj Zakonodavno-pravne komisije SV o navedenoj problematici

